

Från politik till praktik

Så bidrar myndigheter till utveckling i hela landet

Rapport 0509

**tillväxt
verket**

Förord

Den regionala utvecklingspolitiken ska främja en hållbar utveckling och stärka den lokala och regionala konkurrenskraften i alla delar av landet. På motsvarande sätt verkar den sammanhållna landsbygdspolitiken för att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling i Sveriges landsbygder.

Sveriges 21 regioner har det regionala utvecklingsansvaret och ansvarar därmed för att samordna och utveckla det regionala arbetet för hållbar utveckling i respektive län. Men även statliga myndigheter har viktiga roller i genomförandet av både den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

I denna rapport sammanställer Tillväxtverket 12 sektorsmyndigheters samt de 21 länsstyrelsernas redovisningar om hur de har bidragit till genomförandet av de två politikområdena under 2024.

Vi konstaterar att myndigheterna bidrar till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken genom en mängd olika insatser. De beaktar även regionala och lokala förutsättningar i flera av insatserna. Samtidigt konstaterar Tillväxtverket att det territoriella perspektivet behöver stärkas ytterligare för att den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken ska få än mer genomslag.

Följande personer på Tillväxtverket har bidragit i arbetet; Ulrika Åberg, Gunnar Lindberg, Isaac Karlsson, Maria Ljung Westin, Camilla Randström, Evelina Selander, enhetschef Per Johansson, enhetschef Marina Gregorsson, avdelningschef Kristina Zetterström och Caroline Wigerstad. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Kristina Zetterström

Avdelningschef
Tillväxtverket

Caroline Wigerstad

Uppdragsansvarig
Tillväxtverket

Sammanfattning

I den här rapporten sammanställer och analyserar Tillväxtverket 12 sektorsmyndigheters samt de 21 länsstyrelsernas redovisningar om hur deras verksamheter har bidragit till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken under 2024. Sammanställningen är kvalitativ och ger en bild av myndigheternas bidrag till genomförandet av politikområdena så som myndigheterna själva uttrycker det i sina redovisningar.

Myndigheterna inklusive länsstyrelserna redovisar **en mängd mer och mindre relevanta insatser** som de menar bidrar till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

Samverkan är en central del i majoriteten av insatserna. Det framgår att myndigheterna samverkar med såväl andra myndigheter som med regioner, kommuner och andra organisationer. Tydligast framgår det att samverkan sker då regeringens styrning anger att samverkan med utpekade aktörer ska ske. Utifrån redovisningarna är det dock svårt att avgöra hur väl utvecklad samverkan inom regional utveckling och landsbygdsutveckling är.

Inom samtliga strategiska områden är det vanligt förekommande att myndigheterna **bidrar med finansiering och olika former av kunskapshöjande insatser**. Myndigheterna bidrar även med andra typer av insatser vars inriktning utgår från olika sektorsuppdrag.

Inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd handlar det om insatser för **livskvalitet, attraktiva miljöer, samhällsplanering samt kommersiell och offentlig service**. Insatserna berör allt från fysisk planering till ungas organisering och natur- och kulturmiljöer. Det förekommer också insatser som saknar tydlig koppling till detta strategiska område. Exempelvis klimatanpassning och stöd till lantbruksföretagare. Dessa är likväl viktiga för en hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling. Myndigheterna redovisar även insatser som överlappar med det strategiska området om kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Inom det strategiska området om **kompetensförsörjning** bidrar sektorsmyndigheterna exempelvis med insatser för ökad tillgång till utbildning och matchning på arbetsmarknaden. De arbetar också för att bidra till att stärka det regionala arbetet med kompetensförsörjning. Länsstyrelserna har ingen tydlig utpekad roll i arbetet med kompetensförsörjning och redovisningen av vad de bidrar med är därmed mer splittrad.

Myndigheterna bidrar även till det strategiska området om innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande. Där handlar insatserna främst om att **främja en konkurrenskraftig, cirkulär och hållbar ekonomi, stärka innovationssystem och tillvarata digitaliseringens möjligheter**. Finansieringsinsatser framgår framför allt inom områden såsom forskning och innovation, affärsutveckling, jordbruk och klimat. Länsstyrelserna lyfter även insatser kopplade till **förenkling för företag**.

Inom det strategiska området om tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet fokuserar insatserna på **bredbandsutbyggnad, digital inkludering och utveckling av transportsystemet**. Några länsstyrelser lyfter även fysisk och digital infrastruktur i förhållande till beredskap.

Tillväxtverket anser att **den regionala utvecklingspolitiken inte verkar vara styrande för myndigheternas medverkan** i det regionala utvecklingsarbetet. Detta eftersom det inte framkommer om och i sådana fall hur såväl den nationella strategin som regionala utvecklingsstrategier påverkar inriktningen på myndigheternas verksamheter och insatser. Det är också svårt att utläsa effekterna av myndigheternas insatser. Dels med anledning av det korta tidsperspektivet för redovisningen. Dels då regeringens styrning av vilka myndigheter som ska redovisa har varierat över tid. Tillväxtverket ser därmed behov av att skapa tydligare förutsättningar för såväl myndigheters genomförande som uppföljningen av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

Det framkommer flera exempel på att myndigheterna vidtar **åtgärder för att stärka det territoriella perspektivet**. Bland annat genom egna initiativ till analyser och uppföljningar utifrån landsbygdsperspektiv eller genom insatser för att stärka samverkan med regioner och kommuner. Tillväxtverket saknar dock i stort myndigheternas resonemang om hur det territoriella perspektivet faktiskt påverkar såväl prioriteringen som inriktningen på insatser. Tillväxtverket bedömer därför att det behövs tydligare styrning för att ytterligare utveckla myndigheternas territoriella perspektiv.

Länsstyrelserna ska **främja andra statliga myndigheters medverkan** i det regionala utvecklingsarbetet. Det framgår att de gör det främst genom att samla och samverka med andra statliga myndigheter, men även andra aktörer. Vad själva främjandet innebär framgår dock oftast inte. Flera länsstyrelser lyfter utmaningen i att de har en främjande roll men att andra myndigheter saknar uppdrag att möta dem i den rollen. Länsstyrelserna gör till viss del även helt skilda bedömningar om hur de bidrar till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken. Detta ligger i linje med Riksrevisionens konstaterande om att länsstyrelserna har en otydlig roll i det regionala utvecklingsarbetet. Det visar även på behov av tydliga förväntningar på olika aktörers medverkan genom en tydlig styrning från regeringen.

Tillväxtverket saknar även styrning från regeringen att myndigheterna ska delta i **myndighetsnätverket för regional utveckling och landsbygdspolitik**. Detta begränsar myndigheternas möjligheter att delta i nätverkets aktiviteter.

Tillväxtverket ger följande rekommendationer till regeringen:

- Konkretisera genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken genom en form av verksamhetslogik, exempelvis en förändringsteori, och en handlingsplan.
- Ge statliga myndigheter som regeringen anser är särskilt viktiga för den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken i uppdrag att analysera och redovisa genomförandet av sektorspolitiken utifrån ett territoriellt perspektiv.
- Säkerställ att myndigheter som regeringen anser bör bidra till erfarenhetsutbyte och lärande om regional utvecklings- och landsbygdspolitik har förutsättningar att aktivt delta i myndighetsnätverket för ändamålet.

Förord	2
Sammanfattning	2
1 Inledning och läsanvisningar	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Uppdrag.....	7
1.3 Genomförande.....	7
1.3.1 Förutsättningar och avgränsningar	8
1.4 Disposition	8
2 Slutsatser och rekommendationer	9
2.1 Hur styrande är styrningen?.....	9
2.2 Utmaningar med uppföljning	10
2.3 Fortsätt stärka det territoriella perspektivet	11
2.4 Samverkan är centralt för utveckling i hela Sverige	13
2.5 Otydlig roll – otydlig redovisning	13
2.6 Förutsättningar för myndighetsnätverket.....	14
2.7 Rekommendationer.....	14
3 Tillväxtverkets uppdrag	16
3.1 Anvisningar för myndigheters redovisningar	16
3.2 Myndighetsnätverket för regional utvecklings- och landsbygdspolitik 16	
3.2.1 Nätverksträffar.....	17
3.2.2 Stöd till enskilda myndigheter	17
3.2.3 Kunskapsutveckling	18
4 Myndigheters bidrag till regional utvecklings- och landsbygdspolitik 20	
4.1 Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet...21	
4.1.1 Insatser och resultat inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd – sektorsmyndigheterna	21
4.1.2 Territoriella perspektiv inom likvärdiga möjligheter till arbete, boende, och välfärd – sektorsmyndigheterna	30
4.1.3 Insatser och resultat inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd – länsstyrelserna	32
4.1.4 Territoriella perspektiv inom likvärdiga möjligheter till arbete, boende, och välfärd – länsstyrelserna	40

4.2	Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet.....	43
4.2.1	Insatser och resultat inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – sektorsmyndigheterna	43
4.2.2	Territoriella perspektiv inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – sektorsmyndigheterna	50
4.2.3	Insatser och resultat inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – länsstyrelserna	52
4.2.4	Territoriella perspektiv inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – länsstyrelserna	57
4.3	Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	59
4.3.1	Insatser och resultat inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – sektorsmyndigheterna	59
4.3.2	Territoriella perspektiv inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – sektorsmyndigheterna	65
4.3.3	Insatser och resultat inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – länsstyrelserna	66
4.3.4	Territoriella perspektiv inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – länsstyrelserna	74
4.4	Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet.....	76
4.4.1	Insatser och resultat inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – sektorsmyndigheterna	76
4.4.2	Territoriella perspektiv inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – sektorsmyndigheterna	80
4.4.3	Insatser och resultat inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – länsstyrelserna	81
4.4.4	Territoriella perspektiv inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – länsstyrelserna	84
5	Länsstyrelsernas främjandeuppdrag	85
5.1	Insatser och resultat – länsstyrelsernas främjandeuppdrag	85
5.2	Framgångsfaktorer	87
5.3	Utmaningar	88

1 Inledning och läsanvisningar

1.1 Bakgrund

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Regeringens *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021 – 2030*¹ (hädanefter nationella strategin) utgör den långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken. Strategin vägleder det regionala utvecklingsarbetet mot politikområdets mål. Genomförandet av politiken ska vara samordnad med andra berörda politikområden, däribland den sammanhållna landsbygdspolitiken. Landsbygdspolitikens övergripande mål är en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.²

Såväl den regionala utvecklingspolitiken som den sammanhållna landsbygdspolitiken (hädanefter regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken) har geografiska områden som utgångspunkt. Det är centralt för båda politikområdena att hela landet får möjlighet att utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Vikten av att ta hänsyn till lokala och regionala förhållanden genom att ha ett territoriellt (eller "geografiskt" eller "platsbaserat") perspektiv genomsyrar alltså båda politikområdena.

Båda politikområdena är dessutom tvärssektoriella. Det innebär att insatser sker inom flera sektorer, på skilda styrenivåer och av många aktörer med olika mandat, förmågor och förutsättningar. Flernivå- och sektorssamverkan är därför centralt för ett framgångsrikt genomförande inom politikområdena.

Sveriges 21 regioner har det regionala utvecklingsansvaret. De ansvarar därmed för att samordna och utveckla det regionala arbetet för hållbar utveckling i respektive län. Även kommuner, länsstyrelser, andra statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället är viktiga för att åstadkomma en hållbar utveckling i hela landet.³

Myndigheters arbete för regional utveckling och landsbygdsutveckling grundar sig i lag, förordningar, strategier och uppdrag. Enligt förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete ska alla statliga myndigheter verka för att målen för den regionala utvecklingspolitiken nås. Myndigheterna ska också ta hänsyn till regionala förutsättningar och samverka med regionerna. Vidare anger förordningen också att länsstyrelserna ska främja – respektive att Tillväxtverket ska stödja – andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.

I den nationella strategin anger regeringen ett fyrtiotal myndigheter som har verksamheter av betydelse för den regionala utvecklingspolitiken. I mars 2024 fick myndigheter av särskild betydelse för att uppnå målen för den regionala

¹ Regeringens skrivelse 2020/21:133. *Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030*.

² Proposition 2017/18:179. *En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop*.

³ Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.

utvecklings- och landsbygdspolitiken i uppdrag att redovisa hur deras verksamhet bidrar till genomförandet av politikområdena.

1.2 Uppdrag

Det är 12 sektorsmyndigheter och samtliga länsstyrelser som har i uppdrag att redovisa hur deras verksamhet bidrar till målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Utöver länsstyrelserna är det följande myndigheter:

Arbetsförmedlingen, Boverket, Energimyndigheten, Jordbruksverket, Kulturrådet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Myndigheten för yrkeshögskolan, Naturvårdsverket, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Trafikverket och Vinnova.

Tillväxtverket har i uppdrag att ta fram anvisningar för, samt att sammanställa och analysera dessa redovisningar.

I uppdraget ingår även att Tillväxtverket ska samordna ett myndighetsnätverk om statliga myndigheters uppgifter inom regional utvecklingspolitik och sammanhållna landsbygdspolitik.⁴

1.3 Genomförande

I denna rapport redovisar Tillväxtverket vår sammanställning och analys av berörda myndigheters redovisningar. Vi redovisar även vårt arbete med myndighetsnätverket för regional utveckling och landsbygdspolitik.

Utgångspunkten för myndigheternas redovisningar är de strategiska områdena i nationella strategin:

- likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
- kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
- innovation och förnyelse samt företagande och entreprenörskap i hela landet
- tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet.

Utifrån dessa redovisar myndigheterna insatser, resultat samt om och hur de beaktar ett territoriellt perspektiv. De redovisar även om och hur myndighetsgemensamma insatser har genomförts samt samverkan med andra statliga myndigheter, regioner och andra aktörer. Om relevant ska de belysa kopplingar till finansiering från EU:s sammanhållningspolitik.

Länsstyrelserna redovisar även hur de inom sitt ansvarsområde har främjat andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.

⁴ Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken, LI2024/00652.

1.3.1 Förutsättningar och avgränsningar

Sammanställningen är kvalitativ. Tillväxtverket läser, kategoriserar och analyserar samtliga redovisningar. Ambitionen är att ge en bild av myndigheternas bidrag till genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken så som myndigheterna själva uttrycker det i sina redovisningar. Bilden är dock inte nödvändigtvis heltäckande. Myndigheterna prioriterar och väljer vad och hur de redovisar. I Tillväxtverkets sammanställning framgår ett urval av myndigheternas insatser. För en fullständig bild av deras arbete hänvisar vi till respektive myndighets egen redovisning.

Myndigheterna ska redovisa vilka resultat som har uppnåtts med deras insatser. Tillväxtverket delar in resultat i prestationer respektive effekter. Prestationer handlar om antal och omfattning av genomförda aktiviteter, exempelvis antal genomförda investeringar eller framtagna kunskapsunderlag. Effekter handlar om förändrade förmågor, beteenden samt effekter av förändrade beteenden. Det kan exempelvis vara ökad kunskap, tillämpning av ny kunskap eller ökad konkurrenskraft.⁵

Ur ett jämförande perspektiv finns det vissa utmaningar med myndigheternas redovisningar. Detta gäller dels möjligheterna att göra jämförelser över tid, eftersom kraven på redovisningarna har sett olika ut och varit olika omfattande. Dels gäller det jämförelser mellan myndigheterna. Det beror på att deras tolkning av uppdraget samt redovisningarnas detaljeringsgrad skiljer sig åt.

Det är många gånger svårt att göra en tydlig skillnad i huruvida insatser bidrar till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken eller landsbygdspolitiken. Detta eftersom politikområdena är nära sammankopplade och går in i varandra. Enligt uppdraget till myndigheterna ska de redovisa enligt de strategiska områdena inom den regionala utvecklingspolitiken. Tillväxtverket väljer därför att sortera myndigheternas insatser i enlighet med dessa.

Myndigheternas redovisningar avser deras verksamhet under 2024. Enligt uppdraget ska de även redovisa för åren 2025–2026. Tillväxtverket levererar därför denna sammanställning 2025, och nästa 2027.

1.4 Disposition

Detta första kapitel beskriver uppdraget och dess genomförande. Kapitel två innehåller Tillväxtverkets slutsatser och rekommendationer.

I kapitel tre redogör vi för Tillväxtverkets arbete med anvisningar för berörda myndigheters redovisningar samt myndighetsnätverket för regional utvecklings- och landsbygdspolitik.

I kapitel fyra sammanställer vi myndigheternas bidrag till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken utifrån de strategiska områdena i nationella strategin. Kapitel fem handlar om hur länsstyrelserna främjar andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.

⁵ Tillväxtverket. *Uppföljning med fokus på resultat*. (2019).

2 Slutsatser och rekommendationer

2.1 Hur styrande är styrningen?

Myndigheterna, inklusive länsstyrelserna, redovisar en mängd relevanta insatser som bidrar till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken. Det förekommer även mindre relevanta insatser.

Det är tydligt att en del insatser går på tvären över de olika strategiska områdena. Det är också intentionen i den nationella strategin. Tillväxtverket noterar dock att vissa insatser som myndigheterna redovisar är svåra att placera in i förhållande till de strategiska områdena, till exempel arbete med klimatanpassning och beredskap. Det finns alltså tendenser att de strategiska områdena utgör stuprör i myndigheternas redovisningar. Detta medför risk att relevanta förändringar och insatser för regional utveckling och landsbygdsutveckling inte kommer fram. Med en utmaningsdriven utgångspunkt skulle myndigheternas bidrag till genomförandet av politiken kunna bli tydligare.

Sektorsmyndigheterna bidrar i stor utsträckning till de två politikområdena genom finansiering och genom att ta fram kunskapsunderlag, data och statistik som kan användas inom det regionala utvecklingsarbetet. De bidrar även med andra typer av insatser inom sina sektorsuppdrag. Inriktningen på dessa varierar och har en stor bredd. Det är naturligt givet såväl bredden av myndigheter som redovisar, som inriktningen på den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

Länsstyrelserna bidrar till politikområdena på olika sätt och inom en stor mängd områden. Framför allt genom samverkan, tillsyn och stöd i form av såväl finansiering som kunskap. Även länsstyrelserna redovisar mer sektorsspecifika insatser utifrån uppdrag som de har.

Förordning (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete anger bland annat att statliga myndigheter ska medverka i det regionala utvecklingsarbetet. Där framgår det även att den nationella strategin bör vara vägledande för arbetet. Förordningen tydliggör också de regionala utvecklingsstrategiernas centrala roll.

Tillväxtverkets intryck är dock att de flesta myndigheterna redovisar uppdrag och insatser inom olika sektorsområden som de i efterhand sorterar in inom den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken. Den nationella strategin verkar inte användas i någon större utsträckning för att på förhand prioritera eller forma insatser med syfte att bidra till den regionala utvecklings- eller landsbygdspolitiken, varken för sektorsmyndigheterna eller länsstyrelserna.

Tillväxtverket noterar en avsaknad av hur majoriteten av myndigheterna planerar och relaterar sina verksamheter i förhållande till de regionala utvecklingsstrategierna. Det finns dock undantag. Några sektorsmyndigheter, inklusive *Arbetsförmedlingen*, *Kulturrådet* och cirka hälften av länsstyrelserna, beskriver att de utgår från regionala utvecklingsstrategier eller strategier för smart specialisering i vissa insatser.

Sammantaget konstaterar Tillväxtverket att sektorsmyndigheterna och länsstyrelserna bidrar till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitikens genomförande. Tillväxtverket menar dock att det oftast inte framkommer om och i sådana fall hur såväl den nationella strategin som regionala utvecklingsstrategier

påverkar inriktningen på myndigheternas verksamheter och insatser. På så sätt förefaller den regionala utvecklingspolitiken inte vara styrande för myndigheternas medverkan i det regionala utvecklingsarbetet. Däremot är myndigheters delaktighet i arbetet för regional utveckling och landsbygdsutveckling tydligare där det finns uppdrag som inkluderar samarbete med regioner och kommuner. Exempelvis inom kompetensförsörjning, regional strategisk planering och stadsutveckling.

Detta sätter ljuset på det faktum att en hållbar utveckling i hela landet förutsätter att relevanta politikområden är samordnande. Det är därför viktigt att regeringen formar strategier och uppdrag inom andra politikområden på ett sådant sätt att inriktningen för den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken får genomslag. I detta är ett territoriellt perspektiv centralt. Genom att tydliggöra myndigheternas uppdrag så att deras insatser i större utsträckning tar utgångspunkt i lokala och regionala förutsättningar kan platsers eller områdets olika behov, förutsättningar, utmaningar och potential synliggöras. Därmed kan insatser anpassas efter platsers skiftande förutsättningar. Genom att integrera ett territoriellt perspektiv i andra relevanta politikområden skulle måluppfyllnaden för såväl den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken som sektorspolitiken kunna bli högre.

2.2 Utmaningar med uppföljning

Givet bredden av myndigheternas insatser är det även en stor variation när det gäller resultat. Redovisningarna om resultat handlar framför allt om uppnådda prestationer, såsom beviljad finansiering, genomförda arrangemang, framtagna utbildningar, arbetsmetoder och kunskapsunderlag. Myndigheterna beskriver också förväntade effekter samt syften och målsättningar som insatserna ska bidra till över tid. Ett fåtal uppnådda effekter i form av ökad kunskap, utvecklade arbetssätt och förbättrade förutsättningar framgår. Övervikten av prestationer är en naturlig följd av tidsperspektivet på redovisningen, som endast avser myndigheternas verksamhet under ett år.

Vidare redogör och bedömer flera sektorsmyndigheter måluppfyllelse i förhållande till målen för sina "ordinarie" politikområden. Flera menar att de arbetar mot målsättningar som innefattar "alla" eller "hela landet" och att de därmed även bidrar till regional utveckling och landsbygdsutveckling. Referenser till mål och resultat i förhållande till landsbygdspolitiken förekommer men är inte lika framträdande. En förklaring till det torde vara att myndigheterna enligt uppdraget ska redovisa sin verksamhet enligt den nationella strategin för den regionala utvecklingspolitiken.

Att direkt eller indirekt bidra till övergripande målsättningar som innefattar "alla" eller "hela landet" säger dock inte nödvändigtvis om eller hur insatser bidrar till utveckling på olika platser. Detta överensstämmer även med Tillväxtverkets bild av att de regionala utvecklingsstrategierna ofta behandlar länet som en enhet. Strategierna berör "alla" och "hela länet" utan att inomregionala skillnader specificeras.⁶

⁶ Tillväxtverket. *Regionalt utvecklingsarbete 2023. Sammanställning av redovisningar från regioner och vissa länsstyrelser.* (2024) och P. Cras. *Lika men olika – Tas särskild hänsyn till landsbygders förutsättningar i planeringen för regional utveckling?* (Sveriges lantbruksuniversitet, 2025).

Vilket genomslag den breda inriktningen i den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken får samt vilka resultat det leder till på sikt kan Tillväxtverket inte utläsa genom denna rapportering. Detta beror bland annat på att regeringens styrning om såväl vilka myndigheter som ska redovisa som vad de ska redovisa har varierat över tid, vilket gör det svårt att följa utvecklingen. Vidare är tidsperspektivet för kort för att i årliga sammanställningar som denna fånga upp effekter av myndigheternas arbete. Som vi beskriver ovan är det också otydligt vilken påverkan såväl den nationella strategin som regionala utvecklingsstrategier har på myndigheternas verksamhet. Det finns alltså ett behov av att tydliggöra vilken förändring den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken förväntas åstadkomma samt vilka som ska bidra med vad. Tillväxtverket ser därför behov av att skapa tydligare förutsättningar för såväl myndigheters genomförande som uppföljningen av politikområdena.

Som Tillväxtverket tidigare påpekat välkomnar vi att myndigheterna ska redovisa hur de bidrar till politikområdena.⁷ Tillväxtverket ser fram emot en fortsatt dialog med både vår uppdragsgivare och berörda myndigheter om hur redovisningarna inom ramen för pågående uppdrag kan utvecklas.⁸ Detta för att dels ge bättre förutsättningar för myndigheterna att redovisa hur de bidrar till politikområdena vid nästa tillfälle 2027. Dels för en ökad nytta och ökad ändamålsenlighet av såväl redovisningarna som Tillväxtverkets sammanställning.

2.3 Fortsätt stärka det territoriella perspektivet

Några sektorsmyndigheter redovisar ett övergripande förhållningssätt till territoriella perspektiv. Det handlar främst om att deras grunduppdrag inkluderar målgrupper i hela landet. Därmed menar de att de tar hänsyn till olika platsers förutsättningar. Några sektorsmyndigheter menar också att inriktningen på vissa uppdrag säkrar ett territoriellt perspektiv. Antingen genom att de sker i samverkan med lokala och regionala aktörer eller att uppdragen definierar geografiska fördelningar och förutsättningar. Detta belyser vikten av regeringens styrning för att myndigheterna ska beakta territoriella perspektiv.

Även länsstyrelserna beskriver ett övergripande synsätt i förhållande till territoriella perspektiv. Att beakta territoriella perspektiv är en naturlig del i att verka på regional nivå och därmed genomsyrar det deras verksamhet, skriver de. Många uttrycker också att länsstyrelsens ansvar sträcker sig över ett stort antal politikområden på regional nivå, vilket förutsätter att de följer och främjar länets utveckling. Även utifrån detta menar de att det territoriella perspektivet alltid är närvarande i uppdrag och insatser. Utöver dessa övergripande förhållningssätt utläser Tillväxtverket att myndigheterna beaktar territoriella perspektiv på följande sätt:

- **Samverkan och arbetssätt.** Samverkan med aktörer på regional, kommunal och lokal nivå är en central del i att ta reda på om och hur förutsättningar, utmaningar och behov samt möjligheter och lösningar skiljer sig åt i olika

⁷ Tillväxtverket. *Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken 2023*. (2024).

⁸ Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken, LI2024/00652.

delar av landet. Några myndigheter har slutit överenskommelser om samverkan med såväl regioner som kommuner. Detta som ett sätt att kalibrera förväntningarna för båda parter och att säkerställa dialog i ett tidigt skede av olika processer. Några myndigheter nyttjar särskilda metoder eller arbetssätt för att samverka med andra aktörer.

- **Finansiering.** Flera skriver att deras fördelning av medel tar hänsyn till olika förutsättningar runt om i landet. I vissa fall ingår det uttryckligen i uppdragen, som med bredbandsstöd.
- **Kunskap.** Vissa beskriver att det är viktigt att veta om och hur förutsättningarna i landet skiljer sig inom det aktuella sektorsområdet för att kunna uppfylla sektorspolitiken. Det framgår därmed att det territoriella perspektivet är närvarande när myndigheterna tar fram kunskapsunderlag, data och statistik. Det finns också exempel på framtagna vägledning och liknande som är utformade på ett sätt som beaktar territoriella perspektiv. Detta för att andra aktörer, exempelvis regioner, ska kunna nyttja dem. Några beskriver också framtagande av data och statistik som är nedbrytbar på exempelvis läns- och kommunnivå.
- **Riktade insatser.** Insatser som är riktade mot särskilda geografier, eller målgrupper som i större utsträckning befinner sig i till exempel glesa områden, förekommer också. Dessa tenderar ofta att vara till följd av särskilda regeringsuppdrag som riktar sig till geografin eller målgruppen i fråga.

Flera myndigheter belyser på olika sätt regioners respektive kommuners varierande kapacitet att ta sig an olika utvecklingsfrågor. *Trafikverket* lyfter att de har överenskommelser med cirka hälften av alla kommuner. Samverkan ser även olika ut. Med vissa har de flera dialoger per år medan det saknas dialoger med vissa mindre kommuner. *Kulturrådet* lyfter att de inte har resurser för att samverka med samtliga kommuner. Däremot uppger *Kulturrådet* att de har påbörjat ett utvecklingsarbete med ett antal regioner. Syftet är att öka det kommunala deltagandet, inflytandet och ansvarstagandet i det regionala kulturarbetet.

Ytterligare några myndigheter skriver att deras insatser bidrar till ökad kapacitet hos resurssvagare regioner eller kommuner. Till exempel *Arbetsförmedlingen* skriver att deras överenskommelser om samverkan med kommunerna i vissa fall har bidragit till synergieffekter. Detta i form av att samarbetet har stärkts mellan mindre och större kommuner. *Vinnova* belyser att skillnaderna i kapacitet mellan regioner och kommuner är stora. För att möta detta bidrar *Vinnova* till erfarenhetsutbyte och lärande mellan regioner och kommuner med olika kapacitet. Även länsstyrelserna lyfter att de riktar insatser mot särskilda målgrupper och geografier, bland annat utifrån kommuners varierande kapacitet.

Sammanfattningsvis framkommer det flera exempel på att myndigheterna vidtar åtgärder för att stärka det territoriella perspektivet i sitt arbete. Exempel inkluderar egna initiativ till analyser och uppföljningar utifrån geografiska parametrar, särskilt med ett landsbygdsperspektiv. Insatser för att stärka samverkan med regioner och kommuner är andra exempel. Det är dessutom sex myndigheter som har valt att delta i Tillväxtverkets lärcirkel om territoriella perspektiv för fördjupat lärande

inom området.⁹ Tillväxtverket saknar dock i stort myndigheternas resonemang om hur det territoriella perspektivet faktiskt påverkar såväl prioriteringen av som inriktningen på insatser. Tillväxtverket bedömer att det behövs tydligare styrning av myndigheterna för att ytterligare utveckla det territoriella perspektivet och därmed deras medverkan i arbetet för regional utveckling och landsbygdsutveckling. Detta skulle i sin tur bidra till ökad måluppfyllelse inom såväl den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken som sektorspolitiken.

2.4 Samverkan är centralt för utveckling i hela Sverige

Det framgår att myndigheterna, inklusive länsstyrelserna, samverkar med såväl andra myndigheter som med regioner, kommuner och andra organisationer. Det förefaller vara en central del i majoriteten av insatserna. I vissa fall sker samverkan på myndigheternas eget initiativ. Tydligast framgår det att samverkan sker då regeringens styrning anger att samverkan med utpekade aktörer ska ske.

Samverkan mellan en bredd av aktörer med olika kompetenser är en förutsättning för att åstadkomma en hållbar regional utveckling och landsbygdsutveckling. Enligt anvisningarna ska myndigheterna redovisa hur samverkan har bedrivits och fungerat. Detta framkommer dock i mycket begränsad utsträckning. Utmaningar och framgångsfaktorer kring samverkan framkommer knappt heller. Om detta innebär en problemfri och väl fungerande samverkan i flernivåsystemet går inte att utläsa. Hur väl utvecklad samverkan är mellan olika aktörer inom frågor som rör regional utveckling och landsbygdsutveckling är alltså svårt att avgöra.

2.5 Otydlig roll – otydlig redovisning

Länsstyrelserna ska enligt förordning (2017:583) främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet. Detta redovisar länsstyrelserna att de gör inom respektive län främst genom att samla och samverka med andra statliga myndigheter, men även andra aktörer. Ofta framgår det dock inget resonemang eller analys om hur detta faktiskt främjar statliga myndigheters medverkan.

Flera länsstyrelser lyfter utmaningen i att de har en främjande roll men att andra myndigheter saknar uppdrag att möta dem i den rollen. Länsstyrelserna menar att det medför att arbetet inte har samma prioritet och resurser hos andra myndigheter. Detta ligger i linje med Riksrevisionens slutsatser utifrån deras granskning av den regionala utvecklingspolitiken.¹⁰ Där konstaterar Riksrevisionen att länsstyrelsernas otydliga roll inom regional utveckling försvårar för dem att främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet. Riksrevisionen menar också att länsstyrelsernas otydliga roll gör att deras breda verksamhet och kunskap av relevans för regional utveckling riskerar att inte komma till användning.

⁹ Varav fyra är utpekade som myndigheter av särskild betydelse för att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdsutvecklingen i aktuellt uppdrag.

¹⁰ Riksrevisionen. *Den regionala utvecklingspolitiken – svaga förutsättningar för ett effektivt samlat statligt agerande.* (2022).

Ett exempel på hur olika länsstyrelserna ser på sin roll utifrån denna redovisning finns inom det strategiska området om kompetensförsörjning och kompetensutveckling. Där gör länsstyrelserna olika bedömningar om huruvida de bidrar till genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken. Tolkningarna sträcker sig från att vissa länsstyrelser anger att de inte har några uppdrag eller uppgifter kring detta. Andra länsstyrelser bedömer att allt från social hållbarhet, kompetensutvecklingsinsatser inom Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 till samverkan i klimatråd och att ta emot praktikanter bidrar till det strategiska området.

2.6 Förutsättningar för myndighetsnätverket

Tillväxtverket samordnar myndighetsnätverket för regional utvecklings- och landsbygdspolitik. Det är en viktig plattform för att utveckla genomförandet av politiken utifrån såväl myndigheters som regioners behov.

Länsstyrelserna påtalar att det inte finns motsvarande uppdrag hos statliga myndigheter att möta länsstyrelserna i deras främjande roll. På samma sätt saknar Tillväxtverket styrning från regeringen att relevanta myndigheter ska delta i myndighetsnätverket. Att avsaknaden av styrning påverkar myndigheternas medverkan uttrycker även vissa myndigheter i nätverket. Det gör att myndigheterna inte tillsätter resurser för ändamålet, eller minskar dem. Detta begränsar myndigheternas möjligheter att delta i nätverkets aktiviteter.

Tillväxtverket ser därför behov av att stärka myndigheternas förutsättningar att delta i nätverket. Detta för att säkerställa lärande, dialog, metodutveckling och erfarenhetsutbyte om regional utveckling och landsbygdsutveckling.

2.7 Rekommendationer

Nedan redogör vi för Tillväxtverkets rekommendationer till regeringen.

- **Konkretisera genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken genom en form av verksamhetslogik, exempelvis en förändringsteori, och en handlingsplan.¹¹**

Vi rekommenderar att regeringen utvecklar delmål och konkretiserar genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken i form av exempelvis en förändringsteori¹² och en handlingsplan. Detta för att möjliggöra ett mer strukturerat och effektivt genomförande med utgångspunkt i de utmaningar som politikområdena ska bidra till att möta. Tydligare förväntningar på statliga myndigheter skulle effektivisera deras medverkan i det regionala utvecklingsarbetet, inklusive arbetet med landsbygdsutveckling. Det skulle även bidra till en tydligare uppföljning och utvärdering. Den portfölj av insatser, både

¹¹ Se även Tillväxtverket. *Uppföljning av den sammanhållna svenska landsbygdspolitiken – fördjupad rapport 2024*. (2024).

¹² En förändringsteori beskriver hur olika delar hänger samman. Från utmaningar till aktiviteter och de resultat som uppstår genom aktiviteterna. En förändringsteori beskriver vad som ska göras, varför och vad det förväntas leda till.

regionalt och nationellt, som ska bidra till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken genomförande skulle bli enklare att identifiera och följa.

- **Ge statliga myndigheter som regeringen anser är särskilt viktiga för den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken i uppdrag att analysera och redovisa genomförandet av sektorspolitiken utifrån ett territoriellt perspektiv.**

För att få bättre genomslag för den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken behöver det territoriella perspektivet inom sektorspolitiken stärkas. Genom ett uppdrag att analysera genomförandet av sektorspolitiken utifrån ett sådant perspektiv skulle insatser kunna identifieras och genomföras för att adressera de eventuella regionala eller lokala skillnader som framkommer. Uppdraget bör också tydliggöra att myndigheterna behöver samverka med regionala, kommunala eller andra aktörer för att ta reda på om och hur förutsättningar, behov och möjligheter skiljer sig åt.

- **Säkerställ att myndigheter som regeringen anser bör bidra till erfarenhetsutbyte och lärande om regional utvecklings- och landsbygdspolitik har förutsättningar att aktivt delta i myndighetsnätverket för ändamålet.**

För att få ut bästa möjliga effekt av uppdraget om ett myndighetsnätverk för regional utvecklings- och landsbygdspolitik behöver relevanta myndigheter ha bättre förutsättningar för att aktivt delta i nätverkets aktiviteter. Regeringens styrning om att myndigheterna ska delta är avgörande för deras engagemang och möjligheter att prioritera arbetet inom nätverket. Dialog, lärande och erfarenhetsutbyte om statliga myndigheters uppgifter inom politikområdena stärker förutsättningarna för en hållbar utveckling i alla delar av landet.

3 Tillväxtverkets uppdrag

I detta kapitel presenterar vi Tillväxtverkets aktiviteter och resultat för perioden mars 2024-april 2025. Tillväxtverkets uppdrag är tudelat. Det handlar dels om anvisningar för och sammanställning av myndigheters redovisningar. Dels om myndighetsnätverket för regional utvecklings- och landsbygds politik.¹³

3.1 Anvisningar för myndigheters redovisningar

Tillväxtverket har tagit fram anvisningar för myndigheternas redovisning i dialog med Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.¹⁴

Tillväxtverket har genomfört tre skri varstugor för länsstyrelserna respektive två skri varstugor för sektorsmyndigheterna. Skri varstugorna syftade primärt till erfarenhetsutbyte mellan myndigheterna om arbetet med redovisningen. Tillväxtverket och Landsbygds- och infrastrukturdepartementet gav även vägledning om redovisningen.

Skri varstugorna var uppskattade av deltagarna. Tillväxtverkets bedömer att tillfällena bidrog till erfarenhetsbyte och lärande mellan myndigheterna. Både om redovisningen som sådan och till viss del även om regional utvecklings- och landsbygds politik generellt.

Tillväxtverkets sammanställning av myndigheternas redovisningar framgår i kapitel fyra och fem.

3.2 Myndighetsnätverket för regional utvecklings- och landsbygds politik

Den andra delen i Tillväxtverkets uppdrag är att samordna ett myndighetsnätverk för regional utvecklings- och landsbygds politik (hädanefter myndighetsnätverket). Myndighetsnätverket är till för dialog, metodutveckling och lärande för statliga myndigheter om regional utvecklings- och landsbygds politik. Syftet är att bidra till erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan myndigheter samt mellan myndigheter och regioner.

I myndighetsnätverket deltar för närvarande 26 myndigheter samt länsstyrelserna.¹⁵ Myndighetsnätverket är en viktig plattform för att utveckla genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygds politiken utifrån såväl myndigheters som regioners behov.

Tillväxtverket har dock fått signaler från vissa myndigheter att de sänker ambitionsnivån vad det gäller deltagande i myndighetsnätverket. Avsaknad av tydlig

¹³ Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygds politiken, LI2024/00652.

¹⁴ Se bilaga 1. Anvisningar och mall för redovisning och genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygds politiken.

¹⁵ Tillväxtverket. *Myndighetsnätverk för regional utveckling och landsbygds politik*. (2025). <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/seminarierochnatverk/natverkochsamverkan/allanavertk/myndighetsnatverkforregionalutvecklingochlandsbygds politik.4888.html> (Hämtad 2025-03-07).

styrning att myndigheterna ska delta i nätverket gör att de inte tillsätter resurser för ändamålet, eller minskar dem. Detta begränsar därmed myndigheternas möjligheter att delta i nätverkets aktiviteter.

3.2.1 Nätverksträffar

Nätverksträffar är grundplattan i myndighetsnätverket. Under perioden har Tillväxtverket genomfört två träffar på tjänstepersonsnivå och en nätverksträff för generaldirektörer. Detta för att höja kunskapen om regional utveckling och landsbygds politik samt erfarenhetsutbyte mellan myndigheter respektive mellan myndigheter och regioner.

Under nätverksträffarna under 2024 har myndigheterna bland annat haft möjlighet att få information, kunskap och diskutera om uppdraget att redovisa genomförandet av politikområdena, översynen av landsbygds politiken samt Tillväxtverkets sammanställning av regionernas utvecklingsarbete. Även Lars Niklasson, biträdande professor i statskunskap Linköpings universitet, har föreläst med utgångspunkt i boken *Regionerna skapar ordning i den fragmenterade staten*.¹⁶ Myndigheterna har också fått möjlighet att diskutera utredningen för Sveriges sammanhållna utveckling med särskild utredare Martin Olauzon.¹⁷

3.2.2 Stöd till enskilda myndigheter

Utöver nätverksträffar för samtliga myndigheter, och när så är relevant även representanter från regionerna, ger Tillväxtverket också stöd till enskilda myndigheter. Detta gör vi bland annat genom aktiviteterna lärcirkel om territoriella perspektiv, metodstödet för livskraftiga landsbygder och coachning.

3.2.2.1 Lärcirkel om territoriella perspektiv

Lärcirkeln syftar till fördjupat erfarenhetsutbyte och kollegialt lärande mellan myndigheter om regional utveckling och landsbygdsutveckling. Fokus ligger särskilt på territoriella perspektiv och flernivåsamverkan. Målet är att deltagande myndigheter ska få ökad kunskap om nyttan av att beakta territoriella perspektiv samt ökad kunskap om verktyg för att ta hänsyn till skillnader i geografiska förutsättningar.

Under lärcirkeln arbetar tre myndigheter tillsammans och var för sig för att utveckla sina verksamheter utifrån ett territoriellt perspektiv. Tillväxtverket processleder lärcirkelarna. Varje omgång av lärcirkeln omfattar tre myndighetsgemensamma träffar med "hemläxor" inför varje tillfälle, samt individuella uppstartsträffar.

Under redovisningsperioden har Tillväxtverket genomfört två lärcirkel tillsammans med andra myndigheter. I den första deltog Myndigheten för yrkeshögskolan, Skogsstyrelsen och Trafikverket. I den andra deltog Arbetsförmedlingen, Tillväxtanalys och Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

¹⁶ Johnson, G. & Niklasson, L. *Regionerna skapar ordning i den fragmenterade staten: Den regionala utvecklingspolitiken under 30 år*. (Bokförlaget Daidalos, 2023).

¹⁷ Direktiv 2024:69. *Den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygds politiken*.

Återkoppling från deltagarna var bland annat att det var givande att reflektera över territoriella perspektiv och flernivåsamverkan, såväl med kollegor från den egna myndigheten, genom att få infallsvinklar från andra myndigheter samt stöd från Tillväxtverket. De ansåg också att lärcirkeln var en bra start, eller fortsättning, om varför och hur myndigheten kan jobba vidare med att stärka det territoriella perspektivet.

Utvärderingsenkäter¹⁸ visar att respondenterna tyckte att lärcirkeln gav ökad kunskap om nyttan med territoriella perspektiv. Vidare tyckte de att lärcirkeln gav ökad kunskap om metoder och arbetssätt för att hantera förutsättningar i olika geografier.

Både Myndigheten för yrkeshögskolan och Trafikverket skriver i sina redovisningar om sitt deltagande i lärcirkeln. Myndigheten för yrkeshögskolan skriver att deltagandet i lärcirkeln har resulterat i ett underlag med förslag på framtida insatser för att förverkliga myndighetens beslutade inriktning gällande bidraget till det regionala utvecklingsarbetet.

3.2.2.2 Metodstöd för livskraftiga landsbygder

Metodstödet riktar sig till såväl statliga myndigheter som kommuner och regioner. Det kan användas i arbetet med att stärka de geografiska perspektiven och skapa ett mer systematiskt arbetssätt både inom organisationen och i samverkan med andra. Det innehåller en vägledning, nio verktyg och ett antal lärande exempel för hur de geografiska glasögonen kan putsas i praktiken.¹⁹

Tillväxtverket arbetar genom myndighetsnätverket för att myndigheter ska få kunskap om och inspiration från metodstödet. På så sätt ges myndigheterna vägledning och verktyg för ett långsiktigt förändringsarbete. Utöver ovan nämnda lärcirkel sprider vi också metodstödet via till exempel lunchkaféer och landsbygdsverkstäder. De riktar sig till såväl myndigheter som kommuner, regioner och civilsamhällets aktörer.

3.2.2.3 Coaching

Tillväxtverket erbjuder även enskild coaching till myndigheter som vill stärka sitt arbete med territoriella perspektiv generellt eller landsbygdsperspektiv specifikt. Det gör vi genom att till exempel delta i uppstartsmöten, på möten med myndighetens kommunikatörer eller på annat sätt utifrån myndighetens behov. Tillväxtverket har träffat Länsstyrelsen Västerbotten som vill utveckla ett samarbete med regionen och kommunerna i länet gällande landsbygdsfrågor.

3.2.3 Kunskapsutveckling

Kunskapsutveckling om myndigheters medverkan i arbetet med den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken sker framför allt genom sammanställningen i denna rapport. Vi använder även myndigheternas redovisningar samt övrig

¹⁸ Total svarsfrekvens var 45 procent.

¹⁹ Tillväxtverket. *Metodstöd för livskraftiga landsbygder*. (2025).

<https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/guiderochverktyg/guiderochverktyg/metodstodforlivskraftigalandsbygder.4848.html> (Hämtad 2025-01-23).

omvärldsbevakning för att hitta och därefter sprida lärande exempel på hur myndigheter beaktar geografiska perspektiv i sina verksamheter.

Tillväxtverket har också paketerat och spridit en grundkurs om regional utvecklingspolitik.²⁰ Detta för att öka kunskapen hos personer som arbetar på statliga myndigheter om regional utveckling och vikten av att ta hänsyn till olika geografiers förutsättningar.

²⁰ Tillväxtverket. *Lär dig mer om hållbar regional utveckling – introducerande snabbkurs.* (2024).

<https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/omtillvaxtverket/pressochnyheter/aktuelltfrantillvaxtverket/nyhetsarkiv/lardigmeromhallbarregionalutvecklingintroducerandesnabbkurs.6295.html> (Hämtad 2025-01-23).

4 Myndigheters bidrag till regional utvecklings- och landsbygdspolitik

I detta avsnitt sammanställer Tillväxtverket myndigheternas redovisningar om hur deras verksamhet bidrar till den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken.

Sammanställningen är gjord utifrån de strategiska områdena i den nationella strategin. Inom respektive strategiskt område sammanställer Tillväxtverket först sektorsmyndigheternas redovisningar, sedan länsstyrelsernas.

I tabell 1 framgår de strategiska områdena och de tillhörande prioriteringarna. Det framgår även vilka myndigheter som särskilt ska redovisa inom respektive område. Länsstyrelserna ska särskilt redovisa hur de främjar andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet.²¹ Detta sammanställer Tillväxtverket i kapitel 5.

Tabell 1. Strategiska områden, prioriteringar och myndigheter som särskilt ska redovisa inom respektive område

Strategiska områden	Prioriteringar	Myndigheter som särskilt ska redovisa inom respektive område
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	<ul style="list-style-type: none">• Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer• God samhällsplanering• God tillgång till kommersiell och offentlig service	<ul style="list-style-type: none">• Boverket• Kulturrådet• Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor• Naturvårdsverket• Riksantikvarieämbetet
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	<ul style="list-style-type: none">• Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande• Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete	<ul style="list-style-type: none">• Arbetsförmedlingen• Myndigheten för yrkeshögskolan
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	<ul style="list-style-type: none">• Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering• En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi• Tillvarata digitaliseringens möjligheter• Ett gott näringsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning• Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export	<ul style="list-style-type: none">• Energimyndigheten• Jordbruksverket• Vinnova
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	<ul style="list-style-type: none">• Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning• Tillgänglighet genom hållbara transportsystem	<ul style="list-style-type: none">• Post- och telestyrelsen• Trafikverket

²¹ Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken, LI2024/00652.

4.1 Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet

Enligt den nationella strategin ska det gå att bo, leva och verka i alla delar av landet. Enligt landsbygdspolitiken ska det finnas likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna.

Tillväxtverket sammanställer insatserna och resultaten som myndigheterna redovisar utifrån prioriteringarna inom detta strategiska område samt övrigt. Prioriteringarna är:

- hög livskvalitet med attraktiva och goda livsmiljöer
- god samhällsplanering
- god tillgång till kommersiell och offentlig service.

4.1.1 Insatser och resultat inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd – sektorsmyndigheterna

Enligt uppdraget ska *Boverket*, *Kulturrådet*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, *Naturvårdsverket* och *Riksantikvarieämbetet* särskilt redovisa hur deras insatser och resultat bidrar till detta strategiska område. Utöver de redovisar även *Arbetsförmedlingen*, *Energimyndigheten*, *Jordbruksverket* samt *Post- och telestyrelsen* insatser och resultat inom området.

Myndigheten för yrkeshögskolan och *Trafikverket* redovisar också att de bidrar till det strategiska området men på ett övergripande sätt. De beskriver att de genom sina roller och insatser inom kompetensförsörjning respektive transportinfrastruktur bidrar till likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.²²

Samtliga myndigheter som redovisar insatser och resultat inom området genomför också myndighetsgemensamma insatser. De samverkar även med regioner, kommuner och organisationer. Samverkan verkar framför allt ske inom myndighetsgemensamma uppdrag eller där det finns annan styrning att insatserna ska riktas mot lokal eller regional nivå. Men det förekommer även egeninitierade initiativ.

Myndigheterna redovisar en stor bredd av insatser inom detta strategiska område. Därför är det även en stor variation vad det gäller resultat. Resultat handlar framför allt om uppnådda prestationer såsom beviljad finansiering, genomförda arrangemang, framtagna utbildningar och kunskapsunderlag etcetera. Det framgår även förväntade effekter samt syften och målsättningar som insatserna ska bidra till över tid. Ett fåtal uppnådda effekter i form av ökad kunskap, utvecklade arbetsätt och förbättrade förutsättningar framgår.

²² Dessa myndigheter redovisar särskilt i avsnitt 4.2 Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet respektive 4.4. Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet.

Det förekommer ett fåtal exempel på insatser som myndigheterna genomför med finansiering från EU, främst genom Regionalfonden men även Socialfonden samt Horisont Europa.

4.1.1.1 Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer

En tredjedel av myndigheterna beskriver insatser med bäring på hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer. Finansiering och kunskapshöjande aktiviteter är återkommande teman. Tillväxtverket placerar in stora delar av *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågors* arbete under denna prioritering. Mycket av deras verksamhet har dock bäring på den övergripande inriktningen likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.

Finansiering

Naturvårdsverket redovisar att de har fördelat medel för upprustning och utveckling av det statliga ledsystemet respektive vandringsleder där staten ej är huvudman. Effekter av satsningen där staten ej är huvudman är att ansvarsförhållandet tydliggjorts och det regionala och tematiska arbetet med organisering och samordning av vandringsleder har stärkts. *Naturvårdsverket* och berörda aktörer har också arbetat fram en samverkansmodell för vandringsutveckling.

Jordbruksverket lyfter att Lokalt ledd utveckling genom Leader möjliggör landsbygdsutveckling utifrån lokala behov genom sektorsövergripande arbetssätt och flernivåsamverkan. *Jordbruksverket* redovisar bland annat beviljade projekt inom Leader för programperioderna 2014–2022 respektive 2023–2027. Utifrån föregående programperiod finns resultat såsom nya företag och nya årsarbetskrafter. För innevarande programperiod är det dock för tidigt att bedöma resultaten. Projekten förväntas leda till nya årsarbetskrafter, att företag belägna på landsbygden ska kunna stärka och utveckla sin verksamhet samt insatser som bidrar till miljömässig hållbarhet och/eller klimatanpassningar.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor skriver att de bidrar till en hållbar utveckling i alla delar av landet genom att fördela statsbidrag. Både till civilsamhället samt för att främja ungas självständiga organisering och inflytande i samhället. I det sistnämnda har myndigheten identifierat organisationer som är verksamma i utsatta områden, glesbygder eller landsbygder som kan vara särskilt prioriterade.

Riksantikvarieämbetet skriver att deras mest operativa verktyg av betydelse för regional utveckling är att fördela bidrag. De påpekar att bidragen kan understödja utveckling av en plats eller en kulturell infrastruktur men även organisationer och vissa verksamheter kopplade till kulturmiljöer och kulturarv.

Exempelvis fördelar *Riksantikvarieämbetet* bidrag till kulturmiljövård och ökad delaktighet i kulturmiljöarbetet. De exemplifierar att bidrag till arbetslivsmuseer, hembygdsmuseer och ideella kulturarvsverksamheter "främjar sysselsättning och delaktighet runt om i landet, en vinst både för kulturarvet i sig, för de människor som är engagerade i projekten och senare för dem som kan nyttja resultaten."

Ytterligare ett exempel är att *Riksantikvarieämbetet* fördelar medel till länsstyrelserna för insatser i kulturresevatnen. De menar att dessa medel kan hjälpa till att utveckla attraktiva platser och stärka den kulturella infrastrukturen. Vidare skriver de dock att "det är för tidigt att utläsa konkreta resultat av

medelstilledningen”. På grund av bristande ekonomiska resurser för förvaltning och utveckling har färre kulturreservat än planerat skapats. *Riksantikvarieämbetet* påpekar att även skötseln och utvecklingen av befintliga reservat påverkas av de begränsade medlen.

Kulturrådet uppger att de genom sitt kulturpolitiska uppdrag bidrar till regional utveckling och hållbara landsbygder. Detta genom att skapa förutsättningar för kulturens utveckling och tillgänglighet i hela landet. De finansierar bland annat professionellt konst- och kulturliv, fria grupper, organisationer, kulturinstitutioner och civilsamhälle. *Kulturrådet* redovisar att de fördelar 1,6 miljarder till regionernas arbete med regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen.²³ De lyfter även att de ger bidrag till kommunal verksamhet. Exempelvis bibliotek, kulturverksamhet i skolor och utveckling av kulturskolan.

Vidare redovisar *Kulturrådet* att de har årliga dialoger med de 20 regionerna som ingår i kultursamverkansmodellen.²⁴ Dialogerna handlar bland annat om lokala och regionala satsningar på kultur och det finansiella stöd som regionerna får från staten. Under 2024 deltog *Riksarkivet* i de regionala dialogerna. Utöver arkivfrågor lyftes också civilsamhällets betydelse för hållbart kulturliv i hela landet samt arbetet med nationella minoriteter och urfolket samerna inom kulturpolitiken.

Kulturrådet uppger även att de har påbörjat ett utvecklingsarbete med ett antal regioner. Syftet är att öka det kommunala deltagandet, inflytandet och ansvarstagandet i det regionala kulturarbetet. Utöver regionerna samverkar *Kulturrådet* med en mängd myndigheter såsom Kungliga biblioteket, Statens Konstråd, länsstyrelserna, Myndigheten för psykologiskt försvar, Skolverket, Sametinget samt ett stort antal kommuner. De skriver dock att resurser inte finns för samverkan med samtliga 290 kommuner.

Kunskap

Kunskapshöjande insatser handlar om allt från utbildningar till att stödja och bistå andra aktörer med kunskap på andra sätt. Exempelvis genom uppföljningar och analyser.

Naturvårdsverket samarbetar till exempel med nationalparksförvaltare för att erbjuda utbildningar till lokala företag och aktörer. Inom friluftslivsarbetet stödjer *Naturvårdsverket* också kommuner genom att sprida kunskap om hur tillgängligheten till vardagsnära natur kan ökas för olika målgrupper. De skriver att arbetet bidrar till attraktiva och hälsosamma levnadsmiljöer samt ”en hållbar och resilient samhällsstruktur och stödjer kommunernas arbete med att möta klimat- och miljöutmaningar.”

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor beskriver exempelvis att deras arbete med att sprida kunskap om civilsamhällets förutsättningar och villkor stärker demokratin. De lyfter även att arbetet är viktigt så att beslut inom regional

²³ Kultursamverkansmodellen bygger på dialog och samverkan mellan stat och region samt mellan region, kommun, civilsamhälle och det fria kulturlivet i respektive län. Genom modellen fördelas statliga medel via Kulturrådet till regionerna. Regionerna fördelar i sin tur dessa vidare till regionala kulturverksamheter i respektive län.

²⁴ Alla regioner utom Stockholm ingår i kultursamverkansmodellen.

utvecklings- och landsbygds politik baseras på fakta. Myndigheten lyfter även LUPP – Lokal uppföljning av ungdomspolitik, den nationella ungdomsenkäten och attityd och värderingsstudien. De skriver att dessa tre enkäter ”skapar underlag för beslutsfattare på lokal, regional och nationell nivå att lyssna in röster och åsikter från unga vad gäller samhällsfrågor och politiska förslag.”

Vidare skriver *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor* att deras uppföljning av ungdomspolitik för 2024 fokuserade på landsbygden och platsens betydelse. Resultatet visade bland annat att unga i landsbygder möter andra hinder än unga i städer, men att det också finns vissa fördelar. Myndigheten skriver att rapporten identifierar flera områden där det finns möjligheter att göra insatser för att skapa bättre förutsättningar för goda levnadsvillkor för alla unga. Kunskap som de menar är viktig för beslutsfattare i kommuner som vill göra landsbygder mer attraktiva för unga att bo i, stanna i och återvända till.

Riksantikvarieämbetet redovisar exempelvis att de har tagit fram en kurs i gestaltad livsmiljö för kommuner, regioner och länsstyrelser tillsammans med Statens centrum för arkitektur och design, Boverket och Statens konstråd. Kring kursen har de även haft kontakt med och genomfört pilotutbildningar med bland annat andra statliga myndigheter, Gotlands kommun och Västra Götalandsregionen.

Boverket skriver att de har främjat utvecklingen av hållbara och kvalitativa livsmiljöer runt om i landet genom att publicera och sprida kunskapsöversikten *Den byggda formens betydelse*. Den berör städer och orter av olika storlek och med olika utformning och syftar till att bidra med såväl användbara fakta som nya insikter och en ökad förståelse kring hur byggd form skapar värden. Arbetet skedde i samverkan med forskare från flera svenska universitet. Till arbetet knöts även en kvalitetssäkrande referensgrupp bestående av stadsplanerare från ett tiotal kommuner med olika förutsättningar vad gäller till exempel storlek, exploateringstryck och geografi.

Kulturrådet redovisar att de har analyserat de regionala utvecklingsstrategierna i de 20 regioner som ingår i kultursamverkansmodellen. Analysen visar att kultur och kulturmiljö nämns i strategierna, ofta tillsammans med kulturarv och natur. Kulturens egenvärde samt utvecklingsinriktade perspektiv såsom kulturella och kreativa branscher lyfts också fram i många strategier. Trots detta menar *Kulturrådet* att regionerna verkar ha svårt att arbeta proaktivt med kulturen i det regionala utvecklingsarbetet. De ser också hinder för utvecklingen av kulturföretagande och kulturella och kreativa branscher. Bland annat på grund av svag samordning mellan närings- och regional utvecklingspolitik.²⁵ *Kulturrådet* menar därför att kulturens roll för hållbar regional utveckling fortfarande kan utvecklas. De menar att det vore rimligt att fler regionala utvecklingsinsatser gjordes för att stärka till exempel kultursamverkansmodellens verksamheter och deras arbete. Detta utifrån hur framträdande kulturen är i de regionala utvecklingsstrategierna.

Ett annat exempel är att *Riksantikvarieämbetet* tillsammans med *Kulturrådet* inom ramarna för kultursamverkansmodellen har genomfört en tematisk undersökning

²⁵ Se även avsnitt 4.3.1 Insatser och resultat inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – sektorsmyndigheterna.

om de regionala museernas kulturmiljöarbete. Där har dialog skett med både regioner och de museer som får bidrag genom kultursamverkansmodellen. För att öka tillgängligheten till kulturarv prioriterar och genomför *Riksantikvarieämbetet* en rad insatser för digital omställning på museiområdet. Exempelvis Socialfondsprojektet Digitala museilyftet. Det syftar till att höja den digitala kompetensen hos museipersonal för att båda stärka individerna på arbetsmarknaden samt stödja museer i deras digitala omställning.

Jordbruksverket redovisar att de stödjer leaderområdena bland annat med att höja deras utvärderingskapacitet genom utbildning. De tar även upp den årliga nationella Leaderträffen som de genomför i samarbete med Lokal utveckling Sverige²⁶ och Landsbygdsnätverket. Även kommuner, regioner, lärosäten och civilsamhällsorganisationer deltar. *Jordbruksverket* skriver att Leaderträffarna skapar förutsättningar för landsbygdsutveckling på lokal och regional nivå samt bidrar till kunskapsutveckling och innovation i landsbygderna.

Jordbruksverket anser att erfarenheterna från leaderområden inte tas tillvara i tillräckligt stor utsträckning. De skriver att erfarenheterna inte alltid används för att anpassa nationella och regionala planer till lokala behov, som finns identifierade i de lokala utvecklingsstrategierna. Enligt *Jordbruksverket* finns det bra samverkan mellan regioner och leaderområden men att detta samarbete behöver finnas i alla län för att främja landsbygdsutveckling.

Andra typer av insatser

Naturvårdsverket beskriver att Nämndöskärgården föreslagits som Sveriges 31:a nationalpark vilket är viktigt för att bevara unika naturmiljöer och främja rekreation. Det förväntas stärka områdets betydelse som en plats för både naturupplevelser och lokal hållbar utveckling.

Naturvårdsverket redovisar även insatser för att främja renare luftkvalitet. De lyfter även att de genom sitt arbete med miljöövervakning och samverkan med andra myndigheter har främjat biologisk mångfald och stärkt kunskapen om ekosystemens tillstånd. Detta inkluderar bland annat projekt för att skydda känsliga områden och inventering av viktiga arter. Det stöder i sin tur långsiktiga beslut för att bevara attraktiva natur- och kulturmiljöer.

Utöver finansiering arbetar *Riksantikvarieämbetet* även på andra sätt för att lyfta fram betydelsen av kulturmiljöer och kulturarv. Såväl för en god livsmiljö som för lokal och regional utveckling. De skriver att de i många fall har en samordnande, stödjande och pådrivande roll. Ett exempel är projektet För hållbart bruk tillsammans med Statens centrum för arkitektur och design och Robertsfors kommun. Projektet undersökte och utvecklade metoder och strategier för hur en kulturmiljö kan förvaltas och förstärkas långsiktigt tillsammans med lokalsamhället. Resultaten har sammanfattats i en slutrapport och tagits vidare av kommunen. Ett nytt projekt driver frågorna vidare.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor beskriver det egeninitierade uppdraget Ungas delaktighet i demokratin. Fokus är att ta fram och sprida modeller

²⁶ Lokal Utveckling Sverige är en ideell förening för organisationer som arbetar med lokalt ledd utveckling genom leadermetoden.

för hur kommuner och regioner kan arbeta strategiskt, sektorsövergripande och långsiktigt med att stärka ungas kunskap om den lokala demokratin. För detta har flera samarbetsprojekt med kommuner och en region inrättats. Myndigheten skriver att projekten inkluderar ett territoriellt perspektiv eftersom olika kontexter kan kräva olika tillvägagångssätt.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor skriver också att de fortsatt utveckla samverkan med regionerna och civila samhället. Exempelvis har en modell för samverkan med civilsamhället och offentlig sektor tagits fram. Syftet är att underlätta dialoger med civilsamhällets organisationer. Myndigheten redovisar att några regioner har använt sig av denna samverkansmodell när de har bjudit in civilsamhället. De skriver också att regioner har initierat projekt för att stärka sitt barnrättsarbete och möjligheter för ungas inflytande.

4.1.1.2 God samhällsplanering

Några myndigheter beskriver insatser med bäring på god samhällsplanering. Även här är finansiering och kunskap vanliga teman men även andra typer av insatser förekommer.

Finansiering

Energimyndigheten lyfter exempelvis att de lämnar bidrag till kommunal och regional energi- och klimatrådgivning. Ett annat exempel är uppdraget att stödja en utvecklad energiberedskap i landets kommuner genom investeringsstödet Robust kommun. Pilotprojekt har genomförts i tio kommuner som har fått stöd för att finansiera fysiska åtgärder för att trygga energiförsörjning för kommunal samhällsviktig verksamhet. Länsstyrelserna har varit med och nominerat pilotkommunerna.

Naturvårdsverket skriver att Klimatklivet har fortsatt att stödja hållbara projekt som minskar klimatpåverkan och förbättrar infrastrukturen. *Naturvårdsverket* påtalar att Klimatklivet även bidrar till det strategiska området om innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet.

Kunskap

Myndigheterna genomför olika kunskapshöjande och stödjande aktiviteter såsom utbildningar och erfarenhetsutbyten. De tar även fram kunskapsunderlag, exempelvis vägledningar och analyser.

Boverket redovisar till exempel att de tillsammans med Tillväxtverket och Trafikverket har arrangerat ett regionalt forum för samhällsplanerare för regioner och länsstyrelser. Temat var erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande kring en fungerande samverkan mellan stat och region.

Boverket har också tagit fram en vägledning om grönstrukturens kulturvärden för att stötta kommuner i arbetet med att bevara dessa kulturarv. *Riksantikvarieämbetet* lyfter i sin tur att de tillsammans med *Boverket* svarar för en webbaserad vägledning för att öka kunskapen om kulturhistoriska värden i fysisk planering.

Naturvårdsverket lyfter att en del i deras arbete med att stärka hållbar samhällsplanering har varit att stödja kommuner i att integrera grönplanering i sina

översiktsplaner och planprocesser. Fokus har legat på biologisk mångfald, klimatanpassning och folkhälsa genom naturbaserade lösningar.

Ett exempel från *Energimyndigheten* är att de utvecklar förutsättningar för lokal och regional energiplanering i tätt samarbete med länsstyrelser och kommuner. Exempelvis lanserade de en vägledning för kommunal energiplanering och ett metodstöd för att beräkna framtida el- och effektbehov i juni 2024.

Energimyndigheten beskriver också regionala analyser för en hållbar vindkraftsutbyggnad som genomförts tillsammans med länsstyrelserna i Dalarna och Värmland, Naturvårdsverket och Försvarmakten. De syftar till att utveckla energiplaneringen i länen så att den bidrar till att möjliggöra för regional utveckling genom storskalig elektrifiering. *Energimyndigheten* skriver att det framtagna planeringsunderlaget och samverkansprocessen är en grund för energiplanering som tar ställning i mark- och vattenanvändningsfrågan. De menar att detta bidrar till att förenkla processen med utveckling av elsystemet. Vidare visar planeringsunderlaget bland annat det finns behov av fortsatt arbete med att utveckla synen på samexistens mellan andra intressen så som försvarsintressen, friluftsliv och kulturmiljö med vindkraft.

Andra typer av insatser

Energimyndigheten, *Naturvårdsverket* och *Riksantikvarieämbetet* lyfter Rådet för hållbara städer.²⁷ Kopplat till detta beskriver de även samverkansplattformen Svensk modell för hållbar urban utveckling, projektet Visioner i Norr och Klimatkontrakt 2030. Initiativen ska stärka arbetet med hållbara städer och kommuners omställningskraft men även bidra till lärande mellan myndigheter inklusive länsstyrelser. *Energimyndigheten* beskriver att samverkansplattformen, som finansieras genom det nationella regionalfondsprogrammet, stödjer kommuner och regioner genom att erbjuda behovsanpassad och samordnad kunskap, synliggöra finansieringsmöjligheter och bidra till erfarenhetsutbyte och lärande. Vidare skriver de att "Samarbetet förstärker också genomförandet av andra pågående myndighetsgemensamma insatser inom hållbara städer, exempelvis åtaganden inom Klimatkontrakt 2030." De skriver också att Klimatkontraktet som verktyg och arbetssätt har utvecklats samt att fler städer har tillkommit under året.

Riksantikvarieämbetet lyfter att de verkar för att kulturhistoriska värden ska tas om hand och ses som en resurs i olika samhällsplaneringsprocesser. Exempelvis medverkar de i havsplaneringen om lämpliga områden för energiutvinning till havs, bland annat genom yttranden i samråds- respektive granskningskedet. Detta utifrån att kusternas kulturmiljöer och landskap utgör attraktionskraft för såväl boende som besökare och därmed har betydelse för regional utveckling.

Riksantikvarieämbetet deltar också i Miljömålsrådets programområde Ramverk för nationell planering. Syftet med den myndighetsgemensamma arenan är att statliga

²⁷ Rådet är ett samarbete mellan myndigheter som ska bidra till en hållbar utveckling av attraktiva städer. Enligt uppdraget Fortsatt arbete för hållbara städer och uppdrag till myndigheter att bistå rådet, LI20205/00210, har rådet i januari 2025 bytt namn till Rådet för levande städer.

myndigheter arbetar sektorsövergripande och får verktyg för att hitta lösningar på gemensamma problem.

Även *Boverket* lyfter Ramverk för nationell planering. Det, tillsammans med *Boverkets* tre samordningsuppdrag kring riksintressesystemet samt klimatanpassning är nära kopplat till det nyinrättade samverkansorganet *Boverkets* planråd. Syftet med planrådet är att fungera som en plattform för att skapa handlingskraft kring olika samhällsutmaningar kopplat till hushållning med mark- och vattenområden samt fysisk planering. Målsättningen är att tillsammans bidra till ett mer robust samhälle genom att åstadkomma förflyttningar i en hållbar riktning.

Boverket lyfter också att de arbetat med att starta upp och organisera det med *Tillväxtverket*, *Trafikverket* och *länsstyrelserna* gemensamma uppdraget om att stödja regionerna i regional strategisk planering.²⁸

4.1.1.3 God tillgång till kommersiell och offentlig service

Naturvårdsverket och *Post- och telestyrelsen* beskriver insatser med bäring på god tillgång till kommersiell och offentlig service.

Post- och telestyrelsen redovisar bland annat om krav och genomförande av den samhällsomfattande posttjänsten. Det inkluderar posttjänster för personer med funktionsnedsättning, särskild posttjänst i glesbygd samt kompletterande postservice i områden med långa avstånd till expeditions- och inlämningsställe.

De beskriver även grundläggande betaltjänster. *Post- och telestyrelsen* skriver att dialog och samverkan fyller en viktig funktion i det arbetet. Dels för att marknaden är decentraliserad och det statliga ansvaret fördelat på flera myndigheter. Dels för att det finns betydande utmaningar inom betalområdet till följd av den snabba digitaliseringen och avvecklingen av traditionella fysiska tjänster.

Post- och telestyrelsen främjar länsstyrelsernas arbete med stöd och utvecklingsinsatser för att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster där behovet inte tillgodoses av marknaden.²⁹ Under 2024 har *Post- och telestyrelsen* lämnat ekonomiska bidrag till 19 länsstyrelser samt till *Tillväxtverket* för detta. Bidragen har bland annat medfört att det vid slutet av 2024 fanns elva statligt finansierade betaltjänstombud i tio län. Bidragen har också finansierat regionala processledare i alla län för arbete med insatser, utvecklingsprojekt och samverkan. De har även finansierat *Tillväxtverkets* arbete med informations- och analysstöd inklusive förvaltning av det geografiska informationssystemet (GIS) *Pipos Serviceanalys* som länsstyrelserna använder i det regionala arbetet.

För att stödja länsstyrelsernas arbete har *Post- och telestyrelsen* vidare genomfört en konferens för kunskap och erfarenhetsutbyte om grundläggande betaltjänster mellan länsstyrelserna, andra myndigheter, marknadsaktörer och intresseorganisationer. Inom betalområdet beskriver *Post- och telestyrelsen* dialog och samverkan med flera myndigheter, marknadsaktörer och

²⁸ Uppdrag att erbjuda stöd om strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet, LI2024/01013.

²⁹ Se även avsnitt 4.1.3.3 God tillgång till kommersiell och offentlig service samt avsnitt 4.4.3.1 Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning. Där framgår länsstyrelsernas arbete med grundläggande betaltjänster.

intresseorganisationer. Exempelvis Riksbanken, Finansinspektionen, Länsstyrelsen Dalarnas län, Migrationsverket, Svensk Handel och Sparbankernas Riksförbund.

För att kunna göra relevanta och väl avvägda insatser har *Post- och telestyrelsen* också låtit ett konsultföretag undersöka behovet av grundläggande betaltjänster; vilka grupper som har problem, hur deras utmaningar och behov ser ut samt, så långt det är möjligt, beskriva gruppernas storlek.

I arbetet med grundläggande betaltjänster genomför *Post- och telestyrelsen* även tillsyn över att berörda kreditinstitut följer deras skyldigheter.

Naturvårdsverket skriver att de medverkat i projekt för att stärka robustheten i livsmedelsförsörjning och dricksvattenkvalitet vilket bidrar till att stödja beredskap i både landsbygder och tätorter. De skriver att analyser av behov och förutsättningar har gjorts tillsammans med andra myndigheter såsom Livsmedelsverket och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Det har möjliggjort en gemensam förståelse av utmaningar och lösningar, vilket har lett till åtgärder anpassade till lokala behov.

4.1.1.4 Övrigt

Utöver insatser med tydlig koppling till prioriteringarna i nationella strategin redovisar myndigheterna även andra insatser som de bedömer bidrar till likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.

Boverket arbetar med analyser av segregation och utanförskap utifrån regleringsbrevsuppdraget Verktyg för statistik och analys på områdesnivå. Den senaste studien tittar närmare på utanförskap på landsbygden och en rapport kommer under 2025. *Boverket* har även gett RISE i uppdrag att göra en kvantitativ flytt- och inkomstanalys av befolkningen i landsbygdskommuner. De skriver att analysen bidrar till en fördjupad förståelse av hur demografiska faktorer, socioekonomiska förhållanden och geografiska mönster påverkar flyttbeteende, inkomstutveckling och bostadssegregation.

Post- och telestyrelsen redovisar att de arbetar för digital inkludering. Exempelvis genom Digitalidag. Det är en plattform där aktörer från offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle samverkar för att inspirera fler till att kunna och vilja delta i den digitala utvecklingen. *Post- och telestyrelsen* skriver att de även arbetat i riktning mot målet om att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. De har även verkat för enskildas möjlighet och förmåga att använda it och elektronisk kommunikation.

Genom att erbjuda en komplett och dygnet runt fungerande djurhälsovård skriver *Jordbruksverket* att Distriktsveterinärerna bidrar till likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.

Arbetsförmedlingen lyfter att de tar fram kunskapsunderlag på länsnivå. Exempelvis att de har en ny metod för att göra bedömningar och prognoser om utbud och efterfrågan inom olika yrken regionalt men även nationellt. De lyfter även Arbetsmarknadsutsikter och Regionala utsikter som visar på stora regionala skillnader på arbetsmarknaden. *Arbetsförmedlingen* redovisar också att de anpassar sin service utifrån olika förutsättningar på arbetsmarknaden. Exempelvis stärker de stödet i områden med socioekonomiska utmaningar där risk för arbetslöshet är

högre. De genomför även insatser för att öka sysselsättning hos utrikesfödda kvinnor och långtidsarbetslösa.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor skriver att de stöttar den lokala samordningen av kommuners insatser för unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Syftet är att effektivt hjälpa unga att etablera sig på arbetsmarknaden och därmed bidra till att regeringens ungdomspolitiska mål uppnås. Det vill säga att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. För att få genomslag i detta arbete samverkar de även med andra myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner.

4.1.2 Territoriella perspektiv inom likvärdiga möjligheter till arbete, boende, och välfärd – sektorsmyndigheterna

Myndigheterna lyfter territoriella perspektiv både genom övergripande skrivningar och i konkreta insatser. Även i sammanställningen av insatser, se avsnitt 4.1.1, framgår det vissa exempel där myndigheterna beaktar ett territoriellt perspektiv.

4.1.2.1 Övergripande synsätt

Flera myndigheter beskriver ett övergripande förhållningssätt och att deras grunduppdrag förutsätter att de tar hänsyn till olika platsers förutsättningar. Exempelvis *Kulturrådet* som menar att deras målsättningar kring kultur för alla och att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur kräver att myndigheten anlägger ett geografiskt perspektiv. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor* lyfter att civilsamhället och unga verkar och finns på olika platser i Sverige. De menar därför att ett territoriellt perspektiv stärker myndighetens kunskap om olika geografiska platsers betydelse för förutsättningar och villkor.

Boverket skriver att ett territoriellt perspektiv inte har varit aktuellt i de aktiviteter som de redovisar. Tillväxtverket bedömer dock att *Boverket* genomför flera insatser där ett territoriellt perspektiv är närvarande. Exempelvis erfarenhetsutbyte kring samhällsplanering på regional nivå och flytt- och inkomstanalysen av befolkningen i landsbygdskommuner.³⁰

4.1.2.2 Samverkan

Samverkan är en framträdande del i myndigheternas insatser, se avsnitt 4.1.1. Men samverkan är även en del i hur myndigheterna beaktar territoriella perspektiv. Knappt hälften av myndigheterna beskriver samverkan som en del i att beakta territoriella perspektiv.

Naturvårdsverket skriver att de exempelvis har fokuserat på att utveckla lösningar som kopplar samman tätorter och landsbygder, vilket främjar synergier mellan urban och rural utveckling. För detta har satsningar riktats mot att stärka lokalt engagemang, exempelvis genom stöd till biosfärområden. Samverkan har skett genom dialogmöten, workshops och konsultationer. Där har både lokala och nationella intressenter engagerats.

³⁰ Se avsnitt 4.1.1.2 God samhällsplanering och 4.1.1.4 Övrigt.

Det förekommer även exempel på utvecklingsarbete och metoder för att stärka det territoriella perspektivet. Exempelvis skriver *Riksantikvarieämbetet* att det inom Ramverket för nationell planering har undersökts metoder för ett territoriellt perspektiv inom fokusområdet Kumulativa effekter på renskötsel och samisk kultur. *Energimyndigheten* skriver att metodiken som tagits fram för regionala analyser för en hållbar vindkraftsutbyggnad bygger på ”utforskande av samexistens samt en utvecklad planeringsprocess med stort inslag av samverkan med kommunerna samt inom länsstyrelserna.”

Energimyndigheten lyfter även Klimatkontrakt 2030 där parterna åtar sig att leda en rättvis omställning genom bättre samarbete mellan olika nivåer och sektorer i samhället. Tillsammans mobiliserar parterna – från lokal till internationell nivå – för ett helhetstänkande och mer nätverksbaserad styrning och ledning.

4.1.2.3 Finansiering

Finansiering är ett annat återkommande tema som flera myndigheter redovisar i förhållande till ett territoriellt perspektiv. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor* anger exempelvis att den territoriella spridningen av deras statsbidrag är god då medlen når ut i hela landet.

Några myndigheter beskriver att deras fördelning av medel tar hänsyn till olika förutsättningar runt om i landet. *Energimyndigheten* redovisar exempelvis att mindre kommuner i glesbygd har beaktats särskilt i utlysning av bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning. Detta genom ett extra stöd för samordnings- och resebidrag. Syftet är att främja samordning mellan flera kommuner och att utmaningen med långa avstånd inom kommunen ska minska.

Vidare gör *Jordbruksverket* territoriella avvägningar vid fördelning av budgetmedel till leaderområdena genom att använda en gleshetsvariabel. *Riksantikvarieämbetet* beskriver i sin tur att de använder en fördelningsnyckel för bidrag till kulturmiljövård. Fördelningsnyckeln är kalibrerad för att i möjligaste mån kompensera län med lägre befolkningsantal, lägre grad inventerade kulturmiljöer och stora landarealer. *Riksantikvarieämbetet* skriver att medel då kan bidra till att utjämna länens olikheter och därmed leda till likvärdiga möjligheter att använda, uppleva och utveckla landets kulturmiljöer.

Kulturrådet lyfter att staten genom kultursamverkansmodellen tar regionernas historiska, geografiska och demografiska förutsättningar i beaktande vid medelsfördelning. De skriver vidare att ett syfte med att införa modellen var att öka möjligheterna till regionala prioriteringar. Det innebär att den inomregionala fördelningen i hög grad är delegerad till regionerna.

4.1.2.4 Kunskap

Kunskapshöjande insatser är ett annat tema som exempelvis *Kulturrådet*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor*, *Naturvårdsverket* och *Riksantikvarieämbetet* lyfter.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor skriver exempelvis att ett territoriellt perspektiv är viktigt för kunskap om ungas levnadsvillkor. De menar att det möjliggör att kunna se skillnader mellan hur unga upplever sina liv och hur deras förutsättningar skiljer sig åt. *Myndigheten* skriver att bland annat rapporter

och statistik ger via territoriell information kunskap om ungas levnadsvillkor. Det kan i sin tur skapa förutsättningar för att unga i hela landet både ska kunna vara en del av och bidra till samhällsutvecklingen.

Ett annat exempel är från *Naturvårdsverket*. De skriver bland annat att bullerhantering har förbättrats utifrån vägledande underlag. Dessa stödjer både landsbygdsområden med fokus på tysta naturmiljöer och tätorter med hög befolkningstäthet.

Vissa kunskapsinsatser knyter även an till finansiering. Exempelvis *Kulturrådet* som skriver att de redovisar till regeringen hur kulturbudgeten fördelas geografiskt vartannat år. De gör även geografiska analyser av bidragsgivning i stort på myndigheten samt skriver att geografisk fördelning är en parameter som används i bidragsfördelning.

4.1.2.5 Riktade insatser

Ytterligare en aspekt av territoriellt perspektiv som några av myndigheterna redovisar är insatser som är riktade mot särskilda geografier eller målgrupper.

Post- och telestyrelsen skriver exempelvis att digital inkludering är betydelsefullt för individer, företag och organisationer i hela landet men att det kan vara än mer angeläget i områden där det är långt till service och samhällstjänster. De menar därför att ett territoriellt perspektiv finns implicit men tydligt i deras strävan att bidra till digital inkludering. Exempel på en aktivitet för detta är Ring Digitalidag. Det är en telefonservice med målgruppen digitala nybörjare. Ett annat exempel är myndighetens arbete för inkludering i det digitala samhället av personer med funktionsnedsättning.

Naturvårdsverket, *Riksantikvarieämbetet* och *Energimyndigheten* lyfter att städer av olika storlek får stöd för att möta sina unika utmaningar i Rådet för hållbara städer.³¹ Kopplat till det lyfter *Riksantikvarieämbetet* och *Energimyndigheten* projektet Visioner i norr utifrån ett territoriellt fokus på att skapa förutsättningar för kommuner i Norrbotten och Västerbotten där stora industrisatsningar sker.

Naturvårdsverket uppger även att de i samverkan med Boverket, SMHI och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap stöttat kommuner med olika förutsättningar att integrera grönplanering i sina översiktsplaner och planprocesser. *Naturvårdsverket* redovisar också att särskilda metoder för att identifiera strategiska klimatanpassningsområden har hjälpt till att balansera landsbygdens och tätorternas behov.

4.1.3 Insatser och resultat inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd – länsstyrelserna

Länsstyrelsernas redovisningar är omfattande och innehåller en mängd olika insatser som de bedömer bidrar till detta strategiska område.

³¹ Rådet är ett samarbete mellan myndigheter som ska bidra till en hållbar utveckling av attraktiva städer. Enligt uppdraget Fortsatt arbete för hållbara städer och uppdrag till myndigheter att bistå rådet, LI20205/00210, har rådet i januari 2025 bytt namn till Rådet för levande städer.

Samtliga länsstyrelser redovisar att de samverkar med en rad olika aktörer på olika nivåer, från andra statliga myndigheter till lokal nivå. Både i generella, sektorsövergripande frågor och inom avgränsade sakfrågor. Flera länsstyrelser redovisar också att de samverkar med övriga länsstyrelser. Detta sker på flera nivåer genom exempelvis handläggarnätverk, chefsnätverk, länsrådsgrupperingar och landshövdingemöten.

Samtliga länsstyrelser redovisar även att de samverkar med regionen samt länets kommuner och i vissa fall kommunförbund. Ytterligare aktörer som länsstyrelserna nämner är branschorganisationer, företag och civilsamhällesaktörer såsom friluftsföreningar.

Resultat inom området beskrivs i stor utsträckning i form av prestationer såsom framtagna kunskapsunderlag, tilldelade medel eller antal beviljade projekt och mötesplatser som har skapats. Det förekommer också effekter i termer av stärkta samverkansstrukturer, ökad kunskap och förståelse för olika frågor och hos olika målgrupper. I förlängningen ska detta ge bättre förutsättningar för fortsatt arbete.

Det förekommer enstaka exempel på insatser med finansiering genom sammanhållningspolitiken och då Regionalfonden inklusive Interreg. Insatser med finansiering genom Landsbygdsprogrammet samt Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 är mer vanligt förekommande. Det förekommer även ett fåtal exempel på annan EU-finansiering såsom Horisont Europa, Erasmus+ och EU:s facilitet för återhämtning och resiliens.

4.1.3.1 Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer

En majoritet av länsstyrelserna redovisar insatser inom ramen för hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer. Detta inkluderar framför allt arbete med gestaltade livsmiljöer, kulturmiljöfrågor, friluftslivspolitiken och social hållbarhet.

Gestaltad livsmiljö

Några länsstyrelser, såsom *Halland, Västmanland och Västra Götaland*, lyfter att de 21 länsstyrelserna arbetar gemensamt med gestaltad livsmiljö. Målet är att arkitektur och design ska främja ett hållbart och jämlikt samhälle med välutformade livsmiljöer. Bland annat har en rapport om hur länsstyrelserna arbetar med gestaltad livsmiljö tagits fram och presenterats. Rapporten syftar till att synliggöra nuläget, behov och framgångsfaktorer samt ge inriktningen för det fortsatta arbetet. Dialog kring arbetet har även förts med Riksantikvarieämbetet, Boverket och Statens centrum för arkitektur och design.

Länsstyrelserna i Dalarna och Norrbotten redovisar om regionala råd som arbetar med gestaltad livsmiljö. Dalarnas arkitekturråd är länets sätt att genomföra aktiviteter, höja kunskapen och regionalisera mål om gestaltad livsmiljö. Rådet för gestaltade livsmiljöer i Norrbotten är en långsiktig arena för dialog och samverkan mellan staten, kommuner och andra aktörer inom samhällsplanering och gestaltning.

Kulturmiljöer

Länsstyrelsen Örebro skriver att de genom myndighetsutövning i uppdrag om kulturmiljöer samt främjande uppgifter inom kulturmiljöområdet bidrar till medborgarnas möjlighet att ta del av, uppleva och förstå länets kulturmiljöer.

Länsstyrelsen Norrbotten redovisar att de arbetar för att skapa attraktiva miljöer utomhus i syfte att skapa goda rekreativmiljöer och förutsättningar för fysiska aktiviteter. Detta gör de bland annat genom att årligen bidra till löpande vård och skötsel av fornvårdsmiljöer, medel till kulturmiljövårdsanslaget för skötsel av länets två kulturresevat samt för vårdinsatser i bland annat världsarvet Gammelstads kyrkstad. De skriver att dessa miljöer har betydelse ur ett folkhälsoperspektiv.

Friluftslivspolitik

Även genomförande av friluftslivspolitik kopplas i stor utsträckning till folkhälsa. Exempelvis skriver *Länsstyrelsen Västernorrland* att de deltar i EU-projekten Beyond Horizon och STANDOUT. De syftar till att skapa förutsättningar för en ökad tillgänglighet till friluftsliv både i planering och för olika grupper i samhället. De skriver att friluftsliv och natur är en del i länets attraktionskraft och viktigt för befolkningens välmående. Även *Länsstyrelsen Gotland* skriver om att ett aktivt friluftsliv skapar attraktionskraft för länet, bidrar till en attraktiv boendemiljö och folkhälsan. Arbetet samordnas genom Friluftsrådet. Det består av Länsstyrelsen, Region Gotland, myndigheter, ideella föreningar och andra organisationer med bäring på friluftsliv.

Social hållbarhet

Flertalet länsstyrelser redovisar insatser inom social hållbarhet.³² Det inkluderar bland annat frågor om integration, jämställdhet, barn och unga. Även uppdraget att stödja kommunerna i arbetet mot hemlöshet³³ är vanligt förekommande i redovisningarna. Inom dessa områden sker samverkan mellan länsstyrelserna bland annat genom kunskapshöjande insatser.

Länsstyrelsen Jönköping betonar vikten av en socialt hållbar utveckling för likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd. De driver Forum för social hållbarhet. Där sker samverkan med länets kommuner, Region Jönköpings län, Polisen, Arbetsförmedlingen, Jönköpings University och representanter från idéburen sektor. Länsstyrelsen skriver att arbetet bidrar till samverkan över kommungränserna och höjd kompetensnivå. Även *Länsstyrelsen Uppsala* skriver om Råd för social hållbarhet. Där sker samverkan inom flera områden inklusive integration, jämställdhet, alkohol, narkotika, dopning, tobak, läkemedel och spel om pengar (ANDT-LS), brottsförebyggande frågor, mänskliga rättigheter, inkluderande arbetsmarknad och god och jämlik hälsa.

Vissa skriver om insatser inom folkhälsa respektive regional samordning av barn och ungas uppväxtvillkor. Exempelvis skriver *Länsstyrelsen Östergötland* att de tillsammans med regionen samordnar två nätverk om folkhälsa. Arbetet utgår från länets strategi för folkhälsa som är en integrerad del av den regionala utvecklingsstrategin. *Länsstyrelsen Västernorrland* skriver att de har initierat ett utvecklingsarbete för att ta fram lägesbilder kring barn och ungas uppväxtvillkor i länets kommuner. Arbetet syftar till att erbjuda kommunerna ett mer samlat stöd. Bakgrunden är dels att kommunerna uttryckt behov av stöd och hjälp med statistik

³² Se avsnitt 4.2.3.2 Stimulera till kompetensförsörjning och livslångt lärande samt avsnitt 4.3.3.5 Övrigt. Även där framgår flera länsstyrelserns arbete med social hållbarhet.

³³ Uppdrag att stödja kommunerna i arbetet mot hemlöshet, S2022/03247 (delvis).

och analys. Dels att mottagarkapacitet i kommunerna är begränsad, framför allt i de mindre. På längre sikt ska arbetet även motivera och stötta kommunerna i att arbeta systematiskt, främjande och förebyggande med målet att skapa trygga och goda uppväxtvillkor för barn och unga.

Några skriver om insatser för att bidra till ökad integration. Till exempel redovisar *Länsstyrelsen Halland* att de samordnar arbetet med tidiga insatser för asylsökande i länet, arbetar för att stärka den civila sektorns roll samt för att stödja samverkan mellan den civila sektorn och kommuner. De har också fördelat medel till kommuner och kommunalförbund för verksamhet och samverkan som bidrar till att underlätta bosättning och öka mottagningskapaciteten i kommunerna. Länsstyrelsen har också prioriterat insatser för att utveckla barnrättsperspektivet i mottagningsarbetet.

Alla länsstyrelser har ansvar för att genomföra den nationella jämställdhetspolitiken på regional nivå. Ett antal länsstyrelser lyfter insatser för jämställdhet utifrån detta, varav strategier för jämställdhet är vanligt förekommande.

Exempelvis redovisar *Länsstyrelsen Kronoberg* att de har tagit fram den nya strategin *Ett jämställt Kronoberg 2024–2027*. Det har de gjort tillsammans med kommuner och regionen för att säkra relevans och genomförande. Genomförandet bygger på att integrera jämställdhet inom ordinarie arbetsstrukturer såsom styrning, ledning och uppföljning. På så vis ska ett långsiktigt arbete med jämställdhetsintegrering säkerställas.

Länsstyrelsen Skåne skriver bland annat att de har varit ett stöd vad gäller jämställdhetsperspektivet gentemot Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet i deras arbete med att utforma utlysningstexter. Länsstyrelsen skriver att detta påverkar genomförandet av den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken. Detta utifrån hur medel i Regionalfonden och Socialfonden fördelas.

Några länsstyrelser redovisar insatser kopplade till brottsförebyggande arbete samt mäns våld mot kvinnor. *Länsstyrelsen Värmland* redovisar att de har främjat samverkan mellan kommuner, polis och socialtjänst. Exempelvis genom stöd till SSPF-samverkansgrupper (skola, socialtjänst, polis, fritid). De anger att detta har bidragit till bättre struktur och effektivare insatser för att förebygga att unga hamnar i kriminalitet. *Länsstyrelsen Jämtland* skriver att de har brutit ner mål i nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor i en regional överenskommelse med årliga handlingsplaner. Detta tillsammans med Region Jämtland Härjedalen, Polisen och Åklagarkammaren i Östersund.

4.1.3.2 God samhällsplanering

Samtliga länsstyrelser redovisar insatser kopplade till god samhällsplanering, särskilt inom bostadsförsörjning, fysisk planering och energifrågor.

Bostadsförsörjning

Flertalet redovisar att de verkar för bostadsförsörjning. Det är en del i länsstyrelseinstruktionen och länsstyrelserna har även uppdrag kring detta i sina regleringsbrev. Även arbetet enligt förordning (2011:1160) om regionala bostadsmarknadsanalyser och kommunernas bostadsförsörjningsansvar är framträdande.

Övergripande handlar arbetet kring bostadsförsörjning om stödjande och rådgivande insatser till kommunerna. Men även andra aktörer är involverade i och målgrupper för insatserna.

Både *länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten* redovisar att de samverkar med bland annat Tillväxtverket och varandra inom Bostäder Västerbotten respektive Bostäder Norrbotten. *Länsstyrelsen Norrbotten* beskriver att inom Bostäder Norrbotten lyfts bostadsförsörjning och bostadsbyggande i dialog med allmännyttan, byggföretag, bokstadsutvecklare, kommunföreträdare, arkitekter, banker med flera. Detta för att identifiera teman, möjligheter och hinder som går att påverka inom ramen för vad aktörer som deltar har rådighet över. Ett resultat av *Länsstyrelsen Västerbottens* arbete med att främja bostäder inom bland annat Bostäder Västerbotten är lägre trösklar och ökad förståelse för olika roller och perspektiv.

Länsstyrelsen Värmland skriver exempelvis att deras regionala bostadsmarknadsanalys för 2024 särskilt fokuserar på glesbygdsproblematik och bostadsförsörjning inom kommuner med vikande befolkning. Genom informationsmöten för kommunala politiker och tjänstemän, kommunala fastighetsbolag och övriga bolag har kunskapen i länet om marknadens brister och behov ökat. *Länsstyrelsen Gotland* lyfter att bostadsfrågan har varit ett fokusområde i ett av genomförandeprogrammen av den regionala utvecklingsstrategin, där Länsstyrelsen ingår.

Länsstyrelsen Västra Götaland har tillsammans med Västra Götalandsregionen, Fyrbodals kommunalförbund och kommunerna i Dalsland arbetat med den särskilda satsningen Det goda livet i Dalsland. I arbetet testas nya sätt att samverka på olika nivåer och attraktivt bostadsbyggande är ett av flera fokusområden. Bland annat har en modell för sammanvägda bedömningar tagits fram. De deltagande parterna har därefter vidareutvecklat modellen tillsammans för att den ska fungera som ett stöd i kommunernas fysiska planering.

Länsstyrelsen Dalarna poängterar att det inte finns en mall för bostadsförsörjning som fungerar för alla kommuner. Detta givet olika förutsättningar, utmaningar och möjligheter utifrån exempelvis minskande eller ökande befolkning, framtida företagsetableringar och ett osäkert politiskt och ekonomiskt läge i världen. *Länsstyrelsen Dalarna* lyfter också att den nationella samordningen för energi- och bostadsstöd har vidareutvecklat tillsynsprocesserna i samtliga stöd. Särskilt fokus har varit på stöd som är finansierade genom EU:s facilitet för återhämtning och resiliens.

Fysisk planering

Kring fysisk planering handlar insatserna övergripande om att länsstyrelserna granskar, stödjer, samordnar och vägleder kommunernas, och i förekommande fall regionernas, samhällsplanering. Många länsstyrelser påpekar vikten av tidig dialog i planprocessen för att få till ett effektivt och strategiskt samhällsbyggande.

Flera länsstyrelser skriver om att kommunernas detaljplaner har blivit alltmer komplexa. *Länsstyrelsen Kalmar* skriver att detta har medfört en ökad arbetsbelastning. *Länsstyrelsen Västmanland* menar att den ökade komplexiteten ställer högre krav på samordning, både internt och med andra myndigheter.

Länsstyrelsen Skåne redovisar att de under 2024 fördjupat samverkan med Region Skåne kopplat till regionens ansvar för regional fysisk planering. Samverkan har särskilt rört regionala frågor som grön infrastruktur, riksintressehantering, vindkraft, klimatanpassning och jordbruksmark. *Länsstyrelsen Halland* skriver att de har bistått Region Halland kring den regionala fysiska planen som är på samrådsremiss. Detta för att statliga intressen ska tillgodoses. I Stockholm har *Länsstyrelsen* tillsammans med regionen tagit fram en vägledning för jordbruksmark i fysisk planering. Detta för att stötta kommunerna i deras arbete med fysisk planering genom att hjälpa till i avvägning om olika intressen.

Även i län där regionerna inte har ansvar för fysisk planering enligt plan- och bygglag (2010:900) förekommer insatser för stärkt samhällsplanering i samarbete med regionerna. Exempelvis genom nätverk för samhällsplanerare i Västerbotten respektive Västmanland. *Länsstyrelsen Västmanland* skriver att nätverket syftar till att stärka koppling mellan regionala utvecklingsfrågor, strategisk samhällsplanering och fysisk planering. Vidare lyfter exempelvis *länsstyrelserna Västerbotten och Jämtland* uppdraget om regional strategisk planering.³⁴ De skriver att de arbetar för att utveckla detta tillsammans med regionerna i respektive län.

Energifrågor

Vissa länsstyrelser redovisar om stöd till energieffektiviseringsåtgärder, exempelvis *länsstyrelserna Gotland, Dalarna och Kronoberg*. Även insatser för energiplanering och energiförsörjning förekommer.

Länsstyrelsen Norrbotten redovisar bland annat att energiberedskap och trygg energiförsörjning är inkluderat i länets nya energi- och klimatstrategi. De har även påbörjat arbete med att ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering, inlett en besöksturné till kommunerna i länet i syfte att informera om Klimatklivet, Regionala Elektrifieringspiloter samt övriga stödmöjligheter inom klimat och energiområdet.

Länsstyrelsen Västerbotten beskriver FREIA - framtidens robusta energiförsörjning i Västerbottens län som finansieras från Regionalfonden och Energimyndigheten. Det är Länsstyrelsens och regionens gemensamma samverkansplattform för att möjliggöra energiomställning. Där samverkar de även med Energimarknadsinspektionen, Energimyndigheten och Svenska Kraftnät. Genom FREIA får kommuner, särskilt de i inlandet, stöd i att ta fram energiplaner.

4.1.3.3 God tillgång till kommersiell och offentlig service

Ungefär hälften av länsstyrelserna redovisar arbete kopplat till god tillgång till kommersiell och offentlig service. Insatserna är främst kopplade till grundläggande betaltjänster³⁵ respektive regleringsbrevsuppdraget att redovisa statlig närvaro och service i länet.

³⁴ Uppdrag att erbjuda stöd om strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet, LI2024/01013.

³⁵ Flera länsstyrelser bedömer att arbetet med grundläggande betaltjänster faller inom ramen för det strategiska området om tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet. Se avsnitt 4.4.3.1 Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning.

Länsstyrelsen Värmland redovisar exempelvis att de inom uppdraget att bevaka grundläggande betaltjänster har genomfört folkutbildningsinsatser och utbildning av resurspersoner, som i sin tur stödjer andra. Detta för att öka den digitala delaktigheten hos äldre och individer med funktionsnedsättning eller annat modersmål än svenska. Länsstyrelsen skriver att med ökad digital vana kan dessa individer utföra betalningar och sköta sin vardagsekonomi på ett säkert sätt, vilket de även anger minskar risken för bedrägerier.

Insatser inom prioriteringen handlar även om utbetalning av stöd till kommersiell service i Landsbygdsprogrammet.³⁶ Exempelvis redovisar *Länsstyrelsen Jönköping* att stödet har bidragit till att upprätthålla service genom livsmedelsaffärer och drivmedelsstationer på landsbygden. De skriver att utbetalningar under året i flera fall har möjliggjort fortsatt boende och företagande. Det handlar även om arbete med service- och trygghetspunkter vilket exempelvis *länsstyrelserna i Stockholm och Jämtland* tar upp.

4.1.3.4 Övrigt

Utöver insatser med tydlig koppling till någon av prioriteringarna i nationella strategin redovisar länsstyrelserna även andra insatser som de bedömer bidrar till likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd.

Lantbruk och landsbygd

Cirka en tredjedel av länsstyrelserna lyfter insatser om lantbruk och landsbygd.³⁷ Det handlar framför allt om det regionala genomförandet av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Dels genom återstående arbete inom Landsbygdsprogrammet, dels genomförande av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. *Länsstyrelsen Värmland* beskriver det som att:

Arbete och välfärd på landsbygden stärks genom att Länsstyrelsen fattar beslut om stöd inom strategisk plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 enligt uppsatta mål. I den strategiska planen för jordbrukspolitiken fördelas pengar till enskilda för att genomföra till exempel investeringar eller miljöåtgärder.

Länsstyrelsen Östergötland skriver att investeringsstöden inte bara förbättrar jordbrukets produktionskapacitet utan även landsbygdens attraktionskraft och förmåga att möta framtida utmaningar. Vidare skriver de att fokus ligger på att möjliggöra innovation, stärka den lokala drivkraften och att skapa arbetstillfällen.

Flera av länsstyrelserna beskriver också olika former av samverkan och dialog för att följa och stödja utvecklingen av landsbygder generellt men även jordbruket specifikt.

³⁶ Några länsstyrelser kunde också bevilja investeringsstöd till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer till och med mars 2024. Totalt beviljades 20 ärenden om totalt 9,8 miljoner kronor från länsstyrelserna i Blekinge, Jämtland, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Västernorrland och Örebro.

³⁷ Se även avsnitt 4.2.3.2 Stimulera till kompetensförsörjning och livslångt lärande och 4.3.3.2 En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi.

Länsstyrelsen Uppsala beskriver partnerskapet för landsbygdsutveckling. Det är ett forum för landsbygdsfrågor i samverkan med regionen, kommuner, Hela Sverige ska leva, Naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen, Upplandsstiftelsen, leaderområden, samt landsbygdsföretagare och intresseorganisationer. Tema för träffar under 2024 har varit att höja kunskapen om förutsättningarna för företagare i landsbygderna samt bostadsbyggande på landsbygderna.

Länsstyrelsen Jämtland skriver att de har ett övergripande ansvar om lantbruk och landsbygd. De följer utvecklingen i länet bland annat genom lägesbildsmöten mellan jordbrukets företrädare och länsstyrelsen.

Länsstyrelsen Västerbotten skriver att en särskild samverkansstruktur har byggts upp mellan samtliga länsstyrelser för att effektivisera och kvalitetssäkra deras arbete med den gemensamma jordbrukspolitiken. Förutom att utveckla myndigheternas arbete bidrar den också till att underlätta kopplingen mot sektorsmyndigheten Jordbruksverket.

Regler och tillsyn

Ett antal länsstyrelser redovisar sitt arbete med regler och tillsyn. Exempelvis kopplat till jordförvärv, verksamheter som stör miljö såsom buller och damning, riksintresse med mera. *Länsstyrelsen Västerbotten* skriver exempelvis att de prioriterat tillsynsvägledning till de glesa kommunerna givet att de har särskilda utmaningar. Tillsynsvägledningsarbete syftar till att stärka kommunernas möjlighet att genomföra sina myndighetsuppdrag. *Länsstyrelsen Gotland* skriver bland annat att de genomför tillsyn och åtgärder för förorenade områden. Detta för att möjliggöra ytor för exploatering och minska exponering för föroreningar i bebyggd miljö.

Gränsregionalt samarbete

Några länsstyrelser lyfter olika former av gränsregionalt samarbete. *Länsstyrelsen Uppsala* skriver om det gränsregionala samarbetsorganet Nordiska Skärgårdssamarbetet. Det geografiska området omfattar skärgårdsregionerna i Stockholm, Uppsala, Södermanlands och Östergötlands län, Åland och fyra finländska landskap. Utöver samverkan genomförs där även projekt med finansiering från Interreg och Horisont Europa. Projekten bidrar bland annat till beslutsunderlag för säsongsförlängningar, samt att utveckla vision och färdplan för hållbar omvandling av regionala energi- och transportsystem (färjetrafik).

Länsstyrelsen Västerbotten redovisar att de är förvaltande myndighet och redovisningstjänst för Interreg Norra periferin och Arktis. De anger att programmet skapar regional utveckling i samverkan mellan länder i norr.

Bygdemedel

Några länsstyrelser såsom *Halland, Västerbotten och Uppsala* redovisar sitt arbete med bygdemedel.³⁸ Tilldelade medel bidrar bland annat till ökade

³⁸ Bygdemedel är pengar som kan sökas i bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Pengarna ska i första hand gå till reparationer av skador som uppkommit på grund av vattenregleringen. Utöver detta går det även att söka bygdemedel för investeringar som är till allmän nytta i bygden.

friluftslivsaktiviteter, förbättrad folkhälsa, förbättrade livsmiljöer, ett levande föreningsliv och lokal näringslivsutveckling.

Fiskeripolitik

Länsstyrelsen Halland skriver om det regionala genomförandet av fiskeripolitiken. Det innefattar bland annat främjandearbete för fiskeriutveckling och samverkan med yrkesfisket. Länsstyrelsen skriver att samverkan inom Fiskesamråd Halland mellan näringen, kommuner och statliga myndigheter har bidragit till brett kunskapsutbyte. Det har också synliggjort yrkesfisket som en näring, snarare än ett särintresse.

Klimatanpassning

Länsstyrelserna i Skåne och Södermanland lyfter att de arbetar med klimatanpassning. För att *Länsstyrelsen Skåne* ska delta i utvecklingsprojekt är det en förutsättning att dessa går i linje med länsstyrelsens uppdrag och mål, Skånes regionala utvecklingsstrategi samt den nationella strategin. Ett sådant exempel är projektet RECARE inom Horisont Europa. Det syftar till att bygga upp gemensamma verktyg och metoder för hur arbetet med klimatanpassning i EU kan utföras och utformas.

4.1.4 Territoriella perspektiv inom likvärdiga möjligheter till arbete, boende, och välfärd – länsstyrelserna

Länsstyrelserna redovisar om territoriella perspektiv både genom övergripande skrivningar och i form av mer konkreta insatser.

4.1.4.1 Övergripande synsätt

Flertalet länsstyrelser skriver att de beaktar territoriella perspektiv eftersom myndigheten har ett geografiskt avgränsat ansvarsområde. *Länsstyrelsen Norrbotten* hänvisar exempelvis till förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Den anger bland annat att länsstyrelserna ska ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. De skriver att deras genomförande av uppdrag som kopplar till nationella strategin sker inom ramarna för länsstyrelseinstruktionen.

Flera länsstyrelser menar också att det territoriella perspektivet är naturligt inom vissa områden. Exempelvis i arbetet med grundläggande betaltjänster eftersom uppdraget handlar om att alla personer ska kunna betala räkningar och ta ut kontanter oavsett var i landet de bor.

Länsstyrelsen Västerbotten lyfter uppdraget om att erbjuda stöd om regional strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet.³⁹ De menar att arbetet med uppdraget kommer att sätta den territoriella frågan i fokus på ett tydligt sätt framöver.

Länsstyrelsen Västra Götaland lyfter att det är en utmaning att Länsstyrelsen inte längre har några särskilda resurser kopplat till regional utveckling. De anger att

³⁹ Uppdrag att erbjuda stöd om strategisk planering i det regionala utvecklingsarbetet, LI2024/01013.

detta begränsar deras möjligheter till fördjupade regionalekonomiska lägesbilder och analyser och i förlängningen möjligheterna att beakta territoriella perspektiv.

4.1.4.2 Samverkan

De allra flesta länsstyrelserna redovisar att de samverkar och för dialog med regionen och kommunerna som ett sätt att ta reda på hur behoven ser ut på olika platser. I förlängningen bidrar detta till att de kan ta hänsyn till inomregionala skillnader och anpassa insatser. *Länsstyrelsen Västra Götaland* skriver exempelvis att de 49 kommunerna i länet är organiserade i fyra delregionala kommunalförbund. De anger att detta underlättar en samordnad dialog inom olika sakområden.

Några länsstyrelser redovisar också att de samverkar med varandra för att ta sig an vissa utmaningar. Exempelvis bostadssituationen i småorter med minskande eller stagnerande befolkningsutveckling, däribland *länsstyrelserna i Örebro, Dalarna och Värmland*.

Länsstyrelsen Skåne skriver om sitt gränsregionala arbete. De pekar på att utvecklingen som sker i Danmark och Köpenhamnsregionen har stor påverkan för Skåne. För att öka förståelsen för utvecklingen som sker kopplat till exempelvis energiförsörjning och infrastrukturplanering har representanter från *Länsstyrelsen Skåne* deltagit på kunskapsresor tillsammans med Öresundsinstitutet till Köpenhamn och den kommande Fehrman Belt-förbindelsen. Länsstyrelsen Skåne anger också att de har en ledamot i en styrkommitté inom Interreg Öresund-Kattegatt-Skagerak. De skriver att det ger dem möjlighet till samverkan, prioritering av gränsregionala och lokala behov samt förutsättning att verka för fortsatt utveckling i Öresundsregionen.

4.1.4.3 Kunskap

Det förekommer även exempel på kunskapshöjande insatser, som ger förutsättningar för att beakta territoriella perspektiv.

Exempelvis redovisar *Länsstyrelsen Södermanland* att de under 2023 färdigställde rapporten Läget i länet. Det är en överblick av hur långt arbetet har kommit med att nå nationella mål som Länsstyrelsen ansvarar för att de ska få genomslag på regional nivå. Länsstyrelsen skriver att de under 2024 har informerat om och diskuterat rapportens huvudsakliga innehåll och slutsatser både internt och externt, exempelvis med Region Sörmland. De skriver att rapporten utgör en gemensam plattform för anställda att diskutera länsövergripande frågor. Rapporten planeras att uppdateras i inledningen av varje ny mandatperiod.

Länsstyrelsen Värmland beskriver undersökningen Elevers drogvanor som ett exempel på när det territoriella perspektivet har varit närvarande. Undersökningen har genomförts i samarbete med Region Värmland och länets kommuner. Den ger data som används för att anpassa insatser på både lokal och regional nivå.

4.1.4.4 Riktade insatser

Några länsstyrelser lyfter att de riktar insatser mot särskilda målgrupper och geografier. Ofta utifrån olika förutsättningar och behov, men även aktörers varierande kapacitet.

Länsstyrelsen Jönköping redovisar att de anpassar sitt kommunstöd utifrån kommunala behov. Exempelvis har de gett fördjupat stöd till tre kommuner i det brottsförebyggande arbetet.

Länsstyrelsen Stockholm redovisar att de kopplat till utveckling av Stockholms skärgård har beaktat ett territoriellt perspektiv genom att skapa en partsneutral plattform för att hantera skärgårdens unika potential, behov och utmaningar.

Länsstyrelsen Jämtland påtalar att det är en utmaning för dem att möta kommunernas och andra aktörers olika behov. Detta då länets flera små kommuner har en begränsad mottagningskapacitet för de stöd och insatser länsstyrelsen arbetar med. De poängterar också att de nationella uppdragen utformas likartat för hela landet, trots skilda förutsättningar på regional och lokal nivå.

Länsstyrelsen Västerbotten redovisar att fördelningen av bygdemedel bestäms utifrån hur stor yta i respektive berörd kommun som påverkats.

4.2 Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet

I den nationella strategin framgår att det ska finnas en väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande samt ett utvecklat regionalt arbete med kompetensförsörjning. Ett delmål inom landsbygdspolitiken handlar om att landsbygdernas förmåga att ta tillvara förutsättningar för företagsamhet och sysselsättning ska vara långsiktigt hållbar.

Tillväxtverket sammanställer insatserna och resultaten som myndigheterna redovisar med utgångspunkt i prioriteringarna inom detta strategiska område. Dessa har vi i sin tur delat in i ett antal mer utförliga kategorier.

Sektorsmyndigheternas redovisningar sammanställer Tillväxtverket enligt följande:

- samverkan
- tillgång till utbildning
- matchning på arbetsmarknaden
- kunskapsunderlag
- validering
- samt övrigt.

Länsstyrelsernas redovisningar skiljer sig från sektorsmyndigheternas. Därför sammanställer Tillväxtverket länsstyrelsernas redovisningar utifrån dessa kategorier:

- samverkan
- stimulera till kompetensförsörjning och livslångt lärande
- samt övrigt.

4.2.1 Insatser och resultat inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – sektorsmyndigheterna

Arbetsförmedlingen och *Myndigheten för yrkeshögskolan* ska särskilt redovisa hur deras insatser och resultat bidrar till detta strategiska område.

Myndigheten för yrkeshögskolan skriver att de bidrar till regional utveckling och landsbygdsutveckling genom arbetet med att främja kompetensförsörjning och livslångt lärande. De anger att det regionala perspektivet är centralt i flera av deras uppgifter och uppdrag. Till exempel vid beviljande av statligt stöd för yrkeshögskoleutbildningar.

Arbetsförmedlingen skriver att deras insatser är förutsättningsskapande och att de bidrar till målen för den regionala utvecklings- och landsbygdspolitiken inklusive kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet. Detta genom att de beaktar regionala utvecklingsstrategier samt mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

Även *Energimyndigheten, Jordbruksverket, Post- och telestyrelsen* och *Trafikverket* redovisar inom området. *Energimyndigheten* gör det genom att hänvisa till slutrapporten för regeringsuppdraget om att samordna en kraftsamling för elektrifieringens kompetensförsörjning.⁴⁰

Resultat förekommer främst i form av prestationer såsom genomförda informationsinsatser, antal personer som har genomgått kompetensutvecklingsinsatser, framtagna kunskapsunderlag och rapporter. Även vissa resultat i form av effekter förekommer såsom ökad kunskap och stärkt samarbete.

Några myndigheter redovisar insatser med finansiering från EU. Framför allt genom Socialfonden och Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitikerna 2023–2027.

4.2.1.1 Samverkan

För att få till en väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande behöver det finnas samverkan mellan aktörer med formellt ansvar inom området, exempelvis myndigheter, regioner och kommuner. Deras samverkan med arbetsmarknadens parter, branschföreträdare och enskilda arbetsgivare är också viktig.

Myndigheterna redovisar en utbredd och etablerad samverkan såväl mellan statliga myndigheter som mellan statliga myndigheter och regioner och i vissa fall kommuner.

En rad myndigheter har till exempel i uppdrag, antingen via myndighetens instruktion eller regleringsbrev, att samverka i syfte att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning genom Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning och livslångt lärande (hädanefter myndighetssamverkan).⁴¹

Ett fokusområde för myndighetssamverkan som regeringen har pekat ut är att stödja regionalt kompetensförsörjningsarbete. Detta lyfter både *Arbetsförmedlingen* och *Myndigheten för yrkeshögskolan*. Myndigheterna som ingår i myndighetssamverkan har fört dialog med regionerna om hur de kan involveras än mer i det gemensamma arbetet. Detta för att på ett mer effektivt sätt involvera regionerna, öka medvetenheten om regionala perspektiv och därmed bidra ytterligare till regional utveckling. Regionerna har också bjudits in att delta i myndighetssamverkans nationella arena. Det är en mötesplats med syfte att skapa ett mer överblickbart och effektivt system för samverkan kring kompetensförsörjning och för att koordinera olika aktörers initiativ.

Inom ramen för myndighetssamverkan lyfter både *Arbetsförmedlingen* och *Myndigheten för yrkeshögskolan* projektet *Strengthening the governance of the Swedish Skills System*. Projektet finansieras av EU:s instrument för tekniskt stöd. Där har samverkan skett med myndigheter, OECD, Europeiska kommissionen och

⁴⁰ Uppdrag att samordna kompetensförsörjning för elektrifieringen, I2022/01665.

⁴¹ Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Svenska ESF-rådet, Tillväxtverket, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet, Folkbildningsrådet, Vinnova och Statistiska centralbyrån ingår. Myndigheten för yrkeshögskolan har i uppdrag att administrativt samordna samverkan.

regioner. Projektet har bland annat levererat rekommendationer för hur kompetensförsörjningssystemet kan stärkas på både nationell och regional nivå samt en genomförandeplan för en förbättrad kompetensförsörjning.

Då regionerna är centrala aktörer arbetar såväl *Myndigheten för yrkeshögskolan* som *Arbetsförmedlingen* med dem på flera sätt, utöver genom myndighetssamverkan.

Myndigheten för yrkeshögskolan samverkar bland annat med regionerna genom Regional kontakt.⁴² Som komplement till detta nyttjar myndigheten även andra befintliga nätverk och forum. Till exempel skriver de att Nätverk för regional kompetensförsörjning som Tillväxtverket samordnar kan användas av myndighetssamverkan. Detta för att på taktisk nivå föra dialog med bland annat regionernas tjänstepersoner med ansvar för kompetensförsörjningsfrågor.

Arbetsförmedlingen redovisar att de har formella överenskommelser med vissa regioner. I dessa fastställs bland annat mål och samverkansformer kring gemensamma uppdragsområden som relaterar direkt till de regionala utvecklingsstrategierna. Genom att formalisera och utveckla strukturerna kan effektivitet och resultat stärkas, skriver *Arbetsförmedlingen*.

Vidare redovisar *Arbetsförmedlingen* även att de deltar i, och i vissa fall driver, olika regionala kompetensråd, branschforum och vuxenutbildningsnätverk. *Arbetsförmedlingens* deltagande syftar till att samla och sprida information om arbetsmarknadens behov och skapa förutsättningar för att möta dessa med utbildningar, projekt eller andra insatser. Resultat från de olika regionala kompetensforumen skiljer sig åt mellan länen. Som ett exempel nämner *Arbetsförmedlingen* att gemensamma regionala kompetensbedömningar har tagits fram och att myndigheten har genomfört informationsinsatser, rekryteringsmässor och inspirationsdagar.

Genom samverkan menar *Arbetsförmedlingen* att de löpande kan hålla regionerna informerade om pågående och planerad verksamhet som har betydelse för länets hållbara tillväxt och utveckling.

Arbetsförmedlingen skriver också att de under de senaste åren har arbetat för att förstärka samverkan med kommunerna. Arbetet har bland annat inneburit att lokala överenskommelser har tecknats med nära samtliga landets kommuner. Särskilt fokus har lagts på att belysa arbetsgivarperspektivet, det lokala näringslivets kompetensförsörjning samt att skapa tydliga och uppföljningsbara mål. *Arbetsförmedlingen* skriver att samverkan med kommunerna i vissa fall har bidragit till synergieffekter. Detta i form av att mindre kommuner, som angränsar till en större kommun med central betydelse för den lokala arbetsmarknadens funktion, har stärkt samarbetet sinsemellan för att bättre lyckas med kompetensförsörjning och minskad arbetslöshet.

Arbetsförmedlingen deltar också i flertalet av Skolverkets nationella programråd. De syftar till att stärka samarbetet mellan gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och arbetslivet. Detta för att yrkesutbildningarna bättre ska motsvara arbetslivets behov. *Arbetsförmedlingen* redovisar också att de och tio

⁴² Regional kontakt är en strategisk mötesplats inom Sveriges Kommuner och Regioner för de regionala utvecklingsdirektörerna.

andra myndigheter samverkar inom ett regeringsuppdrag för att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens.⁴³

4.2.1.2 Tillgång till utbildning

Enligt nationella strategin behöver det finnas god tillgång till utbildning på alla nivåer i utbildningssystemet. Antingen fysisk tillgång på plats hos en utbildningssamordnare eller genom olika typer av distansutbildningar. Vidare framgår det att etablering och utveckling av lärcentrum är viktigt för att öka tillgången till utbildning i hela landet. *Arbetsförmedlingen, Myndigheten för yrkeshögskolan* och *Trafikverket* lyfter tematiken om tillgång till utbildning.

Arbetsförmedlingen skriver att de genom arbetsmarknadsutbildning erbjuder ett komplement till det reguljära utbildningssystemet. *Arbetsförmedlingen* upphandlar arbetsmarknadsutbildningar med inriktningar som avgörs av behovet på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildning kan anpassas till individer som står långt från arbetsmarknaden eller har särskilda behov. De är ofta mer inkluderande och har lägre trösklar gällande förkunskapskrav jämfört med reguljära utbildningar och kan kombineras med andra stödjande insatser av rehabiliterande, språkstödjande eller rustande karaktär. Därmed bidrar arbetsmarknadsutbildning till att en bredare målgrupp arbetssökande kan matchas till arbetsgivare som söker arbetskraft.

Myndigheten för yrkeshögskolan skriver att yrkeshögskoleutbildningar många gånger har en viktig roll i regional utveckling och landsbygdsutveckling. Vid prövningen av ansökningar om yrkeshögskoleutbildningar tar de hänsyn till om utbildningen har en lämplig regional eller nationell placering utifrån arbetslivets behov. *Myndigheten för yrkeshögskolan* ställer också krav på att de pågående yrkeshögskoleutbildningarna ska vara anpassade till regionala behov. I bedömningen av utbildningskvalitet väger myndigheten in i vilken grad utbildningen genomförs i samarbete med det lokala arbetslivet och möter dess behov av kompetens.

Vidare arbetar *Myndigheten för yrkeshögskolan* på flera sätt för att utbildning ska göras tillgänglig på platser där utbildningsutbudet annars skulle vara litet. Det bidrar till att rätt kompetens kan bli tillgänglig för ett lokalt eller regionalt arbetsliv, även där efterfrågan finns i mindre skala. Ett exempel är att en yrkeshögskoleutbildning kan ha utbildningsomgångar som bedrivs på flera studieorter samtidigt inom ramen för ett och samma beslut. På så sätt kan arbetslivets efterfrågan tillgodoses i flera regioner och därmed gynnas regional utveckling eller landsbygdsutveckling på flera platser.

Resultat av arbetet med yrkeshögskolan är bland annat att andelen yrkeshögskoleutbildningar som erbjuds på distans eller är uppdelade på flera orter har ökat de senaste åren. *Myndigheten för yrkeshögskolan* menar att utbyggnaden av yrkeshögskolan, inklusive distansutbildningar och flexibla utbildningsupplägg, bidrar till såväl utbildningsmöjligheter för individer som att arbetsgivare kan få

⁴³ Uppdrag om att stärka samordning kopplat till Sveriges möjligheter att attrahera och behålla högkvalificerad internationell kompetens och annan utländsk arbetskraft som är viktig för Sveriges konkurrenskraft, KN2024/00521, KN2023/00170 (delvis).

bättre tillgång till efterfrågad kompetens – i hela landet. *Myndigheten för yrkeshögskolan* skriver att de beviljanden som de fattade beslut om 2024 innebär att en dryg tredjedel av yrkeshögskolans program erbjuds på distans samtidigt som 15 procent av utbildningarna har någon form av satellitortsupplägg.

Myndigheten för yrkeshögskolan redovisar också att de har i uppdrag att förbereda en pilotverksamhet med yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna utifrån yrkeshögskolans modell med utbildningar som svarar mot arbetslivets kompetensbehov (nationell yrkesutbildning). De första utbildningarna inom nationell yrkesutbildning startade hösten 2024. I myndighetens beslut om att bevilja utbildningar har geografisk placering varit en viktig faktor. *Myndigheten för yrkeshögskolan* skriver vidare att regionerna är en viktig aktör för att säkerställa att utbildningsutbudet inom nationell yrkesutbildning motsvarar behoven i länen, precis som för yrkeshögskoleutbildningar. Myndigheten har haft dialog med regionerna och deras inspel gällande kompetensbehov har varit en aktiv del i arbetet med pilotverksamheten.

Det regionala perspektivet finns även med vid *Myndigheten för yrkeshögskolans* prövning av statsbidrag för tolkutbildningar inom folkbildningen. Myndigheten ska sträva efter att kontakttolkutbildningen lokaliseras till de regioner där behovet av kontakttolk är störst.

Myndigheten för yrkeshögskolan lyfter vidare att etableringen och utveckling av lärcentrum har potential att bli en motor för både kommunal och regional utveckling. De skriver att med fler och mer utvecklade lärcentrum ökar möjligheten att individer kompetensutvecklar sig och att kompetensen stannar på platsen där den behövs.

Inom myndighetssamverkan har *Myndigheten för yrkeshögskolan* tillsammans med Arbetsförmedlingen, Folkbildningsrådet, Skolverket och Tillväxtverket arbetat för att stödja utvecklingen av fler lärcentrum. Detta för att göra utbildning tillgängligt för individer i hela landet. *Myndigheten för yrkeshögskolan* skriver att arbetet har bidragit till flera initiativ för att stärka lärcentrum som nu drivs av andra aktörer. Ett exempel är att Tillväxtverket utlyste medel för arbete med att stärka regional samverkan för lärcentrum i de fyra nordligaste länen.

Trafikverket skriver att en god tillgänglighet till arbets- och utbildningsmarknaderna kan säkerställas med infrastruktur, men även genom digitala lösningar.

4.2.1.3 Matchning på arbetsmarknaden

I nationella strategin framgår att insatser ska bidra till att matchning på arbetsmarknaden för att säkra offentlig sektors kompetensförsörjning samt företagets konkurrenskraft. Vidare framgår att ingen ensam aktör kan lösa denna utmaning utan att det är ett gemensamt ansvar mellan berörda aktörer. Myndigheterna redovisar flertalet insatser kring detta.

Arbetsförmedlingen redovisar att de genomfört förstudierna Hållbarhet i mobilitet och Nya samverkansstrukturer för hållbar arbetsmarknad med finansiering från Socialfonden. Förstudierna undersöker lösningar på komplexa och angelägna samhällsfrågor såsom geografisk rörlighet och stöd till arbetsgivare för att se kompetens hos de individer som står längst ifrån arbetsmarknaden.

För att motverka obalansen i efterfrågan och utbud av arbetskraft är *Arbetsförmedlingens* arbete för en ökad yrkesmässig och geografisk rörlighet särskilt prioriterat. Ett exempel är de pilotprojekt som *Arbetsförmedlingen* startat i syfte att använda platsanvisning och platsförslag för att öka arbetssökandes geografiska rörlighet. I pilotprojekten testar *Arbetsförmedlingen* att skicka platsanvisningar och platsförslag för arbeten som skulle innebära flytt för den arbetssökande. De insikter som *Arbetsförmedlingen* hämtar från pilotprojekten ska ligga till grund för beslut om hur myndigheten ska använda platsanvisning och platsförslag framöver.

Ett annat exempel från *Arbetsförmedlingen* om geografisk rörlighet är att de har påbörjat ett analysarbete för att utveckla Kandidatbanken.⁴⁴ Detta för att underlätta för arbetsgivare att hitta kandidater baserat på deras kompetens utan begränsning till vissa geografier eller vissa titlar i yrkeshistoriken.

Trafikverket skriver att de har en roll i att främja kompetensförsörjning och kompetensutveckling över hela Sverige, särskilt inom transportsektorn. Genom att identifiera framtida kompetensbehov och samarbeta med utbildningsinstitutioner, branschorganisationer och andra aktörer arbetar *Trafikverket* för att säkerställa att rätt kompetens finns tillgänglig för att möta sektorns utmaningar.

Ett exempel är *Trafikverkets* samarbete inom Järnvägsbranschens samverkansforum. Tillsammans med branschen fokuserar de där på långsiktig kompetensförsörjning. Initiativ som Järnvägscollege har startats för att samordna och kvalitetssäkra järnvägsutbildningar på gymnasie- och yrkeshögskolenivå. Det bidrar till att utbilda framtidens arbetskraft inom järnvägssektorn.

4.2.1.4 Kunskapsunderlag

Enligt nationella strategin är regionala analyser, kunskapsunderlag och andra relevanta underlag grundläggande för att ge en helhetsbild av de regionala behoven av kompetensförsörjning. Insatser kopplat till detta framkommer från *Myndigheten för yrkeshögskolan* och *Arbetsförmedlingen*.⁴⁵

Myndigheten för yrkeshögskolan redovisar att de publicerar statistik över utbudet av utbildningar baserat på utbildningarnas lokalisering både utifrån län och funktionell analysregion (FA-region). Informationen kan vara ett stöd till regionerna i deras strategiska arbete med kompetensförsörjning.

För att inhämta information om vilka behov som finns av yrkeshögskoleutbildningar har *Myndigheten för yrkeshögskolan* dialog med regionerna. För att bedöma behovet vid prövningen av statsbidrag använder *Myndigheten för yrkeshögskolan* regionala prognoser, branschorganisationers uppskattningar och andra myndigheters bedömningar tillsammans med de beskrivningar av nationellt och regionalt behov som utbildningsanordnaren lämnar i sin ansökan.

Myndigheten för yrkeshögskolan skriver också att de har påbörjat ett utvecklingsarbete tillsammans med Skolverket om kontakt med regionerna vad det

⁴⁴ Kandidatbanken är ett rekryteringsverktyg på Arbetsförmedlingen.

⁴⁵ Se även avsnitt 4.1.1.4 Övrigt. Även där framgår arbete från Arbetsförmedlingen med att ta fram kunskapsunderlag.

gäller inhämtning av information om kompetensbehoven i länen. Syftet är bland annat att minska arbetsbelastningen för regionerna.

Arbetsförmedlingen redovisar att deras yrkesbarometer bland annat används av andra myndigheter och aktörer inom utbildningssektorn för att säkerställa att relevanta utbildningar utifrån arbetsmarknadens behov erbjuds. Vidare ligger yrkesbarometern till grund för en lista över yrken inom vilka det finns stor efterfrågan på arbetskraft. Listan används av Migrationsverket i arbetet med arbetskraftsinvandring.

4.2.1.5 Validering

Validering är en strukturerad bedömning av kompetenser och ett verktyg för att framtidssäkra kompetensförsörjningen i olika branscher.

Myndigheten för yrkeshögskolan redovisar insatser inom regeringsuppdraget att stödja effektiva strukturer för validering på regional nivå som de har tillsammans med Tillväxtverket.⁴⁶ Även *Arbetsförmedlingen* redovisar att de bidrar i detta uppdrag. De skriver att gemensamma strukturer för validering är viktigt för att bredda anställningsbarheten hos arbets sökande. *Myndigheten för yrkeshögskolan* skriver att regionerna är särskilt viktiga för att nå ut till aktörer och skapa en regional samordning i det decentraliserade valideringssystemet.

Regionerna har inom uppdraget en möjlighet att förstärka sitt arbete med att bygga in valideringsinsatserna i de regionala strukturerna för kompetensförsörjning. 20 regioner bedriver 16 projekt med finansiering från Tillväxtverket. Målsättningen är att regionerna stärker sina förmågor att skapa och bibehålla effektiva samverkansstrukturer för validering. Genom att öka antalet valideringar skapas förutsättningar för bättre matchning av näringslivets och offentlig sektors behov av kompetens. Regionerna arbetar i projekten med liknande fokusområden men utgår från sina regionala förutsättningar.

4.2.1.6 Övrigt

Utöver insatser med tydlig koppling till prioriteringarna i nationella strategin redovisar några myndigheter även andra insatser som de bedömer att de bidrar till kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet.

Post- och telestyrelsen redovisar att de har gjort informationsinsatser och erbjudit en rad kompetensutvecklande aktiviteter riktade till olika målgrupper. Till exempel har de organiserat återkommande digitala och fysiska möten inom ramen för ansvaret att vara sammanhållande för de regionala bredbandskoordinatorerna. Dessa nätverksmöten erbjuder föreläsningar efter olika teman med bäring på bredbandsutbyggnad och digitalisering samt erbjuder erfarenhetsutbyte.

Post- och telestyrelsen redovisar också att deras data används när regioner genomför så kallade Bredbandslyft. Bredbandslyftet är ett program för vägledning med processtöd som under året har riktats till regioner. Vid ett Bredbandslyft, där oftast både region- och kommunpolitiker samt tjänstepersoner deltar, används *Post- och*

⁴⁶ Ändring av uppdraget att stödja arbetet med att utveckla effektiva strukturer för validering på regional nivå, LI2023/003005 (delvis), LI2024/00978.

telestyrelsens data för aktuellt geografiskt område för en grundlig genomlysning av länets situation gällande tillgänglighet till bredbandsinfrastruktur.

Post- och telestyrelsen lyfter vidare att den digitala inkluderingen är av största vikt för livaktiga samhällen, delaktiga medborgare och effektiv offentlig verksamhet. En insats som bidrar till detta är *Post- och telestyrelsens* kostnadsfria digitala coach-utbildning för den som vill lära sig hur man kan stötta digitala nybörjare att bli mer digitala.

Jordbruksverket redovisar flertalet insatser och tillhörande resultat som syftar till att bidra till kompetensutveckling inom exempelvis jordbruks- och livsmedelssektorn. Insatserna har teman såsom vattenhushållning, ekologisk produktion, miljö- och klimatrådgivning, stärkt konkurrenskraft och förbättrad djurvälstånd. Det handlar bland annat om insatser genom den Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Totalt ska 40 000 personer genomgå kompetensutvecklingsinsatser inom den strategiska planen. Under 2024 har 4 081 personer gjort det.

Ett annat exempel från *Jordbruksverket* är arbete kring de svenska kunskaps- och innovationssystemen för lantbruk (agricultural knowledge and innovation systems, AKIS). De skriver att det är viktigt att aktiviteter och information om AKIS når ut till den regionala nivån för att säkerställa att aktörer i alla län får tillgång till relevant kunskap och verktyg. En central del i *Jordbruksverkets* arbete med AKIS är arbetet med kunskapsnav inom områdena animalieproduktion, miljö och klimat, företagsledning och entreprenörskap samt digitalisering. De skriver att kunskapsnavens aktiviteter bidrar till den regionala utvecklingen genom att främja kunskapsutbyte, stärka kompetensen hos rådgivare och andra aktörer samt skapa samarbeten mellan lokala, regionala och nationella aktörer.

4.2.2 Territoriella perspektiv inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – sektorsmyndigheterna

Myndigheterna redovisar arbete med territoriella perspektiv på olika sätt. Det handlar framför allt om samverkan med regioner och kommuner. Eller, som *Arbetsförmedlingen* skriver, genom att beakta regionala utvecklingsstrategier. Närvaro i länen genom regionala kontor är ett annat exempel för att adressera regionala behov och förutsättningar. Det lyfter *Jordbruksverket*. Myndigheterna lyfter även andra sätt att skaffa kunskap som gör att de kan anpassa insatser utifrån identifierade regionala eller lokala behov.

4.2.2.1 Samverkan

Utöver att samverkan är en viktig del i arbetet med kompetensförsörjning och kompetensutveckling generellt är det även en central del i att beakta territoriella perspektiv.⁴⁷

Arbetsförmedlingen skriver att samverkan med kommuner och lokala arbetsgivare har bidragit till att identifiera lokala behov och skräddarsy insatser efter dessa förutsättningar.

⁴⁷ Se även avsnitt 4.2.1.1 Samverkan.

För *Myndigheten för yrkeshögskolan* är samverkan med regioner en stor del i arbetet med att ta hänsyn till olika förutsättningar runt om i landet. Exempelvis genom att stötta det regionala arbetet utifrån respektive behov, kontinuerlig dialog med regionerna i olika forum och nätverk samt genom att involvera dem i utvecklingsprocesser såsom pilotverksamheten för nationell yrkesutbildning. Vidare planeras åtgärder för att förbättra uppföljning och styrning inom myndighetssamverkan för att säkra hänsyn till regionala perspektiv.

4.2.2.2 Kunskap

Analyser och andra kunskapsunderlag är viktiga för att utforma och genomföra relevanta insatser utifrån regionala behov.⁴⁸ *Arbetsförmedlingen* skriver exempelvis att de och andra aktörer har kunnat skapa samarbeten kring områden där arbetsmarknadsförutsättningarna är svagare genom att analysera arbetsmarknadsdata på regional nivå. De menar att detta kan bidra till att jämna ut skillnader mellan regioner och stärka lokala arbetsmarknader.

Ett exempel från *Myndigheten för yrkeshögskolan* är att geografiska aspekter, utifrån kompetensbehov, är en grund i deras bedömningsprocesser vid prövning av ansökningar om yrkeshögskoleutbildningar. Det framgår exempelvis i förordning (2009:130) om yrkeshögskolan att myndigheten vid beslut ska ta hänsyn till i vilken grad en utbildning har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering. De lyfter även att de stöttar det regionala arbetet utifrån respektive behov. Detta förutsätter kunskap och förståelse om olika förutsättningar.

4.2.2.3 Riktade insatser

Ytterligare en aspekt av territoriellt perspektiv är insatser för särskilda geografier eller målgrupper. Genom samverkan och med utgångspunkt i kunskapsunderlag kan myndigheter utforma och genomföra sådana riktade insatser.

Arbetsförmedlingen redovisar exempelvis att de har tagit hänsyn till territoriella perspektiv genom att anpassa insatser till de specifika arbetsmarknadsbehoven i olika län. Detta har inneburit att insatser riktats särskilt till regioner med stora kompetensbrister och höga arbetslöshetsnivåer.

Vidare utformar *Arbetsförmedlingens* nationella samordningsfunktion för stora företagsetableringar och -expansioner processer och arbetssätt för att underlätta rekrytering i samband med sådana. De beskriver att arbetet inledningsvis har fokuserat på de stora industrietableringarna i Norrbotten och Västerbotten. Arbetssätt som utvecklas ska dock kunna användas för att stödja kompetensförsörjning av etableringar och expansioner oavsett var i landet de sker. Genomförda insatser handlar om att samla kunskap om de kompetensbehov som följer av en stor företagsetablering, vad som görs regionalt för att möta dessa behov och skapa en förståelse för hur *Arbetsförmedlingen* kan bidra till att möta behoven. *Arbetsförmedlingen* för även dialog med Tillväxtverket och Business Sweden, som de anger också har uppdrag gällande kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar.

⁴⁸ Se även avsnitt 4.2.1.4 Kunskapsunderlag.

Uppdraget om kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner⁴⁹ samt de regionala utvecklingsstrategierna i Norrbotten och Västerbotten låg delvis till grund för uppstarten av *Arbetsförmedlingens* kansli för omvandling och matchning i norr. Kansliet har under 2024 arbetat särskilt med utmaningen med hög arbetslöshet i områden som Stockholm och Malmö samt arbetskrafts- och befolkningsbrist i Västerbotten och Norrbotten.

Arbetsförmedlingen skriver också om det EU-finansierade projektet EURES Targeted Mobility Scheme (TMS) Sweden. Inom det har det i Norrbotten och Västerbotten genomförts två förstudier som analyserade förutsättningar för att förstärka och utveckla samverkan mellan *Arbetsförmedlingen*, kommuner och företag. Målet är att på sikt få en fungerande kompetensförsörjning och kunskapsutveckling i den glesa geografien i övre Norrland, främja geografisk rörlighet och förstärka arbetsgivarnas kapacitet att kunna rekrytera personal för att klara den pågående industriomställningen och samhällsomvandlingen. Syftet är att i ett nästa steg skapa nya EU-finansierade projekt eller bidra i andra utvecklingsarbeten som bygger på de inledande förstudierna.

Ytterligare en insats från *Arbetsförmedlingen* är att digitala lösningar har införts för att göra deras tjänster tillgängliga i hela landet inklusive glesbygdsområden.

4.2.3 Insatser och resultat inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – länsstyrelserna

Länsstyrelserna gör olika bedömningar kring i vilken utsträckning de genomför insatser som bidrar till detta strategiska område. *Länsstyrelserna i Södermanland och Blekinge* skriver till exempel att de inte har några uppdrag eller uppgifter specifikt knutna till detta strategiska område. Av denna anledning redovisar de inga insatser och resultat.

Många andra länsstyrelser bedömer att deras uppdrag och insatser inom social hållbarhet samt kompetensutvecklingsinsatser inom Landsbygdsprogrammet och Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 bidrar till genomförandet av detta strategiska område. Ytterligare insatser som länsstyrelserna bedömer bidrar handlar om allt från kurser i växtskyddsmedel till att ge ut tidningar till lantbrukare för att informera om stöd som länsstyrelsen erbjuder.

Resultat som länsstyrelserna redovisar är primärt prestationer i form av beviljade projekt, antal deltagare i olika kompetenshöjande insatser och rådgivning. Vissa länsstyrelser redovisar även effekter i form av ökad kunskap för framför allt lantbruksföretagare och landsbygdsföretag. Effekter handlar även om ökad medvetenhet om utmaningar inom länet och förbättrade samverkansstrukturer. Många gånger är det dock inte tydligt om det är förväntade eller uppnådda effekter. Några länsstyrelser redogör också för insatsernas syfte och mål.

⁴⁹ Uppdrag om kompetensförsörjning vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner, A2021/02334.

4.2.3.1 Samverkan

En viktig del i en väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande är samverkan.

Länsstyrelserna redovisar att de samverkar med såväl andra statliga myndigheter som med andra aktörer inklusive regioner och kommuner. Aktörer som återkommer är till exempel Växa, Hushållningssällskapet och Lantbrukarnas Riksförbund. Det finns även exempel på samverkan med lärosäten. Några länsstyrelser beskriver strategisk samverkan som syftar till en väl fungerande kompetensförsörjning i länen.

Exempelvis samverkar *Länsstyrelsen Stockholm* med Arbetsförmedlingen för att säkerställa att utbildnings- och arbetsmarknadsvägledning är anpassad både till lokala och nationella behov. *Länsstyrelsen Östergötland* redovisar att de deltar i Regionalt kompetensforum tillsammans med Region Östergötland, berörda näringslivsaktörer samt branschorganisationer.

Det förekommer även exempel på samverkan inom mer riktade områden. *Länsstyrelsen Västerbotten* redovisar exempelvis att de i samband med Northvolts varsel och uppsägningar har arbetat tillsammans med Region Västerbotten och Skellefteå kommun för att mildra konsekvenserna och bidra till att uppsagda tredjelandsmedborgare kan stanna kvar i länet. De samverkar även med andra berörda aktörer såsom Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Tillväxtverket, Tillväxtanalys, Boverket och Sveriges Kommuner och Regioner. Arbetet har bland annat resulterat i tre gemensamma skrivelser till regeringen.

Ett annat exempel är att *Länsstyrelsen Örebro* redovisar att de har förmedlat sin syn på utbildningsbehov inom energi och klimat, grön omställning och digitalisering via Region Örebro län till Myndigheten för yrkeshögskolan.

Länsstyrelsen Västra Götaland redovisar i sin tur samverkan med kommuner genom Bengtsforsmodellen. Modellen innefattar en tvärfunktionell kompetensgrupp och en kompetenskartläggningsenkät. Med hjälp av detta presenterar kommunens näringslivsstrateg och Arbetsförmedlingen det lokala arbetskraftsbehovet. Modellen har uppmärksammats och spridits via Svenskt näringsliv. Vidare menar Länsstyrelsen att samverkan inom Bengtsfors kommun är ett gott exempel på hur aktörer på ett socialt hållbart sätt kan jobba såväl med kompetensförsörjning som arbetsmarknadsintegration och individens väg mot självförsörjning. De skriver att det finns en helhetssyn, som utgår från både individens, samhällets och näringslivets behov.

4.2.3.2 Stimulera till kompetensförsörjning och livslångt lärande

I nationella strategin framgår att utöver samverkan behöver aktörer också stimulera och genomföra insatser för kompetensförsörjning och livslångt lärande. Länsstyrelserna redovisar en bredd av insatser som kan kopplas till detta. Insatserna handlar framför allt om kompetensutveckling för lantbruksföretagare, kompetensförsörjning i livsmedelskedjan och social hållbarhet.

Kompetensutveckling för lantbruksföretagare

I Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 ingår kompetensutveckling inom ett flertal områden. Målet för kompetensutveckling

och rådgivningen är att lantbruksföretag ska nå miljömålen och bidra till en levande landsbygd. Målgruppen är lantbruksföretag och syftet är ökad hållbarhet, miljönytta, djurvälstånd och affärsutveckling. Länsstyrelserna redovisar en mängd olika insatser inom detta område. Länsstyrelserna genomför även kompetensutvecklingsinsatser inom flertalet olika projekt inom Landsbygdsprogrammet. Insatsområden eller projekt inkluderar bland annat Ekologisk produktion, Ett rikt odlingslandskap, Greppa näringen, konkurrenskraft och djurvälstånd samt livsmedel och besöksnäring.

Flera länsstyrelser beskriver att dessa kompetenshöjande insatser har bidragit till att öka konkurrenskraften i produktionen, investeringar inom förädling, bidragit till att skapa nya jobb eller till att minska miljö- och klimatpåverkan och gynna biologisk mångfald. Detta tillsammans förbättrar målpåfyllelsen för investeringar, miljöstöd och övriga insatser som har beviljats som stöd inom Landsbygdsprogrammet och den strategiska planen.

Länsstyrelsen Värmland skriver att de har ett kontinuerligt utbyte med länsstyrelserna i angränsande län samt Länsstyrelsen Gävleborg om kompetensutvecklingsprojekt som riktar sig till företagare inom lantbruk och livsmedelskedjan. Genom samarbetet sprids information om relevanta kurser och utbildningar i hela området. Det synliggör tillgängliga möjligheter till kompetensutveckling i närområdet oavsett i vilket län de arrangeras.

Flera länsstyrelser redovisar också att de ger ut en tidning eller nyhetsbrev. Dessa vänder sig till lantbrukare och andra intresserade i länet. Syftet är att öka kunskapen om de stöd som länsstyrelserna hanterar.

En annan vanligt förekommande insats från flertalet länsstyrelser är kopplade till yrkesmässig hantering av växtskyddsmedel. Länsstyrelserna anordnar varje år grundkurser och fortsättningskurser för att erhålla och behålla behörigheten att använda växtskyddsmedel. Detta bidrar till att kemikalier hanteras på rätt sätt.

Kompetensförsörjning i livsmedelskedjan

Många länsstyrelser redovisar insatser kopplade till kompetensförsörjning och kompetensutveckling för aktörer inom livsmedelskedjan. *Länsstyrelsen Västerbotten* menar att det är viktigt att erbjuda denna typ av insatser regionalt. Deras erfarenhet är att Jordbruksverkets nationella upphandlingar av kompetensutveckling till mycket liten del når jordbrukarna i norr.

Länsstyrelsen Jämtland lyfter Eldrimner, som är nationellt centrum för mathantverk. De skriver att Eldrimner har erbjudit kompetensutveckling, information och guidning till mathantverksföretag i hela landet. Vidare menar de att arbetet med Eldrimner har gett goda förutsättningar att kunna stärka mathantverket som näring och därigenom bidra till ökad livsmedelsproduktion och minskad sårbarhet i livsmedelskedjan. Sammantaget har cirka 1 100 personer över hela landet deltagit i olika aktiviteter 2024, varav drygt 500 personer inom olika utbildningar. Utöver praktiska och teoretiska utbildningar inom mathantverk har aktiviteter som produkttävlingen SM i mathantverk, olika nätverks- och informationsträffar och webinarier hållits.

Inom projektet Nya jobb inom livsmedelskedjan har *Länsstyrelsen Dalarna* tillsammans med Länsstyrelsen Gävleborg arrangerat kurser inom till exempel digital kommunikation och marknadsföring, starta livsmedelsverksamhet och

ledarskap. *Länsstyrelsen Dalarna* bedömer att kunskapen har höjts inom företagsutveckling, produktutveckling, marknadsföring samt regler och villkor vilket skapar förutsättningar för nya jobb och uppfyllande av livsmedelsstrategin.

Länsstyrelsen Dalarna redovisar även att Dalarnas kompetenscenter för livsmedelskedjan fått tillstånd för vuxenutbildning med inriktning mot husdjur. Denna utbildning startar i början av 2025.

Länsstyrelserna i Uppsala och Halland är ytterligare två exempel som lyfter regionala livsmedelsstrategier. Där sker samverkan bland annat med regionerna, kommuner, *Lantbrukarnas riksförbund*, *Sveriges lantbruksuniversitet* och *Statens veterinärmedicinska anstalt*.

Social hållbarhet

Över hälften av länsstyrelserna redovisar insatser inom social hållbarhet, främst integration och jämställdhet.⁵⁰

Flertalet av dessa länsstyrelser lyfter att de samverkar i olika råd i syfte att stärka integration, bidra till arbetsmarknadsintegration, förbättra matchning med fokus på utrikes födda, att ta tillvara utrikesföddas kompetens och liknande. Detta gör länsstyrelserna ofta tillsammans med aktörer såsom regioner, kommuner, kommunalförbund, lärosäten, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Några nämner också civilsamhället och näringslivet.

Exempelvis redovisar *Länsstyrelsen Västernorrland* att de anordnat konferensen Rådslag integration och social hållbarhet. Temat var kompetensförsörjning kopplat till pågående industrietableringar. Fokus var dialog om hur berörda nätverk och aktörer i länet kan arbeta för att utrikesföddas kompetens och erfarenheter tas tillvara i en socialt hållbar samhällsomvandling. Utöver befintliga nätverk på integrationsområdet bjöds representanter från Komvux, kompetensförsörjning och näringsliv in.

Länsstyrelsen Värmland skriver om projektet Yrkesväg som medfinansieras av EU:s Asyl-, migrations- och integrationsfond. Där deltar ett tjugotal partners i Dalarna, Värmland, Västra Götaland och Örebro. Länsstyrelsen beskriver det som ett framstående exempel på hur infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande kan stärkas. Projektet syftar till att öka integrationen och anställningsbarheten för personer med medborgarskap utanför EU samt tillgodose arbetsmarknadens behov av kompetens i bristyrken.

Exempel på resultat från projektet är att 69 procent av deltagarna upplever förbättrad integration och 85 procent anser sig ha ökat sin anställningsbarhet. *Länsstyrelsen Värmland* skriver att projektets positiva påverkan på kvinnor, som utgör två tredjedelar av deltagarna och ofta står längre från arbetsmarknaden är särskilt framträdande. Språkprogressionen hos deltagarna är 50 procent högre jämfört med traditionell Svenska för invandrare (SFI). Det understryker modellens effektivitet enligt Länsstyrelsen.

⁵⁰ Se avsnitt 4.1.3.1 Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer samt avsnitt 4.3.3.5 Övrigt. Även där framgår flera länsstyrelserns arbete med social hållbarhet.

Vidare beskriver flera länsstyrelser att de har genomfört insatser med fokus på jämställdhet. Det handlar exempelvis om kunskapsunderlag, integrationsinsatser med fokus på nyanlända kvinnor samt kurser inom lantbruk riktade till kvinnor.

Till exempel skriver *Länsstyrelsen Östergötland* att de har haft flera projekt med fokus på nyanlända kvinnors integration via insatser finansierade av statsbidrag. *Länsstyrelsen Kronoberg* lyfter bland annat att flera insatser har genomförts för att stärka utrikes födda kvinnors möjligheter till arbete och delaktighet i det svenska samhället. De påpekar att de insatser som har lyckats bäst är de som tillämpar ett helhetsperspektiv som anpassas till den enskilda individen. Det vill säga hälsa, delaktighet, arbetsmarknad och språkutveckling. Metoder och arbetsätt kring detta har spridits vidare i länet och i vissa delar implementerats i ordinarie verksamhet. *Länsstyrelsen Skåne* berättar att rapporten Hur jämställda är arbetsvillkoren fungerar som underlag för deras arbete kring ekonomisk jämställdhet och jämställda arbetsvillkor. Rapporten togs fram tillsammans med 15 länsstyrelser under ledning av Länsstyrelsen Skåne.

4.2.3.3 Övrigt

Utöver insatser med tydlig bäring på skrivningarna i nationella strategin redovisar vissa länsstyrelser även andra insatser som de bedömer bidrar till kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet.

Ett exempel är *Länsstyrelsen Jönköping* som redovisar samverkan om energi och klimat inom Klimatrådet Jönköpings län. Klimatrådet består av offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle. Årligen genomförs en klimatvecka som Klimatrådet Jönköpings län är värd för. Syftet med Klimatveckan är att samla olika aktörer i länet kring aktiviteter som ger ökad kunskap och inspiration för omställning och anpassning till ett hållbart samhälle. Klimatveckan bidrar till länets gemensamma vision Klimatsmart plusenergilän 2045.

Vidare beskriver flera länsstyrelser att deras kompetens är efterfrågad och att de blir inbjudna att till exempel föreläsa. *Länsstyrelsen Halland* redovisar till exempel att myndigheten har bidragit med kunskap kring Agenda 2030 samt gästföreläst inom miljörett för studenter och personal Högskolan i Halmstad.

Ett annat exempel är att *Länsstyrelsen Värmland* redovisar att de ser positivt på att ta emot praktikanter, i mån av tid, behov och möjlighet att erbjuda en meningsfull praktikperiod. Praktikförfrågningar hanteras löpande via en öppen intresseanmälan på Länsstyrelsens hemsida. Under 2024 fick myndigheten in 97 intresseanmälningar om praktik.

Länsstyrelsen Östergötland beskriver Industridag Östergötland. Syftet är främja samverkan för att attrahera kommande generationer av medarbetare till länets industri- och teknikföretag. Utöver Länsstyrelsen deltar samtliga kommuner, ett trettiofem företag, Region Östergötland, Linköpings universitet, Teknikföretagen och fackliga organisationer. Resultat från arbetet är utökad samverkan mellan skolan, främst på högstadienivå, och länets industri- och teknikföretag samt ett visst ökat söktryck till industri- och teknikinriktade utbildningar även om det finns en viss variation över tid.

4.2.4 Territoriella perspektiv inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling – länsstyrelserna

Flera länsstyrelser beskriver att de alltid beaktar territoriella perspektiv som en naturlig del i att de verkar på regional nivå. De beskriver att ett territoriellt perspektiv genomsyrar verksamheten. Exempelvis skriver *Länsstyrelsen Västernorrland* att projekten Ekologisk produktion, Ett rikt odlingslandskap och Greppa näringen per definition är territoriella eftersom de är utformade och anpassade i dialog med relevanta aktörer och utifrån lokala behov i länets landsbygdsmiljöer.

Många uttrycker också att länsstyrelsens ansvar sträcker sig över ett stort antal politikområden på regional nivå vilket förutsätter att länsstyrelsen följer och främjar länens utveckling. De menar att det territoriella perspektivet därför alltid är närvarande i uppdrag och insatser. Några länsstyrelser skriver att de inte beaktar ett territoriellt perspektiv inom detta strategiska område.

4.2.4.1 Samverkan

Precis som i andra strategiska områden, både vad det gäller länsstyrelserna och sektorsmyndigheterna, är samverkan en integrerad del både i beskrivningen av insatser och territoriella perspektiv. De flesta länsstyrelserna beskriver hur dialog och samverkan fungerar som en grund för en ökad förståelse om olika platsers förutsättningar och behov. Många beskriver också att de har tät dialog med kommunerna och på så sätt får en bild av läget och utvecklingen i olika delar av länet.

Länsstyrelserna i Skåne och Dalarna lyfter även gränsregionalt samarbete genom bland annat Øresunddirekt respektive Gränskommittén Innlandet-Dalarna.

Ett exempel på samverkan med näringslivet är *Länsstyrelsen Värmland*. De redovisar att de vid planering och upphandling av kurser inom Landsbygdsprogrammet och Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 bjuder in värmländska lantbrukare till referensgrupper. Detta för att få ett så regionalt relevant och efterfrågat innehåll som möjligt.

4.2.4.2 Kunskap

Ett antal länsstyrelser resonerar kring att lokala och regionala förutsättningarna gällande utbildningsnivå och tillgång till utbildning och kompetensutveckling på övergripande nivå skiljer sig åt. De skriver dock inte hur denna kunskap används för att möta skillnaderna genom anpassade insatser.

Däremot beskriver flera länsstyrelser hur de med hjälp av regionala kunskapsunderlag, dialoger och samverkan gör bedömningar om vilken kompetensutveckling som behövs inom företags- och lantbruksfrågor. *Länsstyrelsen Stockholm* beskriver exempelvis att de har beaktat ett territoriellt perspektiv genom att anpassa den digitala utbildnings- och arbetsmarknadsvägledning till Sörmlands specifika arbetsmarknadsbehov. Detta har de gjort i samarbete med Region Sörmland och Svenskt Näringsliv. Genom att involvera lokala aktörer inom tillverkningsindustrin och bygg/anläggning skriver Länsstyrelsen att vägledningmaterialet har gjorts mer relevant för regionala arbetsgivare och arbetssökande.

4.2.4.3 Riktade insatser

Flera länsstyrelser beskriver att de erbjuder digitala utbildningar och kurser och på så sätt ger fler möjlighet att ta del av utbudet på lika villkor. Några länsstyrelser skriver också att de strävar efter att sprida ut aktiviteter på olika platser i länet. Detta för att spegla länets behov som helhet, men även för att vara nära och tillgängliga för målgrupperna som insatserna riktar sig till.

Det finns också exempel på insatser som fokuserar på länens specifika behov. *Länsstyrelsen Stockholm* skriver till exempel att arbetet med förädling av lokala råvaror har beaktat ett territoriellt perspektiv genom att fokusera på länets specifika behov och resurser. Kartläggningen av kompetensbehov har gett insikt i de lokala livsmedelsförädlarnas behov och används för framtida projekt och aktiviteter.

4.3 Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet

Enligt den nationella strategin kan det regionala utvecklingsarbetet bidra till att möta samhällsutmaningar och hitta lösningar genom innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande. Enligt två av delmålen inom landsbygdspolitiken ska landsbygderna bland annat bidra till en positiv utveckling av Sveriges ekonomi och stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi.

Tillväxtverket sammanställer insatserna och resultaten som myndigheterna redovisar utifrån prioriteringarna inom detta strategiska område samt övrigt. Prioriteringarna är:

- omställning genom starka innovationssystem och smart specialisering
- en konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi
- tillvarata digitaliseringens möjligheter
- ett gott näringsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning
- internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export.

4.3.1 Insatser och resultat inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – sektorsmyndigheterna

Energimyndigheten, Jordbruksverket och Vinnova ska särskilt redovisa hur deras insatser och resultat bidrar till detta strategiska område. Även *Arbetsförmedlingen, Naturvårdsverket* och *Trafikverket* redovisar insatser inom området.

Kulturrådet redovisar inga insatser inom området. De anger dock att bristen på samordning mellan den regionala utvecklingspolitiken och näringspolitiken hämmar utvecklingen av de kulturella och kreativa branscherna i landet. *Kulturrådet* skriver att de vid ett flertal dialoger med regioner stöter på frågan om de kulturella och kreativa branscherna. Många regioner anser att branscherna är viktiga för det regionala utvecklingsuppdraget och de nämns i de flesta regionala utvecklingsstrategierna. Däremot påpekar *Kulturrådet* att kulturens betydelse för innovation, förnyelse och företagande inte beskrivs i den nationella strategin.⁵¹ De menar därför att det möjligen vore missvisande att redogöra för deras uppdrag av betydelse för de kulturella och kreativa branscherna inom ramen för denna redovisning. Dessa uppdrag inkluderar Swedish literature exchange, stöd till musik- och litteraturexport samt insatser inom programmet Kreativa Europa där *Kulturrådet* är svensk kontaktpunkt.

⁵¹ Se även avsnitt 4.1.1.1 Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer.

Resultat som myndigheterna beskriver handlar i stor utsträckning om prestationer i form av beviljad finansiering och publicerade kunskapsunderlag. Även effekter i form av ökad medvetenhet och ökad kunskap förekommer.

Samtliga myndigheter beskriver att de har genomfört myndighetsgemensamma insatser eller samverkat med såväl andra statliga myndigheter som andra aktörer. Andra aktörer kan handla om regionerna, akademi, näringsliv och branschorganisationer samt internationella organisationer och EU.

Det förekommer exempel på insatser med finansiering från EU där myndigheterna deltar. Exempelvis inom ramen för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 samt Regionalfonden.

Vanligt förekommande i redovisningarna är att myndigheterna bidrar till det strategiska området genom finansiering. Framför allt inom områden såsom forskning och innovation, affärsutveckling, jordbruk och klimat. Att ta fram och sprida kunskapsunderlag, data och statistik är ett annat återkommande tema.

4.3.1.1 Omställning genom starka innovationssystem och smart specialisering

Vinnova redovisar insatser som bidrar till prioriteringen om starka innovationssystem och smart specialisering. Detta gör de framför allt genom finansiering, men även genom kunskap och andra typer av insatser.

Finansiering

Vinnova fastslår att deras insatser framför allt indirekt bidrar till att skapa goda förutsättningar för innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet. Insatserna har dock sällan explicita kriterier kopplade till regional utveckling eller landsbygdsutveckling. De skriver vidare att deras verksamhet i hög grad bedrivs genom öppna utlysningar där olika typer av tekniska eller samhällsliga utmaningar står i fokus.

2024 hade *Vinnova* cirka 4 000 pågående projekt. Av dessa har 28 respektive sex ordet "landsbygd" respektive "regional utveckling" som en del av projektbeskrivningen. Nära hälften av de landsbygdsrelaterade projekten är kopplade till program inom mobilitet och kommunikation. Övriga är kopplade till områden såsom digitala lösningar för landsbygd i fråga om hälsa och annan samhällsservice och civilsamhällets utveckling.

Vinnova lyfter Vinnväxtprogrammet som ett exempel som främjar hållbar regional tillväxt genom att utveckla internationellt konkurrenskraftiga och attraktiva forsknings- och innovationsmiljöer inom specifika områden. Programmet har dock inte haft någon ny utlysning sedan 2019 och är under avveckling. Fem initiativ pågår fortfarande. *Vinnova* lyfter även det Nationella inkubatorsprogrammet, som stöttar nystartade företag att växa och utvecklas. Programmet drivs tillsammans med branschorganisationen Swedish Incubators and Science Parks (SISP).

Vinnova redovisar också sitt arbete inom ramen för uppdraget Rådet för hållbara städer⁵², inklusive utlysningen Visioner i Norr steg 2.⁵³ Statens centrum för arkitektur och design processleder insatsen och sex projekt har beviljats finansiering.

Kunskap

Vinnova skriver att de har stöttat projektet METRIC (Measurement of Regional Innovation Capacity) som Region Västerbotten driver tillsammans med fyra andra pilotregioner.⁵⁴ Projektet syftar till att ta fram en regiongemensam metod för att återkommande mäta innovationskapaciteten i de regionala innovations-ekosystemen. *Vinnova* skriver att projektet har synliggjort flera utmaningar som finns med att försöka arbeta datadrivet på regional nivå. Bland annat att analyskapaciteten är låg i många regioner. Dessutom är många datakällor dyra i inköp, inklusive tjänster från Statistiska centralbyrån. Detta leder till att många regioner är beroende av externa projektmedel för att kunna bedriva denna typ av utvecklingsarbete, vilket hämmar kontinuiteten som egentligen behövs. Utmaningar med att bedriva ett strukturerat analysarbete framgår även i regionernas resultatredovisningar.⁵⁵

Andra typer av insatser

Vinnova redovisar sitt arbete med att utveckla de regionala innovationsekosystemen. Bland annat genom att konsulter har fått i uppdrag att utveckla de operativa formerna för ett stöd till regionerna. Det ska utgöra både ett generellt ramverk samt ge utrymme för regionala skillnader och utgångslägen. Vidare nämner *Vinnova* att de i regleringsbrevet för 2024 hade ett uppdrag om stöd till policyutveckling. Där skulle de bland annat fokusera på nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. För insatser och resultat hänvisar de till uppdragets slutrapport.

Vinnova skriver vidare att de tillsammans med övriga myndigheter i Rådet för hållbara städer deltar i Svensk modell för hållbar urban utveckling som är finansierat av Regionalfondens nationella program. De anger att en viktig funktion för samarbetet är att större, mer kapacitetsstarka kommuner och regioner sprider sina erfarenheter kring arbetssätt, metoder och lösningar till mindre och resursfattigare kommuner. Ett exempel på erfarenhetsutbyte som har skett är kopplat till hur kommuner och regioner arbetar med extern finansiering. Inom detta område skriver *Vinnova* att skillnaderna är stora på kommunal och regional nivå. Exempelvis har vissa kommuner team med flera funktioner som uteslutande arbetar med att hitta, ansöka om samt följa upp extern finansiering eller projekt inom forskning och utveckling för hållbart samhällsbyggande. Andra kommuner har inte resurser till detta. *Vinnovas* ambition är att göra kommuner och regioner mer

⁵² Rådet är ett samarbete mellan myndigheter som ska bidra till en hållbar utveckling av attraktiva städer. Enligt uppdraget Fortsatt arbete för hållbara städer och uppdrag till myndigheter att bistå rådet, LI20205/00210, har rådet i januari 2025 bytt namn till Rådet för levande städer.

⁵³ Se även avsnitt 4.1.1.2 God samhällsplanering och 4.1.2.5 Riktade insatser.

⁵⁴ Värmland, Skåne, Östergötland och Örebro.

⁵⁵ Tillväxtverket. *Regionalt utvecklingsarbete 2024*. (2025).

proaktiva i relation till forskning och innovation och knyta det tydligare till kommuner och regioners strategiska omställningsarbete.

4.3.1.2 En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi

Samtliga myndigheter som redovisar inom detta strategiska område bidrar till prioriteringen om en konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi.

Finansiering

Energimyndigheten redovisar att de på olika sätt arbetar med affärsutveckling och kommersialisering. Ett sådant exempel är programmet Hållbar affärsutveckling. Det verkar för att små och medelstora företag kommersialiserar innovativa lösningar inom energiområdet. Genom programmet får företagen finansiellt stöd till dess att deras innovationer är tillräckligt mogna för att attrahera privat finansiering. Målet är att accelerera samhällets omställning till ett hållbart energisystem. Programmet upphandlar också tjänster från innovationsmiljöer för att accelerera kommersialiseringen av små och medelstora företag med energiinnovationer. Upphandlingen riktar sig till innovationskontor, holdingbolag, inkubatorer och science parks. Syftet är att öka fokus på energiområdet både internt hos innovationsmiljöerna och hos deras intressenter, såsom företag och investerare. *Energimyndigheten* skriver också att de har i uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till unga innovativa företag.

Energimyndigheten skriver att Almi erbjuder rådgivning till företag som ansöker om Energimyndighetens affärsfrämjande stöd med fokus på kommersialisering. De skriver vidare att målet är att stärka samarbetet mellan Almi och dem både regionalt och nationellt. *Energimyndigheten* redovisar också att de samverkar med Vinnova för att göra respektive myndighets stöd mer sammanhängande och överblickbara. Detta åstadkommer de genom att personal från respektive myndighet deltar i varandras utlysningssprocesser, bedömningar och informationsmöten.

Trafikverket skriver att de finansierar forskning och innovation med fokus på fyra övergripande områden:

- Omställningen till ett fossilfritt transportsystem.
- En robust och säker infrastruktur i det digitaliserade samhället.
- Ett effektivt och sammanhållet transportsystem för näringsliv och medborgare.
- Ett jämställt och inkluderande transportsystem för landsbygd och stad.

Trafikverket skriver också att de bidrar till innovation genom att, som en stor aktör och upphandlare, använda dialog med marknaden samt forskning och innovation för att få fram nya metoder och lösningar för att sedan implementera dessa i sin egen verksamhet. Ett exempel på detta är området elmaskiner. Det började som ett

forskningsprojekt men implementeras nu i verksamheten allt större utsträckning.⁵⁶ Det framgår dock inte av vem eller var det implementeras.

Jordbruksverket redovisar sitt arbete med en rad olika stöd kopplade till jordbruk. Ett av dessa är regeringsuppdraget att ta fram ett investeringsstöd samt rådgivning för att stärka beredskapen inom jordbrukets primärproduktion. Stödet ska kunna sökas från och med april 2025. Ett annat handlar om nationellt stöd till jordbruk i norra Sverige. Syftet med stödet är att bibehålla en produktion av vissa jordbruksvaror, där förutsättningarna att bedriva jordbruk är sämre jämfört med övriga landet på grund av klimatet och längre transportavstånd. De anger att cirka 90 procent av stödet går till produktion och transport av mjölk.

Jordbruksverket beskriver också sitt arbete med Kompensationsstödet. Det ska kompensera jordbruket i områden med naturförhållanden som gör det svårare att bedriva jordbruk. Ytterligare ett stöd handlar om innovation inom det Europeiska innovationspartnerskapet (EIP). Det är en del av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Syftet är att få fram nya innovativa lösningar på gemensamma utmaningar inom jordbruk, trädgård och rennäring. Detta genom att skapa bättre kopplingar mellan forskningsresultat, ny teknik och praktiskt arbete.

Kunskap

Naturvårdsverket redovisar att de har lanserat en ny digital plattform för att sprida kunskap om cirkulära principer och goda exempel. Plattformen ska ha bidragit till att öka medvetenhet och stärkta samarbeten. De nämner dock inte hos vem.

Jordbruksverket skriver att de arbetar för att jordbruksmarken i Sverige ska bevaras, vilket är en viktig förutsättning för livsmedelsproduktionen. *Jordbruksverket* sprider information till kommuner och andra aktörer om detta. De tar även fram rapporter och analyser över hur mycket jordbruksmark som exploateras. I samverkan med länsstyrelserna har *Jordbruksverket* också genomfört utbildningsinsatser för kommuner.

Jordbruksverket skriver också att de publicerar statistik över jordbrukssektorns struktur, förutsättningar och olika egenskaper. De anger att detta bidrar med kunskapsunderlag för entreprenörer som överväger satsningar av olika slag inom jordbrukssektorn. *Jordbruksverket* driver också databasen SILO (StatistikInlämning av Livsmedelsinköp till Offentlig sektor) för Landsbygdsnätverkets räkning, vilket de menar underlättar för entreprenörskap.

Trafikverket redovisar att de har forskningssamarbeten med flera aktörer, bland annat Sveriges Kommuner och Regioner. De skriver att satsningar har gjorts under flera år inom målområdet Stärkt samverkan i samhällsutvecklingen – Ett större VI. Syftet är att skapa samordning och förståelse mellan Trafikverket, forskare och aktörer när det gäller att identifiera utmaningar i samhällsutvecklingen, behov av ny kunskap och samordning i forskningsprojekt.

⁵⁶ Trafikverkets finansiering av och arbete med forskning och innovation har även bäring på andra prioriteringar såsom tillvarata digitaliseringens möjligheter och det strategiska området om tillgänglighet i hela landet.

Andra typer av insatser

Naturvårdsverket skriver att de har tagit fram en ny nationell avfallsplan och ett avfallsförebyggande program. Vidare skriver de att flera nya producentansvar infördes. Det innebär att företag ansvarar för produkternas hela livscykel. Därmed ökar incitamentet att ta fram produkter som är resurssnåla, lätta att återanvända och återvinna samt fria från miljöfarliga ämnen.

4.3.1.3 Tillvarata digitaliseringens möjligheter

Arbetsförmedlingen redovisar arbete inom ramen för prioriteringen om att tillvarata digitaliseringens möjligheter. De skriver att en del av deras arbete med att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt handlar om utveckling av datakällor och att tillhandahålla öppen information om arbetsmarknaden som exempelvis lediga jobb, prognoser och arbetsmarknadsutbildningar. De skriver att innovation främjas genom att tillgängliggöra data om yrken, lediga jobb och statistik om arbetssökande på Sveriges dataportal.se. Detta så att företag eller forskare kan utveckla nya tjänster och applikationer. Till exempel för att koppla ihop arbetsmarknadsdata med fördjupad information om kommuners bostadsområden och serviceutbud.

Ett resultat av *Arbetsförmedlingens* arbete är att arbetsmarknadstaxonomi, som är en systematisk klassificering av yrken, under 2024 har utökats med ytterligare data. Det gör det möjligt för flera aktörer att använda data och utveckla tjänster.

4.3.1.4 Ett gott näringsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning

Två myndigheter redovisar insatser som kopplar an till goda ramvillkor.

Naturvårdsverket skriver att de bidrog till implementeringen av olika EU-direktiv, såsom ekodesignförordningen och CBAM (gränsjusteringsmekanismen för koldioxid). Vidare redovisar *Naturvårdsverket* att miljöprövningar har förbättrats genom tidigare yttranden och minskat behov av kompletteringar, vilket underlättar för företag att följa lagstiftningen.

Jordbruksverket skriver om en lång rad uppdrag de har kring livsmedelsstrategin. Detta inkluderar bland annat att stärka och påskynda förenklingsarbetet för att nå målen i livsmedelsstrategin och att bidra till förenkling genom utveckling av verksamt.se.⁵⁷

4.3.1.5 Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export

Jordbruksverket redovisar att de bland annat har arbetat med att finansiera verksamhet som syftar till att få svenska anläggningar godkända för export till tredje land. De tar även upp att de utvecklat arbetet med exportgodkännande för svenska livsmedel och jordbruksvaror. Detta inom ramen för uppdrag i livsmedelsstrategins handlingsplaner. Resultat av arbetet inkluderar bland annat ett exportgodkännande

⁵⁷ På verksamt.se samlar myndigheter som till exempel Bolagsverket, Försäkringskassan, Skatteverket, Tillväxtverket och Arbetsförmedlingen information och tjänster för de som ska starta eller driver företag.

för sällskapsfoder från Sverige till Singapore och Israel samt upprätthållande av export av produkter utanför EU från sjukdomsfria regioner i Sverige.

Energimyndigheten redovisar att det finns förslag om att arbeta vidare med utveckling av exportstödet för startups. Detta inom ramen för uppdraget att samordna och effektivisera det offentliga stödet till unga innovativa företag.

4.3.1.6 Övrigt

Jordbruksverket redovisar arbetet med distriktsveterinärer som en del av att alla djur i Sverige ska få förutsättningar att leva ett så bra liv som möjligt. Vidare skriver de att möjligheten att använda villkorad läkemedelsersättning (ViLA) är ett arbetssätt som förenklar för lantbrukare att vara djurhållare på landsbygden. Genom det får djurhållare behandla djur utan föregående veterinärundersökning i utbyte mot regelbundna gårdsbesök med egen besättningsveterinär.

Jordbruksverket poängterar också att deras arbete för att hela Sverige ska ha en god djurhälsa, en god djurvälstånd och ett gott växtskydd gynnar ett livskraftigt lantbruk och en hållbar utveckling i hela landet.

4.3.2 Territoriella perspektiv inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – sektorsmyndigheterna

Myndigheterna som bidrar till detta strategiska område beaktar territoriella perspektiv på olika sätt beroende på vad det gäller.

4.3.2.1 Samverkan

Vinnova redovisar att de ansvarar för en kontinuerlig dialog med regionerna, primärt genom det så kallade RND-FoI-nätverket (regional nationell dialog om forskning och innovation). Där samlas regionernas innovationsstrategier eller motsvarande samt representanter från Swedish Incubators and Science Parks (SISP), Almi, några av regionernas Brysselkontor och ett par lärosäten. Därutöver skriver *Vinnova* att de deltar i Tillväxtverkets S3-nätverk⁵⁸ samt att de är medlemmar i Reglab. *Vinnova* bedömer att arbetet med dessa bidrar till ett ömsesidigt utbyte av relevant information och förståelse för olika utmaningar kring regional innovationsförmåga.

Vinnova redogör för att kapaciteten mellan olika regioner och kommuner skiljer sig markant. Bland annat vad det gäller arbete med extern finansiering. Det adresserar *Vinnova* genom att främja erfarenhetsutbyte mellan resursstarka och resurssvaga kommuner och regioner. De lyfter även att analyskapaciteten varierar.

4.3.2.2 Finansiering

Vinnova redovisar att territoriella kriterier endast undantagsvis förekommer i deras öppna utlysningar och att en relativt hög andel av *Vinnovas* bidrag fördelas till regioner med starka forskningsaktörer. *Vinnova* menar dock att satsningarna har ett

⁵⁸ S3-nätverket är ett nätverk där regionala representanter och nationella myndigheter utbyter erfarenheter och kunskap om smart specialisering.

geografiskt avtryck och inte alltid sker på samma plats som mottagaren av medlen är verksam.

Jordbruksverket redovisar till exempel att en gleshetsvariabel används vid fördelning av budgetmedel till den regionala och lokala nivån där det anses vara relevant. *Jordbruksverket* skriver vidare att det territoriella perspektivet också möts genom att länsstyrelserna har möjlighet att regionalt anpassa vissa av stöden genom särskilda urvalskriterier för urval vid ansökan om stöd och därmed möta de varierade förutsättningar som finns i landet. I andra typer av insatser, exempelvis när det gäller distriktsveterinärerna, är det territoriella perspektivet per automatik inbyggt enligt *Jordbruksverket*. Detta eftersom uppdraget i sig innefattar att bedriva veterinär beredskap på platser där det inte finns privata aktörer.

4.3.2.3 Kunskap

Naturvårdsverket redovisar att de har genomfört aktiviteter för samordnat kunskaps- och processtöd utifrån lokala och regionala förutsättningar. Exempelvis webinarier om klimatanpassning, finansieringsformer och utvecklat metodstöd för långsiktig projektfinansiering.

Trafikverket redovisar att det territoriella perspektivet är närvarande i flera av myndighetens finansierade forsknings- och innovationsprojekt. Ett exempel som de nämner är forskningsprojektet Navigera mot en hållbar skärgård – tillgänglighet, transporter och infrastruktur i Sveriges unika landsbygdsområden. Ett annat exempel som *Trafikverket* nämner är Systembaserat stöd för analys av tillgänglighetsförändringar på regional nivå (SYRE). Det syftar till att utveckla kunskapen om, och förmågan att modellera och analysera, hur förändringar i tillgängligheten påverkar den regionalekonomiska utvecklingen på olika platser och regioner över tid.

4.3.3 Insatser och resultat inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – länsstyrelserna

Det finns några gemensamma nämnare i flera länsstyrelsernas redovisningar inom detta strategiska område. Det är arbete med grön omställning, projekt- och investeringsstöd samt förenkling för företag.

När det gäller resultat av länsstyrelsernas insatser inom området beskriver många exempelvis att samverkan och dialog leder till kontaktvägar, ökad förståelse och kortare beslutsvägar. Kunskapsunderlag och vägledning är andra exempel på resultat som länsstyrelserna ofta nämner.

Resultat kring projekt- och investeringsstöd beskriver länsstyrelserna å ena sidan i termer av antal beslutade ansökningar eller utbetalda summor. Å andra sidan handlar det även om positiva långsiktiga strukturella samhällsförändringar och grön omställning eller ökad livsmedelsproduktion som stöden i förlängningen bidrar till. Resultat av länsstyrelsernas förenklingsarbete beskriver flera i termer av bättre bemötande, färre kompletteringar och kortare handläggningstider.

Samtliga länsstyrelser redovisar att de samverkar med många olika aktörer i olika sammanhang. Det inkluderar regionen, andra statliga myndigheter, branschorganisationer och näringslivet, kommuner med flera. Flera skriver att de utgår ifrån den regionala utvecklingsstrategin i sitt arbete inom området. Några

nämner att de har deltagit i arbetet med att ta fram en regional utvecklingsstrategi för länet.

Länsstyrelsen Jämtland är en av få länsstyrelser som beskriver utmaningar kopplade till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Inom detta strategiska område skriver de att utmaningarna handlar om roll, uppdrag och kompetens. Länsstyrelsen har fått ett antal nya uppdrag under 2024 som kopplar till näringsliv, konkurrenskraft och tillväxtfrågor samt att de pekas ut som en viktig möjliggörare i den samhällsomvandling som pågår. För att utveckla Länsstyrelsens roll och arbetsätt inom området behöver resurser avsättas för att bygga kunskap och förändra processer, skriver de. *Länsstyrelsen Jämtland* menar att detta tar tid och innebär en kulturförändring inom flera verksamheter. Vidare skriver de att Länsstyrelsens breda verksamhet med uppdrag inom många olika områden, med styrning från många departement och med en fragmentiserad finansiering bidrar till utmaningar i att skapa en långsiktig och förutsägbar verksamhet.

Det förekommer exempel på insatser som myndigheterna genomför med finansiering från EU. Framför allt genom Regionalfonden, Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 och Landsbygdsprogrammet.

4.3.3.1 Omställning genom starka innovationssystem och smart specialisering

Några länsstyrelser redovisar insatser med koppling till regionala innovationssystem och att de bidrar till länets innovationsstrategi eller strategi för smart specialisering.

Länsstyrelsen Dalarna redovisar till exempel att de har ett nära samarbete med Region Dalarna i organisering och genomförande av den regionala innovationsstrategin. Där är grön omställning ett område för smart specialisering. För att samordna detta med den regionala energi- och klimatstrategin har ett gemensamt energi-, klimat- och innovationsråd skapats. *Länsstyrelsen* skriver också att de deltar i det operativa genomförandet av innovationsstrategin med rollen att inkludera energi- och klimatmål i prioriterade innovationsområden.

Länsstyrelsen Uppsala redovisar att landshövdingen är ordförande i STUNS. Det är en stiftelse för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle. De anger att STUNS har en central roll i att stödja nya idéer, initiativ och utveckling av företag på nya områden som stärker Uppsala och Uppsalaregionens konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Fokusområden är energi, innovationssystem och life science.

Länsstyrelsen Skåne skriver om forsknings- och innovationsrådet i Skåne (FIRS). Det är en sammanslutning av beslutsfattare inom offentlig sektor, akademi och näringsliv inklusive Länsstyrelsen. Rådet möjliggör ett ökat och fördjupat samarbete för att förbättra förutsättningarna för forskning och innovation i Skåne. Arbetet drivs i linje med Skånes innovationsstrategi för hållbar tillväxt, utifrån vilken rådet samlar och driver utvecklingsinsatser.

Länsstyrelsen Västerbotten redovisar arbetet med innovationspartnerskapet för forskning och utvecklingsfrågor i Umeåregionen där flera organisationer ingår. Ett exempel på resultat och samverkan som kommer från arbetet inom partnerskapet är en godkänd förstudie inom innovationsprogrammet SustainGov där Umeå kommun och Umeå universitet deltar.

4.3.3.2 En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat- och miljömässigt hållbar ekonomi

Grön omställning

Flera länsstyrelser beskriver arbete inom ramen för den gröna omställningen. Till exempel redovisar *Länsstyrelsen Norrbotten* att landshövdingen leder och samordnar arbetet i AGON – Accelererad Grön Omställning i Norrbotten. Det är en samverkan mellan offentliga och privata aktörer för utbyte av kunskap om aktuella förutsättningar för exempelvis energiförsörjning, infrastruktur och andra kritiska frågor för industrins omställning. Under året har AGON:s arbete bland annat berört målkonfliktsuppdraget som *Länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten* fick i regleringsbrevet för år 2024. Ett annat tema har varit elproduktion, och Norrbottens vindkrafts-entreprenörer har kunnat träffas för att diskutera gemensamma problem, möjligheter och frågeställningar. *Länsstyrelsen Norrbotten* skriver även att de har bidragit med inspel till Accelerationskontoret om komplexa frågor att prioritera och hantera.⁵⁹

Länsstyrelsen Västernorrland redovisar att de under året har tagit fram en kommunikationsplan med fokus både på intern och extern kommunikation för att föregå frågor som uppstår i samband med stora etableringar. Som ett resultat av planen har information om etableringarna löpande publicerats på webben, till nytta för både företag och allmänhet.

Som en del i att möta den gröna omställningen deltar *Länsstyrelsen Västernorrland* tillsammans med Region Västernorrland med flera i projektet Hållbar samhällsomställning. Där har länets samtliga kommuner gått ihop för att möta den gröna omställningen gemensamt. Målet med projektet är att utveckla stödstrukturer som ger förutsättningar för företag att ta tillvara den gröna omställningens potential. Projektet finansieras bland annat med medel ur Regionalfonden och 1:1-medel.

Länsstyrelsen Gotland har tillsammans med Region Gotland tagit initiativ till att bilda ett nytt samverkansforum; Gotland accelererar i samverkan för grön tillväxt (Gaist). Där möts myndigheter, organisationer och näringslivet för att bidra till den gröna omställningen på Gotland.

Cirka hälften av länsstyrelserna redovisar arbete med att informera om och handlägga ansökningar för Klimatklivet. De anger att detta arbete främjar tillkomsten av viktiga klimatinvesteringar och väntas leda till minskade utsläpp. *Länsstyrelsen Örebro* skriver att en fungerande och hållbar energiförsörjning är förutsättning för en framgångsrik grön omställning.

⁵⁹ Accelerationskontorets uppdrag är att öka tempot i industrins gröna omställning genom koordinering av offentliga och privata aktörer som deltar i samhällsomvandlingen, samt att identifiera och omhänderta investerings- och etableringshinder.

Flera länsstyrelser redovisar arbete med regional energiplanering, samverkansplattformar samt energi- och klimatråd som inkluderar andra statliga myndigheter och regionen.⁶⁰

Länsstyrelsen Gotland skriver till exempel att de, med medel från Energimyndigheten, driver ett projekt med syfte att stärka energiplaneringen för att möjliggöra en minskad klimatpåverkan, grön omställning och robust energiförsörjning utifrån samhällets framtida behov av el.

Länsstyrelsen Jönköping skriver till exempel att de tillsammans med Region Jönköpings län under hösten anordnade en elnätsdialog med regionala elnätsägare och Svenska kraftnät. Syftet var att skapa dialog om hur de tillsammans kan arbeta med elfrågor och skapa förutsättningar i länet samt skapa kontakt mellan elnätsbolagen sinsemellan. Därefter har ytterligare träffar och kontakter med elnätsägare genomförts. Dialogen har resulterat i en samverkansplattform för elnätsfrågor i Jönköpings län – JET (Jönköpings län elektrifierar tillsammans). Länsstyrelsen och Region Jönköpings län är sammankallande.

Länsstyrelsen Halland skriver att de tillsammans med Region Halland har initierat och sökt medel för projektet EnergiNav Halland. Projektet, som har fått medel av Energimyndigheten, inkluderar etablering av en regional samverkansplattform med syfte att främja en ändamålsenlig utveckling av det halländska energisystemet genom regional samverkan.

Länsstyrelsen Stockholm skriver att de tillsammans med Region Stockholm driver Regionalt Elförsörjningsforum Stockholms län (REST) där även Svenska kraftnät och Energimyndigheten ingår. REST ska initiera och driva samverkan kring elförsörjning i Stockholms län. Fokus för arbetet är att hantera det ansträngda läget i distributionsnätet. Länsstyrelsen anger att REST för samman aktörer i länet för att föra en djupare dialog och hantera målkonflikter i tidiga skeden. Syftet är att underlätta och öka takten i arbetet med att förstärka och bygga ut länets elnät så att framtidens växande elbehov kan mötas.

Länsstyrelsen Östergötland redovisar att inom ramen för Länsstyrelsens energi- och klimatuppdrag finns initiativet Klimathandlingar för företag. Detta syftar till att skapa ett större engagemang för att genomföra de prioriterade åtgärder som finns i länets energi- och klimatstrategi.

Livsmedel och lantbruk⁶¹

Över hälften av länsstyrelserna redovisar arbete med både den nationella och den regionala livsmedelsstrategin samt med livsmedelsproduktion generellt. Flera betonar kopplingen mellan livsmedelsproduktionen och landsbygdernas utveckling. Några påtalar att beredskapsfrågan har fått ökat fokus under det senaste året och att livsmedelsproduktionen är en viktig fråga för länets motståndskraft. Ett antal lyfter förenklingsåtgärder kopplat till livsmedelsstrategin.

⁶⁰ Även avsnitten 4.1.1.2 respektive 4.1.3.2 God samhällsplanering berör sektorsmyndigheters och länsstyrelsernas arbete med energifrågor.

⁶¹ Även avsnitten 4.1.3.4 Övrigt och 4.2.3.2 Stimulera till kompetensförsörjning och livslångt lärande berör länsstyrelsernas arbete med lantbruk och landsbygd.

Ett flertal länsstyrelser nämner arbetet med projekt- och investeringsstöd kopplat till livsmedel och jordbruk. Det inkluderar stöd inom Landsbygdsprogrammet, Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, Havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt stöd för Lokalt ledd utveckling. Flera påtalar vikten av dessa stöd för att öka lantbrukets konkurrenskraft och ta tillvara potentialen för livsmedelsproduktionen.

Länsstyrelsen Jönköping redovisar att de driver flera projekt för att öka kompetensen hos markägare, lantbrukare och andra företagare på landsbygden. Projekten har verkat inom områdena Greppa näringen, Ett rikt odlingslandskap, Ekologisk produktion och Nya jobb. Den samlade bedömningen är att insatserna bidrar till att skapa förutsättningar att driva konkurrenskraftiga lantbruksföretag med en effektiv produktion som samtidigt är hållbar för miljö, klimat, djur och människor. Kompetenshöjande aktiviteter har även ökat kännedomen om stödmöjligheter och har genererat fler inkomna ansökningar om investeringsstöd inom flera åtgärder. *Länsstyrelsen Jönköping* bedömer att genomförda rådgivningsinsatser har gett målgrupperna ökad kunskap om biologisk mångfald, ekologisk produktion, växtnäringssutnyttjande, växtskydd och företagande.

Länsstyrelsen Skåne skriver att stöd inom ramen för Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027, tillsammans med Klimatklivet och avslutande insatser inom Landsbygdsprogrammet, är de viktigaste stimulansverktygen i arbetet med en sammanhållen landsbygdspolitik. De skriver också att det strategiska arbetet utvecklas genom verksamhetsövergripande dialog, såväl internt på Länsstyrelsen som med externa utvecklingsaktörer. Det gemensamma målet är att främja sysselsättning, öka eller bibehålla service på landsbygden, öka den cirkulära och biobaserade ekonomin samt öka landsbygdsföretagares konkurrenskraft. Även *Länsstyrelsen Kronoberg* skriver att de verkar för genomförandet av den sammanhållna landsbygdspolitiken genom stöd och kompetensutveckling i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Där fördelar de ut investeringsstöd till bland annat jordbruk och livsmedelsproduktion. Vidare skriver de att de arbetar med diversifiering av ekonomin på landsbygden, till exempel turism.

Länsstyrelsen Stockholm skriver att de i samverkan med Region Stockholm, Storsthlm⁶² och Stockholms stad har fortsatt att öka kunskaperna kring möjligheterna med EU:s fonder och program. I det arbetet ligger fokus på att sänka trösklarna, få in nya aktörer samt att öka kunskaper om en bredd av fonder samt stödformer för att söka EU-medel. *Länsstyrelsen Gävleborg* påtalar att den administrativa bördan för såväl myndigheter som stödsökanden fortsatt är mycket omfattande när det gäller Landsbygdsprogrammet och Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. De menar att det finns oklara regelverk, rutiner och frågeställningar som behöver svar. Detta visar sig bland annat genom att det finns ett stort behov av att begära in kompletteringar då en majoritet av inskickade ansökningar inte är kompletta vid ansökningstillfället.

Samverkan och gemensamma insatser beskriver flera som viktigt för att kraftsamla kring livsmedelsfrågorna. *Länsstyrelsen Västerbotten* skriver bland annat att de gemensamt med Region Västerbotten och Umeå kommun har finansierat studien

⁶² Storsthlm är ett förbund som ägs och styrs av de 26 kommunerna i Stockholms län.

Arctic food innovation Hub som genomförts av RISE. Den handlar om förutsättningarna för bildandet av en nordlig innovationsnod med livsmedelsfokus. Kopplat till arbete med att förankra och genomföra den nationella livsmedelsstrategin på regional nivå skriver *Länsstyrelsen Jämtland* att det sedan ett antal år finns ett partnerskap på operativ nivå som samordnas av Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen. Den strategiska nivån har inte haft samma tydliga samverkan. Därför har *Länsstyrelsen Jämtland* tillsammans med Region Jämtland Härjedalen under 2024 bildat ett Livsmedelsråd för att stärka samarbetet kring hållbar livsmedelsproduktion. Livsmedelsrådet ska möjliggöra idé- och erfarenhetsutbyte mellan aktörer från näringsliv, offentlig förvaltning och intresseorganisationer, för att skapa förutsättningar för en hållbar livsmedelsproduktion och livsmedelsförsörjning.

Länsstyrelsen Värmland skriver att de tillsammans med Lantbrukarnas Riksförbund bedriver ett förenklingsarbete avseende regler och villkor kopplat till livsmedelsstrategin. Genom projektet har ett fyrtiotal hinder för livsmedelsstrategins mål, och lösningar för dessa, hanterats i en projektgrupp med representanter från Länsstyrelsens olika ansvarsområden och från Lantbrukarnas Riksförbund. En struktur för fortsatt och systematiskt arbete har också etablerats.

Skogsnäring

Några länsstyrelser lyfter sitt arbete med skogsnäringen. Exempelvis skriver *Länsstyrelsen Östergötland* att projektet Policies to promote the competitiveness of forest-based SMEs in resource-efficient European regions (FBI4EU) som finansieras av Interreg Europe bedrivs inom det regionala skogsprogrammet i Östergötland. Det är ett samarbetsprojekt som syftar till att främja utveckling och konkurrenskraft för europeiska mindre och medelstora företag i skogsbaserade industrier.

Länsstyrelsen Jämtland skriver att de i samverkan med Region Jämtland Härjedalen och Skogsstyrelsen har genomfört förstudien Skogsprogram Jämtland Härjedalen. Detta kopplat till den regionala strategin Regionalt skogsprogram i Jämtlands län 2020–2030. De anger att målsättningen dels har varit kunskapsspridning och att skapa en neutral samtalsyta. Dels att ta fram en handlingsplan för ett fortsatt arbete med måluppfyllnad i det nationella skogsprogrammet.

Länsstyrelsen Kronoberg skriver att skogen är en av länets viktigaste näringsverksamheter och att de fortsatt deltar i arbetet med nationella skogsprogrammet. Detta genom representation av landshövdingen och landsbygdsdirektören i styrgruppen för Smålands skogs- och trästrategier. På de två styrgruppsmötena under 2024 har de tre länsstyrelserna och regionerna i Småland deltagit tillsammans med Skogsstyrelsen, Linnéuniversitetet, Sveaskog och Lantbrukarnas Riksförbund.

Rennäring

Länsstyrelserna i Västerbotten, Västernorrland och Jämtland redovisar uppgifter de har kring rennäringen.

Länsstyrelsen Västerbotten belyser att det i länsstyrelseinstruktionen står att det ska finnas en rennäringsdelegation inom länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Rennäringsdelegationen avgör frågor av principiell betydelse inom länsstyrelsens fastställda ansvarsområden. Syftet med rennäringsdelegationen är att

utbyta information och kunskap, för att nå en långsiktigt hållbar rennärning i länet. *Länsstyrelsen Västerbotten* skriver att rennäringsdelegationen har haft två möten där deltagarna bland annat har diskuterat frågor som rovdjur, bygdemedel, områdeskoncession för regionala kraftledningar, gruvor, 2024-års Rally Sweden, småviltsjakt och aktuella händelser i samebyarna.

För att förenkla för företagare som bedriver rennärning i länet har *Länsstyrelsen Västernorrland* förtydligat hur handläggning av skydds jaktärenden och akutsituationer hanteras och tagit fram en vägledning som skickats ut till berörda samebyar.

4.3.3.3 Ett gott näringsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning

En majoritet av länsstyrelserna redovisar arbete om att förenkla för företag. Regeringen har utsett *Länsstyrelsen Kronoberg* som samordnare av flera olika uppdrag som har med förenkling för företag att göra. *Länsstyrelsen Kronoberg* skriver att de främst har arbetat med de förenklingspolitiska målen att handläggningstider ska bli kortare och mer transparenta samt att förvaltningsmyndigheters bemötande och service till företag ska vara företagsanpassat och väl fungerande. Inom ramen för målet om kortare handläggningstider har länsstyrelserna identifierat elva verksamheter som kan anses vara särskilt viktiga för företag. Detta med stöd av Tillväxtverket. Arbetet har gjorts tillsammans med representanter för branschorganisationer, inklusive Lantbrukarnas Riksförbund. De elva verksamheterna ska under de kommande åren utvärderas gällande handläggningstider, service och bemötande.

Flera länsstyrelser skriver också om arbete för att öka förståelsen för och bättre inkludera företagets perspektiv. *Länsstyrelserna i Västmanland, Västra Götaland och Värmland* skriver att de har inlett ett samarbete med Svenskt näringsliv. Detta för att utveckla en bättre förståelse hos länsstyrelserna för företagets behov samt öka förståelsen för företagets respektive länsstyrelsens olika roller. *Länsstyrelsen Västernorrland* skriver att de bland annat har arbetat med tydlig information kring processer och förväntad handläggningstid via webben och i direktinformation till berörda företag. Därutöver har de arrangerat kunskapsseminarier och dialogmöten med näringslivet kring exempelvis vindkraft och markanvändningsfrågor.

Ett antal länsstyrelser skriver att de har arbetat med att effektivisera tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet och att effektiv prövning av miljö tillstånd är en viktig uppgift för att främja etableringar och tillväxt. Flera lyfter transparens och dialog som framgångsfaktorer, där tät dialog ger företagen tydliga förutsättningar och kan minska behovet av kompletteringar i ansökan. *Länsstyrelsen Skåne* skriver att flera av deras företagsnära verksamheter har tagit fram vägledningar kopplat till de prövningsprocesser myndigheten handlägger. Exempelvis en guide för processen för samråd för verksamheter med betydande miljöpåverkan samt en vägledning om solceller på jordbruksmark. *Länsstyrelsen Västmanland* redovisar att de har genomfört en workshop med inbjudna företag för att informera om och diskutera förutsättningar för prövning och möjliga förbättringar. De skriver att ambitionen är att öka kunskapen hos länets företag om hur miljöprövning sker och vilka förutsättningar som finns, men också att få inspel om förbättringar eller förenklingar. De skriver också att ett omfattande internt

arbete har bedrivits för att öka kompetensen hos berörda enheter gällande prövning av miljöfarlig verksamhet för att skapa så effektiva processer som möjligt.

Länsstyrelsen Blekinge skriver att deras möjligheter att främja ett tillväxtperspektiv som gynnar innovation, förnyelse och entreprenörskap, utöver handläggning av bidragsärenden, är som störst i tidiga skeden av olika tillsyns- och prövningsprocesser. *Länsstyrelsen Blekinge* arbetar därför för att tidigt identifiera målkonflikter och väga intressen mot varandra, däribland tillväxtintresset.

Länsstyrelsen Jämtland har under året genomfört kunskapshöjande insatser i form av informationsmöten och presentationer riktade till samtliga medarbetare med syftet att öka kunskapen kring regional utveckling och företagande. Under hösten 2024 har samtliga medarbetare bjudits in till studiebesök hos länets lantbruk, där besök på lantgårdar har kombinerats med information om de gröna näringarna. Syftet var att öka kunskapen om hur länsstyrelsens ordinarie arbete och myndighetsutövning påverkar förutsättningarna för näringen.

Länsstyrelsen Jämtland skriver också att landshövdingen tillsammans med IVAs Entreprenörskapsakademi bjöd in till en workshop om förutsättningarna för att stärka entreprenörskapets utveckling i länet. Workshopen tog avstamp i att identifiera skolans utmaningar och möjligheter för att utveckla elevernas entreprenöriella förmåga.

Länsstyrelsen Stockholm redovisar att de har upphandlat värdetransporter för företagarna i Stockholms skärgård. Syfte är att förenkla för företagarna och underlätta utmaningar som långa reseavstånd till närmaste deponi och möjlighet till växelkassa.

4.3.3.4 Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export

Länsstyrelsen Östergötland redovisar insatser inom ramen för investeringsfrämjande arbete. De skriver att de är en aktiv part i Region Östergötlands arbete med investeringsfrämjande arbete, Expand and retain. Arbetet bedrivs även i nära samverkan med Business Sweden och länets kommuner och innebär att föra dialog med företag som är utländskt ägda och aktivt agera för att behålla dem och skapa följdinvesteringar i länet för att främja regional utveckling och tillväxt. *Länsstyrelsen Östergötland* skriver också att de har haft besök av ambassadörer för att främja internationalisering, export och investeringar.

4.3.3.5 Övrigt

Länsstyrelsen Östergötland redovisar att en plan för varselsamordning mellan Region Östergötland, Arbetsförmedlingen och Länsstyrelsen har tagits fram under året. Planen tydliggör ansvarsfördelning samt underlättar kontakter för omfattande varselsituationer i berörda företag.

Länsstyrelsen Gotland skriver att de har etablerat ett civilt beredskapsråd för näringslivet eftersom näringslivet har en central roll i beredskapsarbetet. Aktörerna i rådet representerar bland annat transporter, handel, energi och lantbruk, vid sidan av Länsstyrelsen, Region Gotland och Försvarsmakten. Syftet med rådet är att stärka näringslivet i dess eget beredskapsarbete och att öka samarbetet mellan offentliga aktörer och näringslivet i dessa frågor.

Länsstyrelsen Gotland redovisar också om Blått centrum Gotland som är en samverkansplattform mellan Länsstyrelsen, Uppsala universitet och Region Gotland. Genom plattformen identifierar de regionala utvecklingsfrågor kopplade till vatten i vid bemärkelse som sedan utvecklas i samarbete med andra externa aktörer. Ett av målen är att stärka länets förutsättningar att attrahera extern finansiering och därmed öka tillgången till såväl finansiella som kunskapsmässiga utvecklingsmedel inom områden kopplade till grund-, yt- och kustvatten. I förlängningen ska det öka länets innovationsförmåga och attraktionskraft. Genom Blått centrum Gotland får Länsstyrelsen även en möjlighet att få en större utväxling av medel som kan betala för lokala vattenprojekt. Exempelvis medel från Havs- och vattenmyndigheten rörande Lokala vattensvårdsprojekt (LOVA) i form av restaureringsåtgärder.

Några länsstyrelser redovisar insatser kopplat till jämställdhet och kvinnors företagande. *Länsstyrelsen Skåne* skriver att de medverkar i FEMACT-cities som är ett av flera utvecklingsprojekt som bidrar till den regionala utvecklingen i Skåne. Projektet, som delfinansieras av URBACT, syftar till att stärka arbetet med jämställdhet. Den svenska delen av projektet som Länsstyrelsen leder har som mål att undersöka möjligheter att stärka förutsättningar för jämställt företagande genom nätverk och riskkapital.

Länsstyrelsen Västerbotten skriver att de tillsammans med Länsstyrelsen Norrbotten driver satsningen Jämställd industri. Satsningen syftar till att pågående samhällsomvandling ska bli mer jämställd. Inom satsningen finns en avsiktsförklaring som syftar till att stärka jämställdhetsarbetet vid länets tillverkande industrier men även vid kommuner, region, myndigheter och andra organisationer. Under 2024 har exempelvis ledarskapsprogrammet Leda Jämt fortsatt tillsammans med Boliden Rönnskär, Nymek, Adopticum, Polarbröd och SSAB, som alla har en betydande roll i pågående samhällsomvandling. Samtliga fem företag har utvecklat sitt ledningsstyrda jämställdhetsarbete och gjort förflyttningar inom sina organisationer. *Länsstyrelsen Västerbotten* skriver att intresset för denna gemensamma satsning mellan länsstyrelserna, näringsliv, kommuner och regioner har rönt ett stort nationellt och internationellt intresse.

4.3.4 Territoriella perspektiv inom innovation, förnyelse, entreprenörskap och företagande – länsstyrelserna

Flertalet länsstyrelser poängterar att ett territoriellt perspektiv beaktas per automatik eftersom länsstyrelsens uppdrag att verka för länets utveckling är geografiskt avgränsat. Flera skriver även att de tar hänsyn till inomregionala skillnader genom samverkan med olika aktörer.

Länsstyrelsen Jämtland skriver till exempel att de har en tät dialog med länets kommuner, på såväl lednings- som på operativ nivå. Detta för att så långt som möjligt anpassa insatser efter de olika behov som finns. *Länsstyrelsen Jämtland* redovisar också att de har ett samverkansavtal med Region Jämtland Härjedalen. Detta för att vidareutveckla ett redan gott samarbete genom att skapa en gemensam kunskapsbas kring länets utvecklingsbehov, med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin.

Länsstyrelsen Kronoberg ger som exempel att några insatser, såsom vissa typer av investeringsstöd per definition är territoriella. *Länsstyrelsen Värmland* exemplifierar med deras stöd till kommunernas energiplanering, som utvecklas i samarbete med

fyra pilotkommuner i länet. Intentionen är att utgångspunkten i pilotkommunernas olika särarter ska resultera i ett stöd som är anpassat till alla kommuner och de skilda förutsättningar som råder runt om i länet.

4.4 Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet

Enligt den nationella strategin är en god och hållbar tillgänglighet i alla delar av landet avgörande för att skapa goda och attraktiva miljöer där människor kan bo, leva och verka.

Tillväxtverket sammanställer insatserna och resultaten som myndigheterna redovisar utifrån prioriteringarna inom detta strategiska område samt övrigt. Prioriteringarna är:

- förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning
- tillgänglighet genom hållbara transportsystem.

4.4.1 Insatser och resultat inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – sektorsmyndigheterna

Post- och telestyrelsen och *Trafikverket* ska särskilt redovisa hur deras insatser och resultat bidrar till detta strategiska område. *Trafikverket* redovisar arbete som berör samverkan med regional och lokal nivå. För *Trafikverkets* arbete i det större perspektivet hänvisar de till sin årsredovisning.

Även *Energimyndigheten*, *Naturvårdsverket*, *Jordbruksverket* och *Arbetsförmedlingen* redovisar insatser inom detta strategiska område.

Myndigheterna bidrar genom finansiering, kunskap och andra typer av insatser. Resultat framgår främst i prestationer i termer av exempelvis antal stödutbetalningar, framtagna kunskapsunderlag och genomförda möten. Till viss del framgår även effekter i termer av ökad täckning avseende såväl bredband som laddinfrastruktur.

Samtliga myndigheter redovisar att de samverkar med andra statliga myndigheter. Ett exempel är på bredbandsområdet. Där samverkar *Post- och telestyrelsen* med både *Jordbruksverket* och *Tillväxtverket* som också är stödgivande myndigheter på området. Ett annat exempel är *Energimyndigheten*. De redovisar att de har haft ett informationsutbyte med *Naturvårdsverket* utifrån deras arbete inom ramen för Klimatklivet samt med *Trafikverket* inom ramen för angränsande arbete.

Framför allt *Post- och telestyrelsen* och *Trafikverket* redovisar också samverkan med andra aktörer. *Trafikverket* lyfter deras löpande samverkan med regional och kommunal nivå. *Post- och telestyrelsen* har genomfört informationsinsatser tillsammans med organisationer som Tech Sverige, Stadsnätetsföreningen, Business Sweden samt Sveriges Kommuner och Regioner.

Det förekommer exempel på insatser med finansiering från EU. Särskilt genom Fonden för ett sammanlänkat Europa och Landsbygdsprogrammet men även genom Regionalfonden.

4.4.1.1 Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning

Post- och telestyrelsen skriver att de arbetar för att alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via

bredband. De skriver också att samhällsomfattande tjänster alltid ska finnas tillgängliga för alla på likvärdiga villkor och till överkomliga priser.

Finansiering

Post- och telestyrelsen redovisar att de har ansvaret för ett nationellt bredbandsstöd för att främja bredbandsutbyggnaden. Av 69 sökande aktörer tilldelades 50 stöd motsvarande drygt 800 miljoner kronor för ett eller flera utbyggnadsprojekt under 2024. *Post- och telestyrelsen* konstaterar att intresset fortsatt är stort för bredbandsstödet. Under 2024 ansökte aktörer om 2,15 gånger mer stödmedel än vad som utlysts. Därmed bedömer *Post- och telestyrelsen* att stödmodellen fortsatt bidrar till målen i regeringens bredbandsstrategi och till att ge hushåll och arbetsställen som inte nås på kommersiell grund möjlighet att ansluta sig till snabbt bredband.

Post- och telestyrelsen skriver att vid början av året hade Sverige uppnått regeringens bredbandsmål att 98 procent av hushållen och företagen ska ha möjlighet till 1 Gbit/s år 2025. Däremot är det en bit kvar till att nå EU:s mål om att alla hushåll senast 2030 ska ha gigabit-uppkoppling. De skriver att det är utmanande med luckor i täckningen längs med vägar och järnvägar. Endast 57 procent av riksvägarna respektive 69 procent av järnvägar med hög trafik har adekvat täckning. De anger att det behövs betydande investeringar för att upprätta nya sändarplatser som säkerställer internetanvändning utan avbrott när man åker bil, buss eller tåg.

Sedan 2023 kan *Post- och telestyrelsen* se en minskning i antalet nya ansökningar om stöd till de som saknar tillgång till telefoni och funktionell tillgång till internet. De anger att det kan bero på att de hushåll och företag som inte har tillgång har minskat. Vidare kan den information som *Post- och telestyrelsen* ger kring hur man själv kan förbättra sin täckning ha nått ut till de som behöver den.

Fonden för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility, CEF) stödjer utvecklingen av högrepresterande, hållbara och effektivt sammanlänkade transeuropeiska nätverk inom transport, energi och digitala tjänster. *Post- och telestyrelsen* redovisar att arbetet med att informera, rekommendera och motivera svenska aktörer att söka medel från CEF Digital har fortsatt under 2024. Regeringen beslutar om vilka svenska projekt som får söka efter rekommendation från *Post- och telestyrelsen*.

Jordbruksverket skriver att de under programperioden 2014–2022 har hanterat ett stöd för bredbandsutbyggnad i Landsbygdsprogrammet. Det avslutas 2025. Totalt under programperioden har hittills 98 700 hushåll och 54 300 arbetsställen fått en bredbandsanslutning. Resultatet för projekt som avslutades under 2024 var 12 300 hushåll och 6 900 arbetsställen.

Kunskap

Post- och telestyrelsen skriver att de utgör stödfunktion för styrgruppen för regeringens Bredbandsforum. Det är en plattform för diskussion och kunskapsutbyte. *Post- och telestyrelsen* tar fram underlag, förbereder samt genomför mötena. *Post- och telestyrelsen* redovisar också att de bistår Tillväxtverket i arbetet med uppföljning och redovisning av bredbandsprojekt inom ramen för

Regionalfonden. Under 2024 har de till exempel bistått med juridisk och teknisk kompetens inför utlysning av stöd till accessnät.

Andra typer insatser

Post- och telestyrelsen har till uppgift att svara för att radiokommunikation och andra användningar av radiovågor utnyttjas på ett effektivt sätt till största möjliga samhällsnytta. Detta gör de genom att pröva frågor om tillstånd samt utöva tillsyn enligt lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Under 2024 har en ny spektrumpolicy arbetats fram. Den beskriver ett antal strategier för en förvaltning i riktning mot myndighetens vision om att samhällsnyttan av radiospektrum är maximerad över tid.

Arbetsförmedlingen redovisar att de sedan flera år tillbaka arbetar med en digital transformation i syfte att effektivisera myndighetens möjligheter att utföra sitt uppdrag. Det förutsätter väl utvecklade digitala tjänster, plattformar och verktyg samt insiktsbaserat och datadrivet arbetssätt.

4.4.1.2 Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Finansiering

Även *Trafikverket* redovisar sitt arbete kopplat till Fonden för ett sammanlänkat Europa. *Trafikverket* var delaktig i 11 ansökningar i omgången som avslutades i januari 2024. Tilldelningen resulterade i att tre projekt där *Trafikverket* deltar fick EU-medel.

Trafikverket redovisar att de bidrar med medel till kommuner och regioner för åtgärder som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik eller cykeltrafik. De beviljar även medel till hållbara godstransportlösningar.

Både *Naturvårdsverket* och *Energimyndigheten* redovisar sitt arbete med laddinfrastruktur. *Energimyndigheten* har bland annat genomfört en utlysning av statligt stöd till laddstationer för tunga fordon vid exempelvis terminaler, lager och återvinningscentraler. De har gett länsstyrelserna tillfälle att lämna synpunkter på inkomna ansökningar. *Energimyndigheten* redovisar också att de har i uppdrag att bygga upp och utveckla den nationella samordningen för laddinfrastruktur.

Kunskap

Trafikverket redovisar att de stödjer kommuner och regioner i arbete med trafikstrategier. Dels genom att informera och erbjuda stöd, dels genom handboken för trafikstrategiskt arbete som är fokuserad på den kommunala nivån.⁶³ Mot slutet av 2023 publicerade *Trafikverket* en fördjupning av handboken. Där vänder *Trafikverket* sig även till den regionala nivån. Innehållsmässigt har det skett en förflyttning, med ett breddat fokus på tillgänglighet snarare än transporter.⁶⁴

⁶³ Trafikverket. *Handbok för trafikstrategiskt arbete: Tillgänglighet i ett hållbart samhälle*. (2022). <https://trafikverket.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1720212&dswid=-4483> (Hämtad 2025-03-20).

⁶⁴ Trafikverket. *Regionalt trafikstrategiskt arbete: Fördjupningsdokument till Handbok för trafikstrategiskt arbete*. (2023). <https://trafikverket.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1822626&dswid=-9189> (Hämtad 2025-03-20).

Konceptet Triple Access Planning lyfts fram allt mer i det stöd som *Trafikverket* erbjuder. Det innebär ett ökat fokus på trafik och infrastruktur, samhällsplanering samt digitalisering som tre verktyg för att stödja tillgänglighet.

Trafikverket skriver att de har regeringens uppdrag att bidra till en grundläggande tillgänglighet med trafikavtal där det finns brister i kollektivtrafiken mellan län. Bristerna beror på att det inte är lönsamt att köra kollektivtrafik där. För nattåg, Gotlandsfärjan och flyg avtalar *Trafikverket* direkt med en operatör. För övriga samverkar *Trafikverket* med regionala kollektivtrafikmyndigheter. Som underlag för detta har *Trafikverket* tagit fram en analys som beskriver tillgängligheten för boende i landet, med fokus på landsbygd.

Transportplanering

Trafikverket redovisar sitt arbete med åtgärdsplanering. Det innebär att planera och genomföra åtgärder för att underhålla och utveckla Sveriges transportsystem. Under 2024 påbörjades förarbetet till kommande Nationell plan för transportinfrastruktur 2026–2037. I samband med detta har samhällsekonomiska kalkyler som grund för prioriteringar bland de större infrastrukturprojekten stärkts jämfört med tidigare omgångar. *Trafikverket* skriver att detta kan ha en negativ påverkan på åtgärder i glesbygd. Dessa tenderar att uppvisa lägre samhällsekonomisk nytta på grund av färre individer eller företag som kan tillgodoräkna sig effekterna av åtgärderna.

Trafikverket skriver också om trimningsåtgärder. Det vill säga mindre och kostnadseffektiva åtgärder som syftar till att förbättra effektivitet, säkerhet och miljö i det befintliga transportsystemet. Till exempel diskuteras medel för att komma till rätta med bristande underhåll från tidigare underfinansierade transportplaner som kan gå till att laga potthål och liknande. Detta har en direkt positiv effekt på tillgänglighet i hela landet då det framför allt är glesbygdsvägar som uppvisar störst brister, skriver *Trafikverket*.

Samverkan

När det gäller samverkan med andra aktörer skriver *Trafikverket* att de har löpande samverkan med regional och kommunal nivå. För den regionala nivån handlar dialogen bland annat om det regionala utvecklingsarbetet och *Trafikverkets* roll i detta. Det är *Trafikverkets* sex regioner som ansvarar för kontakten på regional och kommunal nivå. På *Trafikverkets* regionala nivå finns även samverkan med aktörer såsom länsstyrelsen, Polisen, Sametinget, näringslivsföreträdare och intresseorganisationer.

Trafikverket erbjuder överenskommelser om samverkan och har det med 18 av 21 regioner. Syftet med överenskommelserna är att säkerställa en god samverkan i tidiga skeden och att kalibrera förväntningar. *Trafikverket* för dock löpande dialog med regionerna i frågor rörande infrastruktur och utveckling av transportsystemet. *Trafikverkets* roll blir ofta att bistå regionerna med underlag som de behöver i beredningen av sina frågor. I huvudsak sker dialoger med regionerna på regional nivå i *Trafikverket* genom löpande kontakter. Men dialog förs även i ett nätverk för samverkan med regionala kommunikationsexperter (Kompex). *Trafikverket* är också sammankallande i Regsam. Det är ett samverkansråd i frågor som behöver koordineras regionalt och nationellt.

Under 2024 har *Trafikverket* arbetat med det interna utvecklingsprojektet Roller och ansvar, Trafikverket och länsplaneupprättare. Arbetet pågår 2024–2025 och syftar till att klargöra roller, ansvar och samverkansformer mellan *Trafikverket* och regionerna.

Trafikverket har överenskommelser med cirka hälften av Sveriges kommuner, och menar att det är viktigt att mötas i tidiga och strategiska skeden. *Trafikverket* lyfter dock att de har tät kontakt med vissa kommuner medan det med mindre kommuner till och med kan saknas dialoger.

Trafikverket skriver även att de identifierar och åtgärdar klimatrelaterade risker i anläggningen för en robust infrastruktur. Genom regionala samarbeten med kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter arbetar *Trafikverket* med andra parter för att ytterligare stärka arbetet inom klimatanpassning. *Trafikverket* har bland annat tagit fram en rapport om naturbaserade lösningar för att hantera klimatrelaterade risker vid trafikinfrastrukturprojekt i samverkan med andra myndigheter. De har också samverkat med Skogsstyrelsen och Statens geotekniska institut för att minimera skador från erosion, ras, skred och slamströmmar. Under 2024 har *Trafikverket*, inom ramen för myndighetsnätverket för klimatanpassning, samarbetat med SMHI i frågor rörande framtida klimatförändringar för att bedöma behovet av klimatanpassningsåtgärder.

4.4.2 Territoriella perspektiv inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – sektorsmyndigheterna

Myndigheterna som redovisar insatser inom ramen för detta strategiska område beaktar ett territoriellt perspektiv på olika sätt. *Post- och telestyrelsen* och *Jordbruksverket* redovisar exempelvis att en gleshetsfaktor påverkar fördelning av medel för bredbandsstöd. *Energimyndigheten* skriver att deras arbete med finansiering av laddstationer har ett tydligt territoriellt perspektiv inbyggt eftersom AFIR (Alternative Fuels Infrastructure Regulation) ställer krav gällande högsta avstånd mellan laddstationer. På så sätt har ett sammanhängande nät av publika laddningsstationer skapats.

Post- och telestyrelsen skriver att det territoriella perspektivet blir en ofrånkomlig och naturlig del i utförandet av deras uppdrag. Dels genom karaktären på uppdragen. Dels genom många kontakter med länsstyrelser, regioner och kommersiella aktörer. Målgruppernas lokala och regionala förankring i sin egen kontext och i sin kommun, sitt län eller del av landet skapar enligt *Post- och telestyrelsen* en ömsesidig förstärkande kunskapsutveckling gällande territoriella perspektiv.

Ett sätt som *Trafikverket* beaktar territoriella perspektiv på är genom åtgärdsvalsstudier (ÅVS). Det är ett arbetssätt som grundar sig på dialog med bland annat kommuner och regioner. Det är en central del i transportplaneringen och syftar till att tillsammans med aktörer diskutera och ta fram lösningar i transportsystemet utifrån en gemensam målbild och där genomförandet sker av den aktör som har störst nytta av åtgärden. Som stöd i arbetet finns en handbok för åtgärdsvalsstudier. Den är framtagen i samarbete mellan Sveriges Kommuner och Regioner, Boverket och Trafikverket.

Samtidigt nämner *Trafikverket*, som framgår i avsnitt 4.4.1.2, att deras ökade fokus på samhällsekonomiska kalkyler som grund för prioriteringar bland de större infrastrukturprojekten kan påverka åtgärder i glesbygder negativt.

4.4.3 Insatser och resultat inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – länsstyrelserna

Samtliga länsstyrelser redovisar insatser kopplat till detta strategiska område. Några gemensamma nämnare är strategiskt arbete, grundläggande betaltjänster, bredband och beredskap.

Samverkan sker med såväl andra statliga myndigheter inklusive länsstyrelser som med regioner och kommuner. Resultat av exempelvis samverkan beskrivs ofta i termer av mer effektiva processer och mer behovsanpassade lösningar. Vidare skriver flera att insatser inom området har resulterat i stärkt och mer robust digital respektive fysisk infrastruktur, ökad tillgänglighet och ökad digital inkludering.

Flera länsstyrelser redovisar arbete med EU-finansiering. Exempelvis bredbandsutbyggnad genom Landsbygdsprogrammet eller Klimatklivet som finansieras genom NextGenerationEU.

4.4.3.1 Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning

Bredband

Flertalet länsstyrelser redovisar arbete kopplat till hantering av projektstöd för utbyggnad av bredband inom Landsbygdsprogrammet. Många skriver att det endast återstår att göra utbetalningar till ett fåtal eller inga projekt. Stödet har resulterat i en ökad tillgänglighet till digital infrastruktur på landsbygderna, vilket gynnar såväl företagare som privatpersoner. *Länsstyrelsen Västerbotten* påtalar dock att det fortsatt finns stora skillnader mellan tätort och landsbygd när det gäller bredbandsutbyggnaden.

Länsstyrelsen Jönköping skriver att de har fortsatt uppmana kommunerna att inkludera bredband i planeringen och att de ska kartlägga behovet av bredband på kort och lång sikt, sätta upp mål och ta fram en handlingsplan om så inte är gjort. Även *Länsstyrelsen Skåne* skriver att de genom samrådsärenden har uppmärksammat kommunerna om vikten av att lyfta bredband och digital infrastruktur i översiktsplaner.

Länsstyrelsen Örebro skriver att de under 2024 har varit aktiva som länsstyrelsernas representant inom regeringens Bredbandsforum. De har även regelbundna avstämningar med regionens bredbandskoordinator och har deltagit i samverkansmöten med länets kommuner inom den så kallade Läns IT-gruppen.

Digital inkludering

Flera länsstyrelser redovisar sitt arbete med att bevaka och bedöma hur grundläggande betaltjänster motsvarar samhällets behov som ett exempel på insatser för digital inkludering.⁶⁵

Länsstyrelserna i Västmanland, Västernorrland och Jönköping påtalar att utvecklingen kring grundläggande betaltjänster går åt fel håll. *Länsstyrelsen Västmanland* skriver att den bristande tillgängligheten till betaltjänster är så pass omfattande att det politiska målet om att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser inte uppnås. *Länsstyrelsen Västernorrland* skriver att de har påtalat konsekvenserna av avsaknaden av regional hänsyn vid tillsynsprocessen av kreditinstitutens skyldighet att tillhandahålla kontanttjänster.

Flera länsstyrelser redovisar att de samverkar med andra länsstyrelser kopplat till grundläggande betaltjänster.

Länsstyrelsen Västernorrland beskriver att de fyra nordligaste länen har fortsatt med sitt samarbete och sin gemensamma betaltjänstenkät under 2024. De skriver också att de har deltagit i det nationella nätverket Pupos-gruppen tillsammans med Tillväxtverket.⁶⁶ Det har gett en ökad samsyn kring de norra länens avståndsproblematik och den bristfälliga tillgången till kontantuttagspunkter.

Länsstyrelsen Stockholm redovisar att de har upphandlat utbildningar i digitala tjänster och verktyg med fokus på digitala betaltjänster för personer med funktionsnedsättning. De anger att detta har ökat den digitala inkluderingen.

Länsstyrelsen Kronoberg redovisar att de, inom ramen för ett projekt finansierat av Post- och telestyrelsen, har genomfört en temavecka tillsammans med funktionsrättsrörelsen kring digital delaktighet. Flera aktörer medverkade, bland annat polisen, bibliotek, kommuner och SeniorNet Sweden.⁶⁷ Under temaveckan kunde personer från målgrupperna äldre samt personer med funktionsnedsättning delta i träffar på biblioteken där de fick praktisk hjälp och guidning i att betala digitalt. Strategiska samtal med ett trettiotal aktörer från länet och landshövdingen resulterade i ett antal konkreta uppgifter att arbeta vidare med. Exempelvis uppmanades kommunerna att erbjuda en praktisk hjälp i digital användning som ett verktyg i biståndsbedömning av främst äldre.

⁶⁵ Post- och telestyrelsen samt många länsstyrelser redovisar arbete med grundläggande betaltjänster inom det strategiska området likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd. Se avsnitten 4.1.1.3 respektive 4.1.3.3 om god tillgång till kommersiell och offentlig service.

⁶⁶ Pupos, eller Pinpoint Sweden, är en GIS-plattform som Tillväxtverket förvaltar och utvecklar. GIS står för geografiskt informationssystem och handlar om insamling, visualisering och analys av information som är kopplad till en geografisk plats.

⁶⁷ SeniorNet Sweden är en obunden ideell seniorförening som arbetar för digital delaktighet, gemenskap och inkludering i samhället för alla seniorer.

4.4.3.2 Tillgänglighet genom hållbara transportsystem

Strategiskt arbete

Flertalet länsstyrelser redovisar att de bidrar till hållbara transportsystem genom strategiskt arbete av olika slag. Det kan handla om att delta i strategiska processer och tidiga skeden i infrastrukturplaneringen, lämna yttranden på remisser kopplat till transport och infrastruktur, deltagande i olika former av trafikråd samt dialog och samverkan med Trafikverket och regionen.

Länsstyrelsen Västernorrland redovisar att de har varit delaktiga i framtagandet av den regionala tillgänglighetsstrategin. Den syftar till att ge vägledning i länets gemensamma arbete med att uppnå en god tillgänglighet för människor, besökare och näringsliv i länet. *Länsstyrelsen Jämtland* skriver att de deltar i länets Transportutvecklingsråd som Region Jämtland Härjedalen driver. Samtliga kommuner samt representanter för näringslivet deltar också. Syftet är att gemensamt möta de utmaningar länet har i form av en gles struktur och stora behov av investeringar i transportinfrastruktur. Inom ramen för rådet förs dialog med Trafikverket och SJ.

Länsstyrelsen Värmland beskriver att en utmaning kring samverkan har varit att Trafikverkets nya regionindelning har påverkat det pågående samarbetet med Region Väst. Detta då Värmland numera tillhör ett annat regionkontor (Gävle) vilket innebär nya rutiner för regional samverkan. De skriver dock att Länsstyrelsen i övrigt har god samverkan med Trafikverkets lokalkontor i Karlstad. Andra statliga myndigheter som nämns är Luftfartsverket, Transportstyrelsen, Sjöfartsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Polisen.

Laddinfrastruktur

Länsstyrelsen Jönköping redovisar att de hanterar investeringsstödet Klimatklivet som bland annat går till publik laddinfrastruktur. De skriver att stödet styrs till etableringar som inte kan ske på marknadsmässiga villkor. Exempelvis mindre tätorter och landsbygdsområden. Länsstyrelsen samverkar med Energimyndigheten kopplat till laddinfrastrukturärenden. Arbetet har resulterat i etableringar av publik laddinfrastruktur längs med större stråk i tätorter, samt annan publik laddning i mindre tätorter och landsbygdsområden, inklusive besöksmål.

Beredskap

Några länsstyrelser lyfter vikten av fysisk och digital infrastruktur för ett robust samhälle och i förhållande till beredskap.

Länsstyrelsen Jämtland skriver att länsstyrelsens roll som totalförsvarsmyndighet innebär ett fokus på infrastrukturfrågor ur ett nytt perspektiv. De anger att Natomedlemskapet ställer högre krav på en fungerande infrastruktur för att kunna ge värdlandsstöd, hantera transporter av utrustning och personal genom landet samt delta i gränsöverskridande militärövningar. De skriver att de har en nära dialog med Region Jämtland Härjedalen och Försvarmakten om dessa frågor. *Länsstyrelsen Västerbotten* redovisar att de är med i två olika Vinnova-projekt som avser att stärka glesbygden med autonoma transporter och med laddningsstationer. Syftet är att kunna upprätthålla drift under en eventuell kris.

4.4.4 Territoriella perspektiv inom tillgänglighet genom digital kommunikation och transportsystemet – länsstyrelserna

Flera länsstyrelser lyfter att arbetet med bredbandsstöd inom ramen för Landsbygdsprogrammet beaktar ett territoriellt perspektiv. Detta utifrån att insatser är riktade mot områden med lägre bredbandstäckning i landsbygder.

Länsstyrelsen Västerbotten skriver att territoriella aspekter är grundläggande för insatser inom infrastrukturområdet. Detta med tanke på den geografiska placeringen av länet, befolkningsstrukturen, arbetsmarknadsregionernas utseende och produktionen av råvaror som behöver transporteras.

Många länsstyrelser lyfter också samverkan med olika aktörer inom länet, inklusive regionen och länets kommuner, som ett sätt att beakta territoriella perspektiv.

Länsstyrelsen Västernorrland skriver att sådan samverkan är en förutsättning för att skapa samsyn om länets behov. *Länsstyrelsen Jämtland* redovisar att de tar hänsyn till inomregionala skillnader genom tät dialog med länets kommuner, på lednings- såväl som på operativ nivå.

Flera länsstyrelser redovisar att det territoriella perspektivet automatiskt är närvarande i länsstyrelsens arbete eftersom de har ett geografiskt ansvarsområde.

5 Länsstyrelsernas främjandeuppdrag

Länsstyrelserna ska inom sitt ansvarsområde främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet i respektive län.⁶⁸ Länsstyrelserna ska särskilt redovisa hur deras verksamhet bidrar med insatser och vilka resultat som uppnåtts när det gäller detta.⁶⁹ Hur länsstyrelserna gör det sammanställer Tillväxtverket i det här avsnittet.

5.1 Insatser och resultat – länsstyrelsernas främjandeuppdrag

Samtliga länsstyrelser beskriver sitt arbete med att samla länets aktörer i olika typer av samverkansarenor och nätverk. I många fall är det landshövdingen och länsledningen som är ansvariga, och residenset används som mötesplats för samverkan och möten mellan många aktörer. I andra fall ligger ansvaret på handläggarnivå.

Länsstyrelserna skriver att de arrangerar regelbundna dialogmöten tillsammans med de statliga företrädarna i länet. Ofta två gånger per år men mer frekvent vid behov och med varierande teman i fokus. Teman är allt från övergripande frågor som krisberedskap, miljö och klimat till sakområden såsom kompetensförsörjning och näringslivsfrågor. Flera beskriver att även andra aktörer inklusive riksdagsledamöter, regionen och kommuner brukar vara inbjudna. *Länsstyrelsen Gotland* menar att regionens deltagande bidrar till ökad förståelse för deras uppdrag och prioriteringar inom det regionala utvecklingsarbetet. Några länsstyrelser påtalar också hur gemensamma målbilder, länsövergripande strategier och planer främjar länets utveckling. Detta genom att berörda aktörer enas kring prioriteringar, vad som behöver göras samt vem som gör vad.

Flera länsstyrelser redovisar även hur de samverkar med andra aktörer än statliga myndigheter i detta avsnitt. De konstaterar att en väl etablerad struktur för samarbeten med allt ifrån regionen, kommuner, akademi, näringsliv och civilsamhället utgör en framgångsfaktor för att möta samhällsutmaningar och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Länsstyrelserna skriver att samverkan kräver mycket tid, men att det samtidigt är värt insatsen.

Resultat av främjandeuppdraget handlar enligt länsstyrelserna i stort om att kunna prioritera och kraftsamla kring utmaningar och möjligheter som har bäring på den regionala utvecklingen. Detta utifrån det utbyte som sker i samverkan med andra.

Nedan följer några exempel på hur länsstyrelsen samlar statliga aktörer i länet.

Länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten redovisar att de för femte gången i ordningen tillsammans genomförde de så kallade myndighetsdagarna. Där träffar kommunledningarna från samtliga kommuner i de båda länen myndighetschefer från ett flertal nationella myndigheter. *Länsstyrelsen Jämtland* skriver att de för femte året i rad har arrangerat en myndighetsfestival. Där delar myndigheter i länet med sig av kunskap, erfarenheter och inspiration.

⁶⁸ Förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete.

⁶⁹ Uppdrag att redovisa genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken, LI2024/00652.

Länsstyrelsen Jämtland skriver också att landshövdingen har regelbundna möten med myndighetscheferna i länet. Under året har frågor kring företagsetableringar, Försvarmaktens återetablering och Kriminalvårdens expansion diskuterats. *Länsstyrelsen Jämtland* lyfter även Samverket. Det är en samverkans- och innovationsarena för offentlig sektor med 16 kommuner och myndigheter som medlemmar. Samverket stimulerar till samverkan och erfarenhetsutbyten över organisationsgränserna.

Ett antal länsstyrelser ger exempel på att de samverkar med statliga myndigheter inom olika typer av råd i länet. *Länsstyrelsen Örebro* skriver exempelvis att de samverkar med övriga statliga myndigheter i länet inom Rådet för statlig samordning som leds av landshövdingen. De anger att rådet har bidragit till att skapa bättre förståelse för varandras uppdrag, förutsättningar, utmaningar och behov. Ett av flera resultat är att en arbetsgrupp med Kriminalvården, Polisen och Länsstyrelsen har lett till att Polisen har infört ett nytt arbets sätt avseende hot och våld mot tjänsteperson.

Även *Länsstyrelsen Uppsala* skriver att landshövdingen leder tre ämnesråd för regional samordning av vissa statliga frågor som har bäring på den regionala utvecklingen. Dessa är Krissamverkansrådet, Rådet för social hållbarhet och Miljö- och klimatrådet. I dessa råd deltar förutom myndigheter även kommuner, regionen samt andra relevanta aktörer. *Länsstyrelsen Kalmar* skriver också att de medverkar i flera forum där andra myndigheter deltar, till exempel Integrationsråd och Regionalt brottsförebyggande råd.

Länsstyrelsen Stockholm lyfter att de har bidragit till det regionala utvecklingsarbetet bland annat genom att lämna ett samrådsyttrande till Region Stockholm på samrådsförslaget på den nya regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUF2060). I arbetet med att lämna yttrandet har Länsstyrelsen låtit statliga myndigheter delta. De har beaktat myndigheternas svar i det slutliga yttrandet. Utifrån rollen att samordna statliga intressen enligt plan- och bygglag (2010:900) har *Länsstyrelsen Stockholm* vidare bjudit in 21 myndigheter och länsstyrelser från närliggande län som ska upprätta regionplaner för dialog.

Länsstyrelsen Östergötland redovisar ett flertal insatser för att främja andra myndigheters och organisationers deltagande i det regionala utvecklingsarbetet med fokus på den nationella och regionala livsmedelsstrategin. De har till exempel etablerat samverkansgruppen Hållbara livsmedelssystem. Den fungerar som en plattform för dialog, samordning och strategiskt arbete inom hållbara livsmedelssystem. Den tillhörande färdplanen visar på vikten av ett ökat samarbete mellan myndigheter, jordbrukare och andra aktörer inom livsmedelssystemet. Färdplanen och samverkansgruppens struktur har gett en tydlig riktning i arbetet vilket ska säkerställa ett effektivt arbete. Genom att förbättra samordning, informationsflöde och uppföljning har samverkansgruppen skapat bättre förutsättningar för långsiktig och hållbar regional utveckling och livsmedelsförsörjning. En effekt är ökad medvetenhet och engagemang av kopplingen mellan en hållbar regional utveckling och livsmedelsproduktion. Detta stärker länets beredskap vid till exempel påverkan av klimatförändringar.

Genom Krissamverkan Kalmar län bedriver *Länsstyrelsen Kalmar* en kontinuerlig och väl fungerande samverkan med länets alla kommuner, regionen, myndigheter

och ett urval av privata aktörer som har en viktig roll inom krisberedskap och civilt försvar.

I Skåne län finns Øresunddirekt som är en informationstjänst som förmedlar information från myndigheter till medborgare och näringsliv i Öresundsregionen. Øresunddirekts svenska verksamhet leds av *Länsstyrelsen Skåne*. Den innefattar även Skatteverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Skåne och Nordiska Ministerrådet. Länsstyrelsen skriver att Øresunddirekt är en viktig aktör för att sammanföra regelverk och information för att få Öresundsregionen att fungera bättre.

5.2 Framgångsfaktorer

Många länsstyrelser lyfter goda samverkansstrukturer och upparbetade kontakter som en framgångsfaktor. Det underlättar vid ställningstaganden och insatser samt ger bättre förutsättningar till snabb och effektiv samverkan när behov uppstår. Att mötas och föra dialog om roller, ansvar, utmaningar och lösningar lyfter också flera som fördelar för effektiva samarbeten och genomförande av insatser.

Länsstyrelsen Västerbotten skriver att väl inarbetade nätverk och god samverkan ger en extra kraft och genererar insatser som skulle varit svårt för parterna att genomföra på egen hand. Exempelvis de insatser som görs i anslutning till den gröna omställningen. *Länsstyrelsen Västra Götaland* menar att upparbetade kanaler och samarbeten gör det enklare att nå ut med information eller ta olika kontakter när det behövs.

Länsstyrelsen Västmanland beskriver att en framgångsfaktor är att bjuda in och nätverka i aktuella frågor. Dock behöver de mötesforum som finns ständigt ses över för att vara aktuella och relevanta.

Några länsstyrelser redovisar att de har tagit fram avsiktsförklaringar för samarbete med olika aktörer, inklusive statliga myndigheter och en högskola. *Länsstyrelsen Värmland* skriver till exempel att samarbetet Staten i Värmland mellan myndigheter med säte i Värmland har fördjupats under 2024 och att en gemensam avsiktsförklaring har tagits fram. Länsstyrelsen är drivande tillsammans med Konsumentverket. Syftet är att skapa och upprätthålla ett smart och starkt myndighetssamarbete. *Länsstyrelsen Halland* skriver i sin tur att de har en utvecklad samverkan med Högskolan i Halmstad utifrån en gemensam avsiktsförklaring. Utbyte har skett kring aktuella kunskapsdagar och forskningsinsatser inom social hållbarhet och miljö.

Många länsstyrelser beskriver hur olika former av samverkan mellan aktörer i länen och statliga myndigheter fyller en viktig roll. Detta för att skapa förståelse för länets förutsättningar, utmaningar och möjligheter hos nationella myndigheter. Men även för att skapa förståelse för inomregionala skillnader. *Länsstyrelsen Jämtland* beskriver exempelvis att den ökade kunskapen hos nationella myndigheter kan ge möjlighet för dem att beakta ett territoriellt perspektiv i sina verksamheter. *Länsstyrelsen Västra Götaland* skriver till exempel att de, när det är möjligt, framhåller olika platsers förutsättningar, i sina kontakter med statliga myndigheter. Det gäller särskilt vid yttrande i remisser.

5.3 Utmaningar

Flera länsstyrelser lyfter utmaningar kring uppdraget att främja myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet. Länsstyrelserna har en främjande roll men andra myndigheter saknar uppdrag för att möta länsstyrelserna i den rollen. Detta medför att arbetet inte har samma prioritet och resurser hos andra myndigheter. *Länsstyrelsen Västerbotten* skriver att gemensamma uppdrag till myndigheter med riktad finansiering skulle möjliggöra ett kvalificerat genomförande i samverkan.

Länsstyrelserna i Västerbotten, Västmanland och Södermanland påtalar behovet av finansiering. Detta för att kunna uppfylla statens mål på den regionala nivån och kunna vara en samarbetspartner till regionerna och andra i det regionala utvecklingsarbetet.

Länsstyrelserna lyfter också att förutsättningarna och behoven mellan länen och inom ett län kan se väldigt olika ut. *Länsstyrelsen Kalmar* skriver att det är en utmaning att myndigheternas styrning inte alltid ger utrymme för lokala behov och att myndigheterna inte alltid finns representerade i länet. *Länsstyrelsen Jönköping* ser även ett behov av att de uppdrag som ges till länsstyrelserna tar höjd för att de regionala och lokala förutsättningarna ser olika ut i länen.

Länsstyrelserna i Östergötland och Västra Götaland beskriver att en utmaning för samverkan är att statliga myndigheter har olika geografiska indelningar. De anger att detta kan påverka möjligheterna att delta i det regionala utvecklingsarbetet. *Länsstyrelsen Västra Götaland* pekar även på att möjligheterna till samverkan varierar starkt mellan olika sakområden. *Länsstyrelsen Västerbotten* menar att centralisering av vissa myndigheter, där regionala kontor har tagits bort, har gjort att det är svårare att hitta fram till rätt funktioner och kompetenser i nationella organisationer.

Du kan ladda ned Tillväxtverkets publikationer på tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket

Stockholm, April 2025

Digital: ISBN 978-91-90068-01-4

Rapport 0509

Har du frågor om den här publikationen, kontakta:

Caroline Wigerstad

Telefon, växel 08-681 91 00